

Κίτρινα Γιλέκα

Συλλογή κειμένων

BABYLONIA

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα Κίτρινα Γιλέκα
& το Τέλος του Παραδοσιακού
Αλέξανδρος Σχισμένος XXX

Τα Κίτρινα Γιλέκα θριαμβεύουν;
Τι συμβαίνει στη Γαλλία;
Beyond Europe XXX

Μπορεί η Μεσαία Τάξη
να είναι Επαναστατική;
Lundimatin XXX

Η Γαλλική Εξέγερση
Αντόνιο Νέγκρι XXX

Η Εμπειριακή Πολιτική
& τα Κίτρινα Γιλέκα ως «Λαός»
Συνέντευξη με τον Κοινωνιολόγο Μιχάλη Λιανό XXX

Οι Αρετές του μη Εξηγήσιμου
- Σχετικά με τα Κίτρινα Γιλέκα
Ζακ Ρανσιέρ XXX

Τα Κίτρινα Γιλέκα & η Ανάγκη
να πάρουμε πάλι τον Χρόνο μας
Serge Quadruppani XXX

Η Κριστίν Ρος
στο Roundabout του Κομερσού
Στέφανος Μπατσής XXX

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κάλεσμα της 1ης Συνέλευσης
των Συνελεύσεων στο Κομερσού XXX

Επιλογή κειμένων:

Νίκος Ιωάννου, Ιωάννα-Μαρία Μαραβελίδη,
Στέφανος Μπατσής, Αλέξανδρος Σχισμένος,
Γιάβορ Ταρίνσκι

Μεταφράσεις:

Χρήστος Καραγιαννάκης, Στέφανος Μπατσής,
Αναστάσης Ταραντίλης, Νίκος Χριστόπουλος

Επιμέλειες κειμένων:

Ιωάννα-Μαρία Μαραβελίδη

Σχεδιασμός:

Αδελφός Κουφίωνας

Βαβυλωνία Πολιτικό Περιοδικό

Αθήνα, Απρίλιος 2019

periodikobabylonia@gmail.com

www.babylonia.gr

ISBN XXXXX

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα Κίτρινα Γιλέκα & το Τέλος του Παραδοσιακού

Αλέξανδρος Σχισμένος

Διδάκτωρ Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
εκ μέρους της συντακτικής ομάδας της *Βαβυλωνίας*.

Τι είναι τα Κίτρινα Γιλέκα; Την ώρα που γράφονται αυτές τις γραμμές διαβάζουμε σκόρπιες ειδήσεις για τα οδοφράγματα, τα δακρυγόνα, τις φωτιές, τις πλαστικές σφαίρες, τις συλλήψεις, τους νεκρούς, τους τραυματίες, τους ακρωτηριασμένους και τους χιλιάδες διαδηλωτές που κατέκλυσαν για 18^ο συνεχόμενο Σαββατοκύριακο το Παρίσι και τους δρόμους της Γαλλίας. Η σημασία του Σαββατοκύριακου έχει μετασηματιστεί, από «ελεύθερο» χρόνο ιδιωτικής κατανάλωσης σε ελεύθερο χρόνο συλλογικής πράξης και δημιουργίας. Το Σαββατοκύριακο έχει μετατραπεί σε ‘τόπο’ μιας διαδοχικής σύγκρουσης της γαλλικής κοινωνίας με το γαλλικό κράτος, μίας διαδοχικής σύγκρουσης που τείνει να γίνει μετωπική.

Τι είναι τα Κίτρινα Γιλέκα; Κίτρινο γιλέκο φέρει στη Γαλλία όποιος έχει όχημα και άδεια οδήγησης, για να είναι ορατός τη νύχτα σε περίπτωση που αναγκαστεί να σταματήσει στη λωρίδα έκτακτης ανάγκης. Το ίδιο το κίτρινο γιλέκο δεν συμβολίζει κανένα κόμμα, δηλαδή κανένα κομμάτι της κοινωνίας. Κοινό, καθημερινό και ξεχασμένο, το κίτρινο γιλέκο δεν είχε συμβολική αξία, δεν ήταν κάτι ορατό, μέχρις ότου το ίδιο το αυθόρμητο κίνημα της γαλλικής κοινωνίας να το μετασηματίσει σε σύμβολο, αρχικά αντίστασης στην αυθαιρεσία του κράτους και μετέπειτα υπεράσπισης του ανεκτεθήντος ελεύθερου δημόσιου χώρου. Ένα

αθέατο, αδιάφορο, ασήμαντο ένδυμα απέκτησε ξαφνικά δημοσιότητα, ξεχωριστό νόημα και εξεγερτική σημασία, ακριβώς επειδή, μέσα από τη συλλογική πράξη του κινήματος μετατράπηκε από κάτι άχρηστο σε κάτι με βαρύνουσα ιστορική αξία, σύμβολο δηλαδή μιας ρήξης με το παρελθόν και διάνοιξης ενός άλλου μέλλοντος. Όπως και οι ίδιοι οι άνθρωποι που κατέβηκαν στους δρόμους, το κάθε ανθρώπινο υποκείμενο ξεχωριστά, από αθέατο, αδιάφορο, ασήμαντο «γρανάζι» ενός συστήματος, μεταμορφώθηκε σε δημόσιο, ενεργό, αναντικατάστατο πυρήνα ενός κινήματος. Είναι η κοινωνική κίνηση που άλλαξε την αξία του αντικειμένου, οι πράξεις ευθείας αμφισβήτησης του καπιταλιστικού συστήματος και της «λογικής» του συστήματος, μα και οι πράξεις ευθείας αμφισβήτησης της νομιμοποίησης της φιλελεύθερης ολιγαρχίας και της «αντιπροσωπευτικότητας» του κράτους, που έβγαλαν τα Κίτρινα Γιλέκα έξω από τα στεγανά της παραδοσιακής πολιτικής της άνωθεν διαχείρισης.

Τι είναι τα Κίτρινα Γιλέκα; Ένας φόρος καυσίμων ξεσήκωσε τη γαλλική κοινωνία σε σημείο που να μην αρκεί η απόσυρση του νόμου, αλλά να τίθεται υπό αίρεση η ίδια η δικαιοδοσία του κράτους να φορολογεί. Ποια είναι η σημασία αυτού του κινήματος που παρακολουθούμε εν τω γίνεσθαί του, δίχως κανείς να μπορεί να προβλέψει πού και πώς θα καταλήξει; Μετά το μούδιασμα των πρώτων διαδηλώσεων, όταν τα προπαγανδιστικά όργανα της γαλλικής κυβέρνησης και τα 'επίσημα', δηλαδή παραδοσιακά, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ακούγονταν ακόμη πιο δυνατά, μετά τις πρώτες συκοφαντικές ταμπέλες που προσπάθησαν να προσάψουν καταγγελίες για αντισημίτες και ακροδεξιούς, μετά τις πρώτες δύο βδομάδες, άρχισε να ακούγεται η ίδια η φωνή των Κίτρινων Γιλέκων. Άρχισε να ακούγεται μέσα στις λαϊκές συνελεύσεις που δημιουργήθηκαν σε όλες τις μεριές της Γαλλίας, τους πρωτογενείς θεσμούς συλλογικής διαβούλευσης και απόφασης, που άρχισαν να

δίνουν νέα μορφή στο κίνημα. Άρχισε να ακούγεται μέσα στις αλληπάλληλες αρνήσεις του κινήματος να εκλέξει 'αντιπροσώπους' για να διαπραγματευτεί με την κυβέρνηση του Μακρόν. Άρχισε να φαίνεται μέσα από τις αντιδράσεις των επίσημων αντιπολιτευόμενων κομμάτων που, με πρώτη φυσικά την ακροδεξιά της Λεπέν κατήγγειλαν το κίνημα, έκαναν εκκλήσεις για 'Νόμο και Τάξη' και στήριξαν τους εξοντωτικούς νέους τρομονόμους που θέσπισε η κυβέρνηση. Άρχισαν να ακούγονται, αρχικά, μαζεύοντας μέσω διαδικτυακής δημόσιας διαβούλευσης μία σειρά 42 ετερόκλητων αιτημάτων και, σε δεύτερο χρόνο, θεσμίζοντας τη «Συνέλευση των Συνελεύσεων» στο Κομερσύ και συντονίζοντας τις αυτόνομες, κατά τόπους λαϊκές συνελεύσεις σε κάθε γειτονιά. Τα κόμματα της Αριστεράς και τα συνδικάτα βρέθηκαν συχνά δίπλα στα Κίτρινα Γιλέκα, απέτυχαν όμως να τα ελέγξουν.

Τι είναι, λοιπόν, τα Κίτρινα Γιλέκα; Ποια είναι η ιδεολογική τους ταυτότητα; Δεν υπάρχει. Δεν υπάρχει κάποια συγκεντρωτική ηγετική δομή, δεν υπάρχει κάποιο ιδεολογικό μανιφέστο, δεν υπάρχει κάποια ιντελιγκέντσια. Ο χαρακτήρας του κινήματος δεν αποδίδεται σε κάποια ιδεολογική δέσμευση, δημιουργείται και εκδηλώνεται μέσα από τις πράξεις του κινήματος. Μέσα σε αυτό το πρωτοφανές και θολό τοπίο δεν μπορούμε να σμιλέψουμε κάποια ιδεολογική καθαρότητα, αλλά μπορούμε να διακρίνουμε στοιχεία της θεσμίζουσας δραστηριότητας της κοινωνίας. Σε αυτό το αποϊδεολογικοποιημένο κίνημα δεν βλέπουμε κανένα παραλήρημα, κανέναν αποπροσανατολισμό. Βλέπουμε πράξεις με σαφές πολιτικό περιεχόμενο, με σαφές πολιτικό πρόσημο, που εκδηλώνεται στις διακηρύξεις και την επίμονη αυτοπεποίθηση του κινήματος. Και είναι πολιτικό περιεχόμενο και πρόσημο ασφαλώς αμεσοδημοκρατικό. Όχι, δεν χτίζουν τα Κίτρινα Γιλέκα την άμεση δημοκρατία στους δρόμους του Παρισιού· θεσμίζουν όμως πρωτογενή όργανα απόφασης με τους όρους της ελευθερίας, της ισότητας

και της μη-αντιπροσώπευσης, πρωτο-θεσμούς άμεσης δημοκρατίας. Ένας τέτοιος θεσμός είναι η «Συνέλευση των Συνελεύσεων» του Κομερσύ, το κάλεσμα της οποίας θα βρείτε στο παράρτημα της παρούσας έκδοσης.

Δεν μπορούμε εμείς, ως συντακτική της ‘Βαβυλωνίας’ να μιλήσουμε εκ μέρους κάποιου κινήματος ενόσω ακόμη κινείται. Ούτε, βέβαια, μπορούμε να το αγνοήσουμε και να μην μιλήσουμε γι’ αυτό. Χρειάζεται να αναστοχαστούμε αυτά τα κινήματα, να δούμε ποια είναι η σύνδεσή τους με τα δικά μας κινήματα, ποια είναι η σημασία τους για εμάς. Σκοπός του παρόντος τόμου είναι να θέσει τη βάση αυτού του αναστοχασμού σε έναν διάλογο με τα κείμενα των ανθρώπων που ζουν αυτό το κίνημα, που μετέχουν σε αυτό, που βιώνουν τη συλλογική πράξη που το αναδημιουργεί σε κάθε βήμα.

Από πλευράς μας μπορούμε επίσης να διακρίνουμε, σχηματικά και εν συντομία, κάποια από τα νοήματα και τα χαρακτηριστικά που συνδέουν τα Κίτρινα Γιλέκα με όλες τις κοινωνικές κινήσεις που διαδοχικά αμφισβητούν τον ίδιο τον πυρήνα της παγκοσμιοποιημένης νεοφιλελεύθερης ολιγαρχίας, δίχως να ακολουθούν έτοιμες ιδεολογικές συνταγές. Αυτά τα νοήματα είναι:

1) Η άρνηση της αντιπροσώπευσης και η επινόηση δομών άμεσης δημοκρατίας. Ενώ τα Κίτρινα Γιλέκα είχαν την ευκαιρία να συμπεριφερθούν όπως ένα παραδοσιακό κίνημα διαμαρτυρίας και να μπουκωθούν σε διαπραγματεύσεις με το κράτος, συνειδητά αρνήθηκαν. Αναγνώρισαν πως στην ίδια την εκλογή αντιπροσώπων κρύβεται η πυρηνική πράξη της παραχώρησης της εξουσίας, του διαχωρισμού των οργάνων πολιτικής απόφασης από τους ενεργούς δρώντες της πολιτικής πράξης. Αποφάσισαν πως μόνο προσωρινοί, άμεσα ανακλητοί εκπρόσωποι μπορούν να αποσταλούν ως εντολοδόχοι των συνελεύσεων σε άλλες συνελεύσεις με ευθύνη μόνο τον συντονισμό, όχι την απόφαση. Το αναπαλ-

λοτρίωτο δικαίωμα της απόφασης μένει στις λαϊκές συνελεύσεις, που κατ’ αυτόν τον τρόπο γίνονται οι πολιτικοί θεσμοί του κινήματος.

2) Η άρνηση της κατεστημένης χρονικότητας και η αναδημιουργία του ελεύθερου κοινωνικού χρόνου. Οι συγκεκριμένες κάθε Σαββατοκύριακο συνεχίζονται με πρωτοφανή συνέπεια, μετασχηματίζοντας το νόημα της κοινωνικής χρονικότητας: οι Γάλλοι στους δρόμους αρνούνται την παραχωρημένη ‘αναψυχή’ της υπαίθρου, μεταφέρουν την οργή και την αγανάκτηση μα και την επινοητικότητα της υπαίθρου στη μεγαλούπολη και τούμπαλιν. Καταργούν τον διαχωρισμό μεταξύ της μητροπόλεως και των περιχώρων: καταλαμβάνουν κόμβους και οδικές αρτηρίες μέσα στην κάθε εβδομάδα, καταλαμβάνουν τους μη-τόπους, τις ετεροτοπίες που ανήκουν στην κυκλοφορία των προϊόντων και τους μετατρέπουν, καταλαμβάνοντάς τους, σε ορατούς τόπους και δημόσιο χώρο, τόπο όπου ακούγεται η φωνή της κοινωνίας. Δημιουργούν έναν εύθραυστο, μα και ευθέως ανταγωνιστικό προς το σύστημα, τρόπο συλλογικού βιώματος του χρόνου, όχι ως χρόνο της παθητικής συνύπαρξης αλλά της ενεργητικής σύμπραξης.

3) Η άρνηση των παραδοσιακών ρόλων και των ταυτοτικών στεγανών. Δημιουργεί πρόβλημα στους πολιτικούς αναλυτές η πολυμορφία και η ποικιλότητα του κινήματος. Όλοι οι διαθέσιμοι χαρακτηρισμοί έχουν αποτύχει να ερμηνεύσουν το νέο που αυτό το κίνημα φέρει. ‘Βολονταριστικό’, ‘ακροδεξιό’, ‘ακροαριστερό’, ‘κίνημα της μεσαίας τάξης’, είναι κάποιες από τις ταμπέλες που δεν κόλλησαν. Δεν υπάρχει κανένα μυστήριο σε αυτό εκτός από το μυστήριο του κοινωνικού ξεσηκωμού και το μυστήριο της συλλογικής δημιουργίας. Για να καταλάβουμε τον χαρακτήρα του κινήματος δεν αρκεί να βλέπουμε την ίδια την κίνησή του εν τω γίγνεσθαί του, μα και τις πολιτικές θεσμίσεις που αυτό δημιουργεί και το διαμορφώνουν. Βλέπουμε τη γένεση μιας νέας πολιτικής συνείδησης που, όσο ασαφής,

εύθραυστη και μη ταυτοποιήσιμη δείχνει, τόσο φέρει τα χαρακτηριστικά ενός άλλου κόσμου. Που δεν αντιστέκεται απλώς, μα υπερασπίζεται, που δεν διεκδικεί απλώς, μα δημιουργεί. Ποια έτοιμη ταυτότητα να πάρουν τα Κίτρινα Γιλέκα αφού εντός του κινήματος διαμορφώνονται νέες συνειδήσεις, νέα νοήματα, νέα υποκείμενα; Κανείς δεν βγαίνει από το κίνημα ίδιος όπως μπήκε. Η συλλογική πράξη μετασχηματίζει τον χρόνο και τον χώρο, μετασχηματίζει τις σημασίες, μετασχηματίζει το πραγματικό.

4) Η προσπάθεια υπέρβασης της άρνησης με τη δημιουργία πολιτικών θεσμίσεων, συνελεύσεων και ελεύθερου δημόσιου χώρου αλλά και επίσης με τη δημιουργία δικτύων οριζόντιας ενημέρωσης και αλληλεγγύης. Η χρήση των ψηφιακών μέσων κοινωνικής δικτύωσης, ως τρόπος άμεσης επικοινωνίας αλλά και αναίρεσης των παραδοσιακών μορφών διαμεσολάβησης της πληροφορίας και της διασύνδεσης, με όποιες προοπτικές και προβληματικές διανοίγει αυτό. Ιδιαίτερη σημασία έχει ότι η χρήση της ψηφιακής επικοινωνίας δεν υποκαθιστά την ενσώματη συμμετοχή που είναι προϋπόθεση της πολιτικής απόφασης.

5) Η διευρυμένη ιστορικότητα του κινήματος. Αν κάτι μας αφορά είναι οι αόρατες συνδέσεις των Κίτρινων Γιλέκων με τα υπόλοιπα κοινωνικά κινήματα του 21^{ου} αιώνα. Μπορούμε να ψηλαφίσουμε μια αναδυόμενη ιστορικότητα των κοινωνικών κινήματων που φέρουν παρόμοια χαρακτηριστικά, δηλαδή την αντίσταση στην καπιταλιστική βαρβαρότητα, την άρνηση των ηγεσιών, τον πειραματισμό με πρωτογενείς θεσμίσεις, το αίτημα για άμεση δημοκρατία. Μπορούμε να χαράξουμε μια νοητή γραμμή, αρχίζοντας από τους Ζαπατίστας το 1994, το πρώτο σύγχρονο κίνημα δίχως ηγέτες, με αμεσοδημοκρατικές δομές απόφασης, με τοπικό ριζωμα και παγκόσμια απεύθυνση με τη χρήση του διαδικτύου για πολιτικούς στόχους· έπειτα από το 1999 έως το 2003 το κίνημα της αντιπαγκοσμιοποίησης, πρώτο παγκόσμιο κίνημα, κίνημα ποικιλόμορφο και ετερόκλητο,

αμάλγαμα παραδοσιακών μορφών αντίστασης και ενός διευρυμένου πολιτικού χώρου σύγκρουσης· έπειτα οι εξεγέρσεις των μητροπόλεων, το 2005 στα γαλλικά προάστια, μια ύστατη έκρηξη οργής· ο δικός μας Δεκέμβρης του 2008 που φέρει στο προσκήνιο μια εξέγερση μεσαίων κοινωνικών στρωμάτων, όχι μόνο των αποκλεισμένων, δείχνει το βάθος της αποξένωσης της κοινωνίας από το κράτος· το παγκόσμιο κίνημα των Πλατειών-Occupy το 2011 που υπερβαίνει την πράξη της αντίστασης, προχωρά στην κατάληψη του δημόσιου χώρου και την αναδημιουργία του από χώρο κυκλοφορίας εμπορευμάτων σε ελεύθερο δημόσιο χώρο πολιτικής σύμπραξης και μετατρέπει, έτσι, την πράξη της αντίστασης σε πράξη υπεράσπισης, δίνοντας σαφές θετικό περιεχόμενο στο κίνημα, το περιεχόμενο και το αίτημα της άμεσης δημοκρατίας· μέχρι το Nuit Debout του 2016 που δημιούργησε νέες μορφές σύμπραξης και μια άλλου είδους χρονικότητα, ενάντια στην κατεστημένη· τα Κίτρινα Γιλέκα και όλα όσα συνεχίζουν. Βλέπουμε μια μετατόπιση του νοήματος από την αντίσταση και τη διατήρηση των κοινωνικών κεκτημένων στην κατάληψη εδάφους, στην υπεράσπιση και τη δημιουργία του ελεύθερου δημόσιου χώρου. Βλέπουμε μια νέα κοινωνική κίνηση προς τη δημοκρατία που θέτει το δημοκρατικό διακύβευμα στο επίκεντρο της σύγχρονης κοινωνικής ζωής.

Ασφαλώς, μπορούμε να βρούμε και σημεία κριτικής στα Κίτρινα Γιλέκα, να αναρωτηθούμε για την επίμονη περιοδικότητα των αγώνων τους, να αναρωτηθούμε κατά πόσο διαφεύγουν από το πλαίσιο του ρεπουμπλικανισμού της Γαλλικής Επανάστασης, να εντοπίσουμε συντηρητικά αιτήματα ανάμεσα στις διακηρύξεις τους, να αναρωτηθούμε πώς ένα, μάλλον μετριοπαθές αίτημα κατάργησης του φόρου καυσίμων οδηγεί σε πράξεις ημι-απόσχισης από το κράτος, να γευτούμε, όπως είμαστε πάντα έτοιμοι, την πίκρα μιας μελλοντικής διάψευσης.

Θα μπορούσαμε άραγε να διαφευστούμε και να απογοητευθούμε; Αν περιμένουμε από τα Κίτρινα Γιλέκα την επανάσταση, μάλλον ναι. Οι εξεγέρσεις του 21^{ου} αιώνα δεν δίνουν απαντήσεις, αντίθετα φέρνουν στο φως τα πραγματικά ερωτήματα. Παρακολουθούμε τα Κίτρινα Γιλέκα όχι σαν θεατές ενός αγώνα από την κερκίδα, αλλά ως ενεργοί συνένοχοι στην προσπάθεια της κοινωνίας να απεγκλωβιστεί από το κράτος και το κεφάλαιο, να σπάσει τα δεσμά της. Συζητώντας για τα Κίτρινα Γιλέκα συζητάμε για το παρόν και το μέλλον μας. Και πριν μιλήσουμε, αυτή τη φορά, είναι σωστό πρώτα να ακούσουμε.

Τα Κίτρινα Γιλέκα θριαμβεύουν; Τι συμβαίνει στη Γαλλία;¹

Beyond Europe

Μετάφραση: Στέφανος Μπατσής

Η παρακάτω δημοσίευση αποτελεί μία πρώτη, αυθόρμητη καταγραφή του κινήματος των Κίτρινων Γιλέκων και των τελευταίων συνταρακτικών γεγονότων από συντρόφους στη Γαλλία.

Η απαρχή του κινήματος: το facebook και τα οικονομικά μπλόκα

Το κίνημα ξεκίνησε να δραστηριοποιείται ενάντια σε έναν νέο φόρο στα καύσιμα, του οποίου η εφαρμογή θα επερχόταν την 1^η Ιανουαρίου. Διάλεξε ως σύμβολό του το κίτρινο γιλέκο (κίτρινα γιλέκα ασφαλείας). Εκτός από τις συναντήσεις και την οργάνωση που λάμβανε χώρα κατά τη διάρκεια των μπλόκων, το κίνημα οργανώθηκε κυρίως στο facebook. Πρώτη ημέρα δράσης υπήρξε η 17^η του Νοέμβρη. Εκείνη τη μέρα, στήθηκαν περίπου 2.000 μπλόκα ανά τη Γαλλία, πολλά στα διόδια των αυτοκινητοδρόμων, στις εισόδους κάποιων εμπορικών κέντρων και σε ορισμένα δουλιστήρια και λιμάνια. Για μια μεγάλη μερίδα ανθρώπων που συμμετέχουν σε αυτό το κίνημα είναι η πρώτη φορά που διαδηλώνουν ή που συμμετέχουν σε αποκλεισμούς. Αυτό το κίνημα μπορεί να είναι πολλά πράγματα, αλλά σίγουρα δεν είναι το «συνηθισμένο» γαλλικό κοινωνικό κίνημα.

1. [ΣτΕ] Το παρόν κείμενο γράφτηκε στις 4 Δεκεμβρίου 2018 και δημοσιεύτηκε στην ευρωπαϊκή αντιεξουσιαστική πλατφόρμα ενάντια στον καπιταλισμό «Beyond Europe»: <https://beyondeurope.net/886/les-gilets-jaunes-triomphe-ont-what-is-going-on-in-france/>.

Κατά τη διάρκεια της εβδομάδας, πολλοί εκ των Κίτρινων Γιλέκων εργάζονται κι επομένως υπάρχουν λιγότερα μπλόκα, αλλά ορισμένα μέρη είναι μονίμως κατειλημμένα και κάποιες φορές μερικώς αποκλεισμένα εδώ και τρεις εβδομάδες: κυρίως ορισμένοι οδικοί κόμβοι (μάλιστα κάποιος έχτισαν αυτοσχέδιες καλύβες και δηλώνουν πως θα περάσουν εκεί τα Χριστούγεννα και την παραμονή της Πρωτοχρονιάς), αλλά και κάποια λιμάνια.

Στις 24 Νοεμβρίου, είχαμε την πρώτη διαδήλωση του κινήματος, η οποία οργανώθηκε αποκλειστικά και μόνο στο Παρίσι. Πάρα πολλοί άνθρωποι ήρθαν από όλη τη Γαλλία, και τα Ηλύσια Πεδία. Η πιο φημισμένη λεωφόρος της χώρας η οποία οδηγεί μάλιστα στο κυβερνητικό μέγαρο, ήταν γεμάτη από οδοφράγματα και διαδηλωτές που εξεγείρονταν για σχεδόν δέκα ώρες. Η ίδια κατάσταση επικρατούσε και στους γύρω δρόμους.

Μολονότι υπήρξαν απώλειες πολλών εκατομμυρίων μετά τις ταραχές της 1^{ης} Δεκεμβρίου στο Παρίσι και σε άλλα μέρη στη Γαλλία (κάτι που θα δούμε και στη συνέχεια), το κύριο κόστος που προκλήθηκε από το κίνημα οφείλεται στους αποκλεισμούς και το αναγκαστικό κλείσιμο πολλών μαγαζιών το περασμένο Σάββατο εξαιτίας των ταραχών. Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα περισσότερα από τα καταστήματα βγάζουν το 15%-25% του ετήσιου κέρδους τους τα τέσσερα Σάββατα πριν από τα Χριστούγεννα, ήδη το οικονομικό κόστος που προκάλεσε το κίνημα μετρίεται σε δισεκατομμύρια. Και φαίνεται πολύ μακριά από το να τελειώσει.

Σχετικά με την 1^η Δεκεμβρίου, τις διαδηλώσεις σε όλη τη Γαλλία και τη λαϊκή υποστήριξη

Την 1^η Δεκέμβρη, διαδηλώσεις δεν οργανώθηκαν μόνο στο Παρίσι αλλά σε δεκάδες πόλεις. Στην πραγματικότητα, είναι δύσκολο να τις ονοματίσουμε ως «διαδηλώσεις». Δεν

υπάρχουν οι απαιτούμενες άδειες ή κάποιος πιο επίσημος τρόπος διεξαγωγής και καθόλου οργανωτές, είναι περισσότερο κάποια καλέσματα στο facebook για κατάληψη των δρόμων ή συγκέντρωση σε ορισμένα κρατικά κτήρια (τα κτήρια των νομαρχιών ή κυρίως τα δημαρχεία).

Παρ' όλο που κινητοποιήθηκαν 65.000 μπάτσοι (οι οποίοι στην πραγματικότητα είναι περίπου όλοι οι μπάτσοι που μπορεί να κινητοποιήσει το γαλλικό κράτος), η κατάσταση βγήκε εντελώς εκτός ελέγχου για ολόκληρη τη μέρα σε πολλές πόλεις: Παρίσι, Τουλούζη, Μασσαλία, Ντιζόν, Μπορντό, Λε Πουζίν, Τουρ, Λε Πουί εν Βελαί. Όλα αυτά τα μέρη είδαν τις μεγαλύτερες ταραχές τουλάχιστον από την περίοδο του 1968: πολλές διαδηλώσεις, σκληρές μάχες, φλεγόμενα οδοφράγματα, σε μερικές περιπτώσεις λεηλασίες. Σε αρκετές άλλες πόλεις, υπήρξαν ταραχές μικρότερης κλίμακας. Ακόμη και ορισμένοι «νομάρχεις» (οι τοπικώς προϊστάμενοι της αστυνομίας τους οποίους περιορίζει ο νόμος ώστε να μην κάνουν τέτοιου είδους δηλώσεις) επικοινωνήσαν με δημοσιογράφους και δήλωσαν πως η κατάσταση αυτή μοιάζει με κάποιου είδους ξεσηκωμό ή, ακόμη, και με μια «προεπαναστατική στιγμή» και ότι η κυβέρνηση δεν αντιλαμβάνεται καθόλου την κατάσταση.

Μπορούμε να σημειώσουμε δύο πραγματικά αναπάντεχες πτυχές αυτού του κινήματος:

Σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις (ξέρουμε, συνήθως δεν μας ενδιαφέρουν καθόλου τέτοιες ανοησίες, αλλά εδώ έχουν μια σημασία), περισσότερο από το 70% του γαλλικού λαού επικροτεί το κίνημα. Ακόμη και οι σκληρές συγκρούσεις της 1^{ης} Δεκεμβρίου δεν έχουν αλλάξει αυτό το ποσοστό υποστήριξης. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό ειδικά αν αναλογιστούμε τον τρόπο με τον οποίο τα μίντια αναφέρονται στο κίνημα -μερικές φορές μπορεί να αποβεί πραγματικά διασκεδαστικό να παρακολουθείς τις ειδήσεις

ή να ακούς ραδιόφωνο αυτές τις μέρες- κι επίσης τον τρόπο με τον οποίο η κυβέρνηση αξιολογεί την κατάσταση -ο Μακρόν αναγκάστηκε να υποχωρήσει για πρώτη φορά, αλλά φαίνεται πως το έπραξε καθυστερημένα κι ότι οι παραχωρήσεις του δεν ήταν αρκετές.

Ένα από τα κύρια προβλήματα της κυβέρνησης είναι ότι οι άνθρωποι που διαδηλώνουν και εξεγείρονται νιώθουν πως νομιμοποιούνται να το κάνουν και ότι διεκδικούν αυτό που τους ανήκει. Πολλοί από αυτούς ισχυρίζονται πως δεν αντέχουν πια τον τρόπο ζωής τους, να δουλεύουν όλη μέρα και παρ' όλα αυτά να παραμένουν φτωχοί. Θεωρούν πως είναι δικαίωμά τους να κινητοποιούνται, ότι το σύνταγμα τους προστατεύει κι ότι δεν έχει καμία σημασία το ζήτημα του αν μία διαδήλωση έχει λάβει την απαιτούμενη άδεια ή όχι. Οπότε όταν οι μπάτσοι τους εκτοξεύουν δακρυγόνα και πλαστικές σφαίρες (όπως συνηθίζουν), οι άνθρωποι αυτοί εξοργίζονται πραγματικά. Ορισμένοι φωνάζουν στους μπάτσους ότι είναι αυτοί οι ίδιοι που πληρώνουν τους μισθούς τους και ότι οι μπάτσοι θα έπρεπε να ντρέπονται, ορισμένοι αντεπιτίθενται και μάχονται μαζί τους -αυτή τη στιγμή, πολλές εικόνες αστυνομικής βίας (η οποία ξέφυγε τελείως) κοινοποιούνται μαζικά στους λογαριασμούς των Κίτρινων Γιλέκων στο facebook. Ακόμη κι αν υπάρχουν ορισμένες οργανωμένες ομάδες αριστερών ή φασιστών στις ταραχές, φαίνεται πως η πλειονότητα όσων συμμετέχουν είναι «απλοί» πολίτες οι οποίοι «ριζοσπαστικοποιούνται» σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα.

Σχετικά με τους φασίστες

Όπως προαναφέραμε, υπάρχει μια κάποια φασιστική παρουσία στο κίνημα, τουλάχιστον σε κάποια μέρη. Στο Παρίσι ορισμένες οργανωμένες ομάδες, οι οποίες ήρθαν εν πολλοίς από άλλες περιοχές της Γαλλίας, έδωσαν το παρόν. Την 1^η Δεκεμβρίου, αρκετές ομάδες συγκεντρώθη-

καν (δεν γνωρίζουμε τον ακριβή αριθμό, ίσως περίπου διακόσια άτομα) και παρέμειναν το πρωί στην Πλατεία του Αστέρ², συμμετέχοντας στις συγκρούσεις με τους μπάτσους και κάνοντας τις εθνικιστικές τους βλακείες (τραγούδια, επιμνημόσυνες τελετές) γύρω από το ιστορικό μνημείο της Αφίδας του Θριάμβου (δεν γνωρίζουμε πού βρέθηκαν το απόγευμα της ίδιας μέρας). Ακόμη, υπήρξαν συγκρούσεις μεταξύ αυτών και αντιφασιστικών ομάδων.

Σε κάποιες πόλεις οι φασίστες δεν φαίνεται να αποτελούν μέρος του κινήματος, ενώ σε λίγες άλλες πόλεις μοιάζει να αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του. Από την άλλη, όσον αφορά τους «παραδοσιακούς αριστερούς», αυτοί αποτελούν μια πραγματικά μικρή μειονότητα μέσα σε αυτό το κίνημα. Εντούτοις, σε αρκετά μέρη οι διαδηλωτές είναι ξεκάθαρα ενάντια στον ρατσισμό και τον φασισμό. Είναι σημαντικό να αποτρέψουμε τους φασίστες από το να εδραιωθούν ή να καταλάβουν μια σημαντική θέση εντός του κινήματος. Σε αυτό το ζήτημα, κάθε μαχητική αντιφασιστική βοήθεια είναι καλοδεχούμενη.

Ένα ακόμη σημείο είναι η ανησυχητική χρήση της εθνικής σημαίας και του εθνικού ύμνου, τα οποία μπορούν, ή θα μπορούσαν, να μας τρομάζουν. Όντως αρκετοί άνθρωποι κρατάνε κάποιες μικρές σημαίες και οι διαδηλωτές τραγουδάνε μερικές φορές τον εθνικό ύμνο. Σίγουρα κάποιοι από τα Κίτρινα Γιλέκα τα βλέπουν ως πατριωτικά-εθνικιστικά σύμβολα (άλλωστε το ακροδεξιό Εθνικό Μέτωπο λαμβάνει πάνω από 20% στις δημοσκοπήσεις στη Γαλλία), αλλά υπάρχει παράλληλα και όλη αυτή η συσχέτιση με τη Γαλλική Επανάσταση. Στο κάτω-κάτω ο ύμνος συνιστά ένα κάλεσμα για ξεσηκωμό ενάντια στην «τυραννία». Σε έναν πιο στοιχειώδη βαθμό, πολλοί άνθρωποι χρησιμοποίησαν τη σημαία για τη γαλλική νίκη στο παγκόσμιο κύπελλο. Εκεί η σημαία συμβολοποιούσε ένα μαζικό εθνικό γε-

2. [ΣτΕ] Place de l' Étoile

γονός-γιορτή. Είδαμε κάποιους θηριώδεις, ξυρισμένους τύπους με τη σημαία, οι οποίοι υποπτευθήκαμε ότι είναι εθνικιστές, να φωνάζουν συνθήματα όπως «μαύροι, άσπροι, κόκκινοι, κίτρινοι, δεν μας νοιάζει, είμαστε όλοι μαζί». Συναντήσαμε κάποιους νέους άντρες με κάτι τεράστιες σημαίες οι οποίοι είχαν κοντινές πολιτικές ιδέες με τις δικές μας. Βλέπουμε, επίσης, πως η επανάσταση του 1789 και ο αποκεφαλισμός του βασιλιά είναι συνεχώς παρόντα στις ιδέες, τις συζητήσεις, τα συνθήματα (το κύριο σύνθημα που ακούς, άλλωστε, είναι «Μακρόν, παραιτήσου!»).

Ωστόσο, δεν θέλουμε να σχηματίσουμε μια μονόπλευρη εικόνα που δείχνει πως όλα είναι καλώς καμωμένα. Υπάρχει ένα εθνικιστικό κομμάτι στο κίνημα. Στη Λυόν φαίνεται πως τη διαδήλωση της 1^{ης} Δεκεμβρίου (αρκετά ολιγάριθμη, με περίπου τριακόσια Κίτρινα Γιλέκα και χωρίς ταραχές) την οργάνωσαν φασιστικές ομάδες (είναι άλλωστε πολύ ενεργές στην περιοχή εδώ και καιρό) και το ίδιο είναι αλήθεια πως συνέβη με αρκετά μπλόκα σε αυτή την περιοχή, όπου οι διαδηλωτές ξεκάθαρα στήριζαν την ψήφο στην ακροδεξιά. Αλλά υπάρχει και η ακριβώς αντίθετη εικόνα εντός του κινήματος. Στο Σεν Ναζέρ, όπου το λιμάνι είναι εδώ και καιρό κατειλημμένο, τα Κίτρινα Γιλέκα έχουν δημιουργήσει έναν κοινό τόπο όπου μοιράζονται την καθημερινότητά τους («το σπίτι του λαού»³) κι έχουν πραγματικά ξεκάθαρες αντιρατσιστικές θέσεις. Έχουμε την αίσθηση πως πολλοί άνθρωποι αισθάνονται την έντονη παρόρμηση να μιλήσουν και όντως το κάνουν. Καταλαμβάνοντας διάφορα μέρη για δυο-τρεις εβδομάδες, πάρα πολλοί άνθρωποι βιώνουν κατά κάποιον τρόπο τις πρώτες τους πολιτικές εμπειρίες. Δεν γνωρίζουμε πού θα οδηγηθεί όλο αυτό και σίγουρα δεν είναι μια βολική «μαχητική εκδήλωση της Αριστεράς», αλλά θεωρούμε πως οι δυνατότητες αυτού του κινήματος -που σίγουρα θα

σταματήσει ή θα αλλάξει σε κάποιο σημείο (σύντομα;-) αξίζουν ώστε να εμπλακεί κανείς.

Σχετικά με την κυβερνητική αντίδραση, τα αιτήματα και την εκπροσώπηση των Κίτρινων Γιλέκων

Σήμερα (Τρίτη 4 Δεκεμβρίου), η κυβέρνηση ανακοίνωσε την αναστολή της εφαρμογής του φόρου στα καύσιμα (που αποτέλεσε το σημείο εκκίνησης του κινήματος), ότι θα παγώσει τις τιμές του αερίου και του ηλεκτρικού και μερικές ακόμη μικρές μεταρρυθμίσεις. Όλα αυτά για έξι μήνες. Ο Υπουργός Εσωτερικών, ακόμη, ζήτησε από τα Κίτρινα Γιλέκα να μην διαδηλώσουν στο Παρίσι την 8^η Δεκέμβρη προς διευκόλυνση των εμπορών.

Φαίνεται ή, καλύτερα, είναι αρκετά σίγουρο πως η ανακοίνωση της κυβέρνησης δεν θα ηρεμήσει τα Κίτρινα Γιλέκα. Για κάποιες μέρες, μία λίστα 42 αιτημάτων (που υποτίθεται γράφτηκε μέσα από πολύ συζήτηση εντός των Κίτρινων Γιλέκων) κυκλοφορεί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και περιλαμβάνει τη φορολόγηση των πλουσίων, την αύξηση του κατώτατου μισθού και πολλές ακόμη μεταρρυθμίσεις, τις οποίες ο Μακρόν δεν πρόκειται να δεχτεί ποτέ -αλλά δεν έχουμε την παραμικρή ιδέα εάν αυτή η λίστα αντιπροσωπεύει πραγματικά κάτι σε σχέση με όσα υποστηρίζουν τα Κίτρινα Γιλέκα. Είναι ακόμη πιο ενδιαφέρον πως ένα ολοένα και μεγαλύτερο κομμάτι των Κίτρινων Γιλέκων μοιάζει να έχει σταματήσει να ενδιαφέρεται για οποιαδήποτε διαδικασία διαπραγμάτευσης. Απόψε, το πρωτοσέλιδο της ιστοσελίδας της *Le Monde* (μιας από τις λίγες μεγάλες εφημερίδες) παρέθεσε τα λόγια των καταληψιών στη Σαρλβίλ-Μεζιέρ. Λένε, χαρακτηριστικά, ότι «πρέπει να ξεφορτωθούμε αυτούς τους πολιτικούς που δουλεύουν μόνο για τους εαυτούς τους».

Ένα ακόμη μεγάλο πρόβλημα για την κυβέρνηση (μετά από την ευρεία νομιμοποίηση των διαδηλωτών) είναι ότι

3. [ΣτΕ] Στο πρωτότυπο: «la maison du peuple»

δεν υπάρχει επίσημη αντιπροσώπευση του κινήματος. Η κυβέρνηση προσπάθησε, έτσι, να προσκαλέσει κάποιους από τα Κίτρινα Γιλέκα που έγιναν ιδιαίτερα διάσημοι διότι τα βίντεό τους τα είδαν εκατομμύρια πολίτες στο διαδίκτυο αλλά αυτοί αρνήθηκαν να προσέλθουν. Κάποιοι από αυτούς επειδή ήθελαν η κυβέρνηση να κάνει πρώτα ένα βήμα, αλλά σίγουρα όλοι επειδή έλαβαν πολλές απειλές από άλλα μέλη των Κίτρινων Γιλέκων που αρνήθηκαν να αντιπροσωπεύονται από αυτούς. Ακόμη κι αν η κυβέρνηση αναζητά πραγματικά αυτή τη στιγμή κάποιους «υπεύθυνους» αντιπροσώπους του κινήματος, φαίνεται εξαιρετικά απίθανο να τα καταφέρει.

Μετά την 1^η Δεκεμβρίου σε άλλα μέτωπα

Τη Δευτέρα 3 Δεκεμβρίου, έντεκα διυλιστήρια της *Total* αποκλείστηκαν. Φαίνεται πως τα περισσότερα από αυτά απελευθερώθηκαν την Τρίτη.

Επίσης, τη Δευτέρα 3 Δεκεμβρίου, σχεδόν διακόσια γυμνάσια και λύκεια αποκλείστηκαν μερικά ή ολικά σε όλη τη Γαλλία -ενώ κανένα δεν ήταν αποκλεισμένο την Παρασκευή 30 Νοεμβρίου. Ξέσπασαν άγριες διαδηλώσεις, που συγκέντρωσαν αρκετές χιλιάδες μαθητές λυκείων, με μερικές από αυτές να καταλήγουν σε συγκρούσεις με τους μπάτσους. Τουλάχιστον εκατό λύκεια είχαν διακόψει τη λειτουργία τους ως και την Τρίτη. Οι μαθητές των λυκείων έχουν τα δικά τους αιτήματα σχετικά με τη μεταρρύθμιση του πτυχίου αποφοίτησης και της πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση, αλλά, επίσης έδειξαν την αλληλεγγύη τους προς τα Κίτρινα Γιλέκα. Ακόμη περισσότεροι αποκλεισμοί και καταλήψεις αναμένονται τις επόμενες ημέρες.

Σε δύο πανεπιστήμια στο Παρίσι (*Censier* και *Tolbiac*) οι φοιτητές ψήφισαν την Τρίτη να μπλοκάρουν τη λειτουργία του πανεπιστημίου και αποφάσισαν την εναντίωση στην αύξηση των διδάκτρων για τους ξένους φοιτητές, κάνοντας

αναφορές στο κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων.

Επιπλέον, η CGT και τα σωματεία των οδηγών ανακοίνωσαν πως θα κατεβούν σε απεργία από τη Δευτέρα 10 Δεκεμβρίου, όπως έκανε και η FNSEA, η (δεξιά) ένωση των αγροτών.

Η κατάσταση στο Παρίσι για τις 8 Δεκεμβρίου

Στο Παρίσι πολλές μεγάλες δημόσιες πολιτιστικές εκδηλώσεις έχουν ακυρωθεί, όπως και το ποδοσφαιρικό παιχνίδι της Παρί Σεν Ζερμέν (είτε διότι οι διοργανωτές δεν θέλησαν να πάρουν το ρίσκο είτε κατ' απαίτηση της κυβέρνησης που χρειάζεται όλους τους μπάτσους στους δρόμους). Οι οργανωτές της πορείας για το κλίμα, η οποία έχει προετοιμαστεί ήδη εδώ και καιρό, αρνήθηκαν το αίτημα της κυβέρνησης και αποφάσισαν να διαδηλώσουν, δηλώνοντας πως θα έπρεπε να υπάρξει σύνδεση μεταξύ της κοινωνικής και κλιματικής δικαιοσύνης.

Στη διαδήλωση της 1^{ης} Δεκεμβρίου, υπήρξαν 4.500 μπάτσοι στο Παρίσι, πολλοί από αυτούς σε στατικές θέσεις, υπερασπιζόμενοι τα Ηλύσια Πεδία (όλοι οι παράδρομοι ήταν αποκλεισμένοι με γιγάντιους μεταλλικούς φράχτες και μπάτσους) και τα κρατικά κτήρια (Βουλή, Γερουσία, κτλ). Αυτοί οι μπάτσοι που βρέθηκαν στους δρόμους χρησιμοποίησαν 10.000 δακρυγόνα και βομβίδες σε μία μόνο μέρα (στις 24 Νοέμβρη είχαν χρησιμοποιήσει 5.000, το οποίο ήταν το προηγούμενο ιστορικό ρεκόρ) και παρ' όλα αυτά έχασαν εντελώς τον έλεγχο της κατάστασης: δεκάδες (φλεγόμενα) οδοφράγματα, σπασμένα καταστήματα και καμμένα αυτοκίνητα (έγιναν 200 κλήσεις στην πυροσβεστική για φωτιές). Για τους ανθρώπους που γνωρίζουν το Παρίσι, η περιοχή αυτών των συγκρούσεων εκτεινόταν από την Πλατεία του Αστέρω ως το Σεν Λαζάρ και το Οτέλ ντε Βιλ, μια περιοχή πέντε χιλιομέτρων και οι ταραχές διήρκεσαν για οχτώ ώρες. Κατά τη διάρκεια του πρωινού,

υπήρξαν μόνο ορισμένες «φυσιολογικές» συγκρούσεις με τους μπάτσους, αλλά όσο προχωρούσε η μέρα και περισσότεροι άνθρωποι κατέφθαναν, τόσο σκληρότερες γίνονταν οι συγκρούσεις (ως προς τη γεωγραφική έκταση και τα σημεία των φωτιών).

Ο Υπουργός Εσωτερικών δήλωσε πως θα κινητοποιήσει ακόμη περισσότερους μπάτσους για την 8^η του Δεκέμβρη, αλλά δεν είναι καθόλου ξεκάθαρο πού θα τους βρει. Διευήνυσε, επίσης, πως θα χρησιμοποιηθούν διαφορετικές τακτικές για την αντιμετώπιση της «ακραίας κινητικότητας» των διαδηλωτών, το οποίο πιθανώς να σημαίνει πως οι μπάτσοι δεν θα είναι τόσο στατικοί και ότι τα Ηλύσια Πεδία θα είναι πιο προσβάσιμα. Επομένως, ίσως να υπάρχουν μεγαλύτερες αστυνομικές μονάδες που θα μετακινούνται στην πόλη. Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε τι ακριβώς να περιμένουμε αυτή τη μέρα, αλλά θα ήταν αληθινά αναπάντεχο, εάν μετά από δύο Σάββατα μαζικών συγκρούσεων, κατάφεραν ξαφνικά να ανακτήσουν πλήρως τον έλεγχο της πόλης.

Σχετικά με εσένα

Τι στον διάλογο περιμένεις ακόμη για να έρθεις και να συμμετέχεις στην επανάσταση;

(και μην ξεχάσεις το κίτρινο γιλέκο σου!)

Μπορεί η Μεσαία Τάξη να είναι Επαναστατική;

προς μία φύχραιμη υπεράσπιση των Κίτρινων Γιλέκων¹

Lundimatin

Μετάφραση: Χρήστος Καραγιαννάκης

Η Lundimatin είναι μία ριζοσπαστική ομάδα με έδρα το Παρίσι, η οποία από το 2014 κατέχει τη θέση της στον χώρο της γαλλικής διανόησης και της ανατρεπτικής σκέψης. Οι ίδιοι βρέθηκαν καλεσμένοι της Βαβυλωνίας τον Μάη του 2018, στο B-FEST 7, σε μία εκδήλωση με τίτλο «Σύγχρονα κινήματα & εξεγέρσεις: Μάιος '68, Δεκέμβρης '08, ZAD»².

«Με τα Κίτρινα Γιλέκα, η μεσαία τάξη κάνει μια εκθαμβωτική είσοδο στην πολιτική σκηνή»

Στο κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων έχουμε να κάνουμε με τη μεσαία τάξη. Όχι με κανονικούς, «πολιτικοποιημένους» ανθρώπους (επιμένουμε στα εισαγωγικά), αλλά με κανονικούς ανθρώπους, τελεία και παύλα.

Ποιο είναι, λοιπόν, το πρόβλημα της μεσαίας τάξης από μια επαναστατική οπτική ματιά; Έχει το μειονέκτημα ότι δεν ενσαρκώνει κάποια συγκεκριμένη μορφή καταπίεσης, απ' την οποία θα έλειπε μόνο ένα είδος επαναστατικότητας για να τη συμπληρώσει. Ενώ οι προλετάριοι και οι παρίες, απ' την οπτική γωνία των επαναστατών, αν και δεν βρίσκονται πάντα στη σωστή μεριά βρίσκονται συνήθως

1. [ΣτΕ] Το κείμενο δημοσιεύθηκε στο τεύχος 168 του ηλεκτρονικού περιοδικού Lundimatin, στις 3 Δεκεμβρίου 2018, με τίτλο «Gilets Jaunes: La Classe Moyenne Peut-Elle Être Révolutionnaire?». Διαθέσιμο στο <https://lundi.am/Les-gilets-jaunes-du-point-de-vue-revolutionnaire>.

2. [ΣτΕ] Το οπτικοακουστικό υλικό της εκδήλωσης βρίσκεται διαθέσιμο στο <https://www.babylonia.gr/2018/12/14/syghrona-kinimata-stigmes-ek-segersis-maios-68-dekemvris-08-zad-b-fest-vinteo/>.

στην ασφαλή μεριά. Ο επαναστάτης στέκεται κατευθείαν αλληλέγγυος με τον προλετάριο, τον φτωχό, τον κοινωνικά αποκλεισμένο, τον στιγματισμένο. Κι αν ο λόγος του δεν είναι πολύ καθαρός, τουλάχιστον είναι η κατάσταση του.

Η μεσαία τάξη είναι η κατεξοχήν μη-τάξη, αυτή από μόνη της αρκεί για να καταρρίψει κάθε κυρίαρχο λόγο περί τάξεων. Προσθέτει στη σύγχυση του ήδη υπάρχοντος λόγου τη δικιά της μπερδεμένη κατάσταση. Πάραυτα, με τα Κίτρινα Γιλέκα, η μεσαία τάξη κάνει μια εκθαμβωτική είσοδο στην πολιτική σκηνή.

Το κίνημα αυτό φαίνεται να λαμβάνει υπ' όψιν του όλα τα κεκτημένα των προηγούμενων αγώνων. Από στρατηγική άποψη, θέλει να είναι αυτόνομο, χωρίς να αναθέτει σε κόμματα ή σε συνδικάτα. Από άποψη κινήσεων, επιλέγει την εισβολή, αρνείται τους τόπους που του επιβάλλουν και υιοθετεί εξεγερτικές κινήσεις. Από πολιτική άποψη δεν είναι τίποτα, τίποτα παρά άρνηση. Δεν έχει προβάλλει ακόμα έναν ενιαίο λόγο. Δεν έχει ακόμα κάποιον χώρο οργάνωσης, εκτός απ' τα κοινωνικά δίκτυα. Προς το παρόν, αυτή η μεγάλη μάζα ανθρώπων που δρουν δεν έχουν συζητήσει πολιτικά παρά μόνο μ' έναν ανεπίσημο τρόπο, κατά τη διάρκεια της δράσης, στα οδοφράγματα, γύρω από μια φωτιά. Παρ' όλα αυτά, το κίνημα στην πραγματικότητα επιβεβαιώνει ένα πράγμα: την αποφασιστικότητά του, τον απαυρόνιστο και μη-ελέγξιμο χαρακτήρα του. Από τον ερχομό της 24^{ης} Νοεμβρίου στο Παρίσι, το κίνημα μιλά ήδη για επανάσταση.

Τα Κίτρινα Γιλέκα είναι αυτό το σχεδόν ακατανόητο απ' την επαναστατική πλευρά πράγμα, η μεσαία τάξη, το αιώνια ευερέθιστο κομμάτι της κοινωνίας.

Φυσικά κάποιιοι μιλούν για προλεταριοποίηση, λέγοντας ότι πρόκειται για την κατώτερη μεσαία τάξη. Αλλά το σημαντικό δεν είναι αυτό. Το σημαντικό είναι να μπορού-

με να κατανοήσουμε ότι η επανάσταση δεν έρχεται για να κολακέψει κανέναν, ούτε έρχεται ανταποκρινόμενη στα θεωρητικά μας σχήματα. Η επανάσταση φέρνει τα πάνω κάτω πάντα, αλλιώς δεν είναι επανάσταση. Ορίστε λοιπόν, τα Κίτρινα Γιλέκα φέρνουν τα πάνω κάτω στους παρατηρητές τους, στις προβολές των «προχωρημένων» ανθρώπων, των «πολιτικά συνειδητοποιημένων». Δεν είναι θέμα προκαταλήψεων, αλλά είναι θέμα ηθικής. Δεν μπορούμε να το θέσουμε διαφορετικά: θέλουμε την επανάσταση, αλλά δεν θέλουμε να ξεκινήσει από 'κει. Μέχρι σήμερα, περιμέναμε ότι θα επαναστατήσουν πρώτες κάποιες λαϊκές γειτονιές. Αν πιστεύαμε έστω και λίγο στην εξέγερση ενάντια στον εργασιακό νόμο, ποντάραμε στους εργαζόμενους στον σιδηρόδρομο. Αλλά εδώ που συμβαίνει, δεν μπορούμε να το πιστέψουμε.

Στην πραγματικότητα, η κατάσταση παραμένει πολύ πιο ανοιχτή απ' ότι φαίνεται και αυτό δικαιολογεί το ότι πιστεύουμε σ' αυτήν, ακόμα κι αν τίποτα δεν μπορεί να επιβεβαιώσει ότι αυτό το επαναστατικό έμβρυο που περιέχει, θα εκκολαφθεί και θα νικήσει.

Κατ' αρχάς, πρέπει να θυμόμαστε ότι ένα κίνημα εξαρτάται απ' τις δυνάμεις που θα εμπλακούν ή όχι στη μάχη. Αν οι επαναστάτες απομακρυνθούν και φυλαχθούν απ' την μπερδεμένη κατάσταση, η δύναμη του κινήματος κάμπτεται. Αν υποθέσουμε ότι αυτό το κίνημα θα κερδίσει κι άλλη δυναμική, θα παραμείνει και πάλι μπερδεμένο, είτε είναι λιγότερο είτε περισσότερο αντιδραστικό.

Επίσης, πρέπει να πάρουμε στα σοβαρά αυτό που συμβαίνει. Πώς φτάνεις σε μια κατάσταση όπου οι άνθρωποι που είναι προγραμματισμένοι να μην αντιδρούν και που στην καλύτερη των περιπτώσεων στοχεύουν σε μια παρωδία, είναι αυτοί που επαναστατούν πραγματικά;

Ακόμη κι αν δεν πρέπει να αποκλείσουμε την πιθανότητα αυτή η προσπάθεια να επιφέρει κάτι χειρότερο, πρέπει να αναστείλουμε τον διαχωρισμό Δεξιά-Αριστερά, ο οποί-

ος εδώ δεν μας επιτρέπει να κατανοήσουμε αυτό που συμβαίνει. Τι εκφράζουν τα Κίτρινα Γιλέκα; Την αίσθηση του οικονομικού στραγγαλισμού. Αμέσως, αντιδρούμε και λέμε: «Δηλαδή αυτοί οι άνθρωποι σκέφτονται μόνο την τσέπη τους;». Έτσι απογοητευόμαστε: «Δηλαδή τι; Το προϊόν του κυρίαρχου τρόπου ζωής είναι μπροστά στα μάτια μας (δηλαδή το τέλος του κόσμου) κι αυτοί ξεσηκώνονται για ένα θέμα φορολογίας;».

Οι κοινωνικές συνθήκες είναι πολιτικές συνθήκες, η κοινωνιολογία είναι η στρωματοποιημένη πολιτική. Κάθε κατάσταση αντιστοιχεί σε μια σχέση με το χρήμα, την οποία πρέπει να γνωρίζουμε. Οι πλούσιοι αστεειούνται με το χρήμα, δεν αποτελεί ποτέ ένα πρόβλημα γι' αυτούς. Ο πλούσιος είναι αυτός που είναι πολύ πλούσιος για να σκεφτεί το χρήμα. Θα μπορούσαμε να πούμε: αυτός είναι το χρήμα. Ο επαναστάτης, επίσης, δεν σκέφτεται το χρήμα, αλλά το κάνει επειδή γνωρίζει ότι πρόκειται για μια καθαρή σύμβαση. Γνωρίζει ότι οτιδήποτε σχετίζεται με το χρήμα προκαλεί μια σαγήνη. Γι' αυτόν, το χρήμα ανυψώνει μια συγκεκριμένη θρησκευτική πρακτική, που έχει σαν απόλυτο στόχο των ισοπέδωση των πάντων. Έτσι, για τελείως διαφορετικούς λόγους, ο πλούσιος και ο επαναστάτης έχουν την ίδια μη-ανησυχία για το χρήμα. Αντιστρόφως, όταν είσαι φτωχός η ανησυχία για το χρήμα είναι ακραία, η μέγιστη δυνατή, σε σημείο που η πλήρης παραίτηση φαίνεται να μπορεί να την αντισταθμίσει και σχεδόν να μας κάνει να την ξεχάσουμε, κάνοντας τη στέρηση μια φυσιολογική κατάσταση. Η κατάσταση της φτώχειας επιβάλλεται σχεδόν μοιραία. Για μια σειρά λόγων ή ακόμα και παράλογων κινδύνων, το να είσαι φτωχός, σημαίνει πάντα, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, το να βρίσκεσαι στο στάδιο της αποδοχής, γιατί απ' τη στιγμή που δρας διαφορετικά, σταματάς να είσαι φτωχός. Απ' τη στιγμή που ψάχνουμε μια άλλη λύση, κάνουμε λαθρεμπόριο και κάνουμε ό,τι μπορούμε για να πάψουμε να ταυτιζόμαστε

μ' αυτήν την κατάσταση, το πετυχαίνουμε, είτε με νόμιμα μέσα είτε όχι. Ο φτωχός, είναι αυτός που δεν γίνεται ένας «ληστής», μεταξύ άλλων.

Γενικά μιλώντας, το να «σπας» τη φτώχεια, σημαίνει πρώτα απ' όλα να «σπας» τη μοιρολατρία. Η μεσαία τάξη, συχνά υπό τη μορφή ενός οικογενειακού success story, κρατά αυτή την κατάσταση ως ανάμνηση της νίκης επί της φτώχειας. Στην πραγματικότητα, η ανάμνηση αυτή τη στοιχειώνει περισσότερο σαν ένα τραύμα: το τραύμα της πραγματικής, αποθηκευμένης στη μνήμη δυνατότητας υποχώρησης της φτώχειας. Η ανησυχία για το χρήμα είναι μόνιμη και διογκώνεται όσο περισσότερο έχουμε πρόσβαση σ' αυτό. Ανήκεις στη μεσαία τάξη όταν κερδίζεις αρκετά χρήματα ώστε, συνειδητά ή μη, να σκέφτεσαι μόνο αυτό. Για τον άνθρωπο της μεσαίας τάξης, αυτή είναι η κατάσταση που του αξίζει. Αυτή η κατάσταση απαιτεί μια σειρά κοινωνικών επιτευγμάτων, χωρίς τα οποία υποχωρεί: η δουλειά, η σεβαστή δουλειά, τα παιδιά, το σπίτι, η άνεση, η καλή εικόνα, η απόκτηση ενός αριθμού τεχνολογιών και αντικειμένων, οι διακοπές και φυσικά τα αμάξια.

Με όρους κοινωνικής ψυχολογίας, όταν βρίσκεσαι στη μεσαία τάξη, δεν βρίσκεσαι στη χαλαρή μεριά, η οποία έχει ξεπεράσει τη φτώχεια: βρίσκεσαι, κυριολεκτικά, χωμένος ανάμεσα στον ανέφικτο στόχο να γίνεις πολύ πλούσιος ώστε να μη σκέφτεσαι το χρήμα και στη μόνιμη πραγματικότητα του κινδύνου της κοινωνικής υποβάθμισης. Δεσμεύεσαι απ' το οικονομικό στοιχείο, ζεις με πίστωση και κάνεις πράγματα που θες ή σκέφτεσαι αυτά που θα ήθελες να κάνεις. Ίσως να μην υπάρχει άλλη κοινωνική θέση όπου να ξέρουμε τόσο καλά τι είναι το χρήμα.

Τι είναι το χρήμα όμως; Είναι μια καθαρή σύμβαση αλλά αυτό δίνει ζωή στον κόσμο και η μεσαία τάξη είναι το κέντρο αυτού του κόσμου. Όταν πατάμε και με τα δύο πόδια στη γη, το χρήμα δεν είναι μόνο μια σύμβαση, αλλά είναι μια καταπιεστική δύναμη.

Αυτό το συναίσθημα, λοιπόν, κρύβεται πίσω απ' τη γέννηση των Κίτρινων Γιλέκων. Οι οικονομικοί περιορισμοί είναι καταπιεστικοί, τελεία και παύλα. Βιώνονται σαν μία δύναμη που σε υποχρεώνει για κάποια πράγματα και σου απαγορεύει κάποια άλλα. Τα λεφτά είναι μια σταθερή οδύνη. Τα λεφτά κερδίζονται με οδύνη. Είναι ο κόμπος στο στομάχι όταν ανοίγεις το γραμματοκιβώτιο, αυτό που δεν προσεγγίζεται και γίνεται μια εμμονή, όλα αυτά που δεν μπορούμε να αγοράσουμε, όλα αυτά που έχουμε και δεν μας γεμίζουν ποτέ, το προσδοκώμενο τέλος του μήνα, το σύνολο των λογαριασμών, το αίσθημα του στραγγαλισμού που μπορούμε να επιλέξουμε να αγνοούμε αλλά δεν εξαφανίζεται ποτέ πλήρως, το οποίο είναι πάντα εδώ και βασιλεύει.

Θεωρούμε συνήθως ότι αυτό για το οποίο αξίζει να επαναστατήσουμε είναι η ξεκαθαρή αδικία, το να μην μπορείς να ζήσεις μια «κανονική ζωή». Μα αυτό για το οποίο αξίζει, εξίσου, να επαναστατήσουμε είναι η ίδια η κανονικότητα, ο τρόπος με τον οποίο πληρώνουμε τη «χαρά» και την «ευκαιρία» να ζήσουμε μια κανονική ζωή.

Κατά συνέπεια, η στιγμή κατά την οποία η μεσαία τάξη δηλώνει ότι η τάδε κυβερνητική απόφαση είναι η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι και δρα ανάλογα, είναι η στιγμή που επιβεβαιώνεται η κοινωνική αλήθεια που όλοι βιώνουν: η οικονομική καταπίεση είναι και πολιτική καταπίεση. Όταν πατάμε και με τα δύο πόδια στη γη, όταν το καθήκον μας είναι να σκεφτούμε όπως κάθε άλλος άνθρωπος, όταν δεν υπάρχει λόγος να σκεφτούμε ότι υπάρχει κάτι άλλο πέρα απ' τον κόσμο του χρήματος, τότε ένας φόρος, μία μη-αναπροσαρμογή του μισθού, κάθε διάταγμα που αφορά την οικονομία βιώνεται ευθέως ως μία εξουσία που μας ασκείται, ως μία ύβρις. Αυτό μπορεί σε οποιαδήποτε στιγμή να εξελιχθεί σε εξέγερση. Δεν έχει νόημα να αναρωτιόμαστε γιατί αυτή η συγκεκριμένη σταγόνα ανάμεσα σε τόσες άλλες. Φαίνεται ότι αυτή η σταγόνα

προσφέρει την ιδανική ευκαιρία.

Αυτή είναι η μόνη φράση που μπορούμε να αποδώσουμε στο κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων: κάθε οικονομική καταπίεση είναι μία πολιτική καταπίεση.

Ότι και να προσθέσουμε μετά απ' αυτό θα είναι μια γενίκευση. Η ίδια η οικονομία αποτελεί μια καταπίεση πολιτικής φύσεως. Και μιας και τα πάντα τριγύρω μας φορούν τον μανδύα της οικονομίας, πρέπει να αντικρίσουμε την οικονομία ως αυτό που είναι: ένα ολοκληρωτικό καθεστώς.

Αυτό που προσθέτουμε είναι ότι η πιο βίαιη καταπίεση είναι η εργασία. Η δουλειά δεν είναι ένας τρόπος ζωής, ούτε καν ένας τρόπος επιβίωσης. Δεν έχει να κάνει με το τι σου αρέσει ή δεν σου αρέσει να κάνεις στη ζωή σου. Ακόμη κι αν αγαπάτε αυτό που κάνετε στη δουλειά, θα δείτε σχετικά γρήγορα ότι αυτό που αγαπάτε σ' αυτήν, θα το καταστρέψει σύντομα η ίδια.

Η οικονομική καταπίεση σηματοδοτεί ότι πρέπει να προσδώσουμε έναν καθαρά πολιτικό προσδιορισμό στην εργασία. Το να εργάζεσαι σημαίνει να συνεργάζεσαι με τη μηχανή, την οικονομική μηχανή που καταστρέφει τα πάντα, που σήμερα απειλεί επισήμως τον άνθρωπο και τη ζωή. Δεν είναι κάτι άλλο. Είναι το σημείο όπου το τέλος του κόσμου και το τέλος του μηνιάτικου, όπως θα έλεγαν κάποιοι άλλοι, ταυτίζονται. Εργασία είναι η εργασία για το τέλος του κόσμου.

Ο Μακρόν προσπαθεί να απαντήσει και στις δύο ερωτήσεις και γνωρίζουμε με ποιον τρόπο. Εμείς λέμε ότι ο μόνος καλός τρόπος για να απαντήσεις, ο απελευθερωτικός τρόπος, είναι να αρνηθείς να εργαστείς. Όχι μόνο η απεργία, αλλά το να πάρεις την απόφαση να πηδήξεις απ' το πλοίο πριν βυθιστείς μαζί του. Σ' αυτή την ιστορία, οι ποντικοί δεν είναι αυτοί που εγκαταλείπουν το πλοίο αλλά αυτοί που μένουν. Αυτοί που συνεχίζουν να λένε στον κόσμο ότι θα φύγουν, ότι θα βρουν λύσεις, συνεχίζοντας την ίδια χαζή, καταστροφική, εξευτελιστική ζωή.

Η εργασία είναι ένας κοινωνικά κατασκευασμένος εθισμός. Αν ο καπιταλισμός μολύνει, είναι γιατί πρώτα απ' όλα δηλητηριάζει εμάς. Είτε έχουμε μια δουλειά και δηλητηριαζόμαστε εθελοντικά (και εμείς οι ίδιοι και ο πλανήτη), δεν ξέρουμε καν πως να σταματήσουμε και δουλεύουμε παντού στις μετακινήσεις μας, στο σπίτι, παντού. Είτε δεν έχουμε δουλειά και φάχνουμε μία γιατί μας λείπει.

Τσιγάρο, αλκοόλ, τζόγος: είναι γνωστό, το κράτος τρέφεται απ' τους εθισμούς μας, δεν μπορούμε να πιστέψουμε ότι έχει το παραμικρό ενδιαφέρον στο να λήξει αυτή η κατάσταση. Γι' αυτό και οι άνθρωποι (με το δίκιο τους) μπορούν να λένε ότι το κράτος φορολογεί και τρέφεται απ' την εργασία μας. Είναι αλήθεια, το κράτος τρέφεται και απ' τον εθισμό μας στην εργασία. Αλλά πέρα απ' αυτές τις δευτερεύουσες σχέψεις, αυτοί που μας κυβερνούν έχουν έναν ξεκάθαρο στόχο: να κρατήσουν τους ανθρώπους εντός των ορίων των υπαρχουσών δομών. Να κάνουν τους ανθρώπους όλο και πιο πολύ να εξαρτώνται απ' την εργασία και την οικονομία. Κυριολεκτικά και πολιτικά: να κάνουν τους ανθρώπους όλο και πιο εξαρτημένους.

Το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων, αν θέλει να ριζίξει την κυβέρνηση έχοντας μια προοπτική από πίσω του, πρέπει να αυτοπροσδιοριστεί σαν ένα κίνημα καταστροφής της οικονομικής εξάρτησης. Όμως, όλοι ζούμε δηλητηριασμένοι. Αυτό που συνεπάγεται αυτή η κατάσταση είναι ολοφάνερο και πρέπει να μιλήσουμε γι' αυτό, να το συζητήσουμε μεταξύ μας. Να μιλήσουμε μεταξύ μας όμως, όχι με την εξουσία. Είναι σημαντικό να σταματήσουμε να πιστεύουμε ότι η δυνατότητα για αλλαγή βρίσκεται στη μεριά της εξουσίας, στη μεριά που γίνονται όλα ανέκαθεν. Πρέπει να αντισταθούμε στη λογική «το μη χείρον βέλτιστον», στον κοινωνικό εκβιασμό. Η εξουσία έχει εφεξής την πραγματικότητα απέναντί της.

Από πολιτική άποψη, τι είναι το τέλος του κόσμου; Είναι το πρόβλημα το οποίο κάθε δύναμη κοινωνικής ανατροπής

πρέπει οπωσδήποτε να λάβει υπ' όψιν της. Επειδή δεν έχει άλλη επιλογή και επειδή ακούει το σήμα της κίνησης της ιστορίας. Επειδή είναι το νούμερο ένα πρόβλημα και όλες οι κυβερνήσεις το χρησιμοποιούν εναντίον μας σαν το απόλυτο, σοκαριστικό επιχείρημα. Είναι μία ανεξάντλητη ρεζέρβα του πολιτικού εκβιασμού για τους ερχόμενους αιώνες. Και είναι την ίδια ώρα η μεγάλη ιστορική ευκαιρία για να επιβεβαιώσουμε κάτι άλλο.

Συγκεκριμένα, η επανάσταση έχει έναν στόχο: να ξεφύγει απ' τις υπάρχουσες δομές και να φτιάξει κάτι καινούργιο. Ένας στόχος είναι, τουλάχιστον, μία κατάσταση πραγμάτων που να καταργεί τον οικονομικό τρόπο ζωής και να δημιουργεί, να παροτρύνει ή και να αναπαράγει άλλους τρόπους ζωής.

Τώρα πρέπει να καταλάβουμε τι σημαίνει το να ανήκεις στη μεσαία τάξη. Είναι η δικαιολογημένη οδύνη που απαιτείται για να είσαι χαρούμενος στη ζωή. Είναι η οδύνη της συνηθισμένης κοινωνικής επιτυχίας. Δεν αρκεί πλέον αυτό, όμως, για να νιώθει κάποιος ότι ανήκει στους τυχερούς. Και το τέλος του κόσμου προσθέτει στο στόμα των κυρίαρχων μια θεϊκή κρίση, την Τελευταία Κρίση: η συνηθισμένη, κανονική ύπαρξη είναι στην πραγματικότητα ένοχη. Το μοντέλο που εδραιώθηκε για δεκαετίες ως η συνταγή της ευτυχίας, της συνεχούς επανάληψης του να δουλεύεις σαν ηλίθιος για όλη σου τη ζωή για να έχεις ένα σπίτι στα προάστια και τα αμάξια που πηγαίνουν πακέτο μ' αυτό, αυτό το μοντέλο όχι μόνο ξεπεράστηκε αλλά καταδικάστηκε κιόλας.

Αυτή είναι η μεγάλη τραγωδία της σημερινής μεσαίας τάξης. Πριν, μπορούσαμε να πνίξουμε τη βαρεμάρα μιας τέτοιας ύπαρξης στη δυνατή αίσθηση του ανήκειν, εκείνη του «κάνω αυτό που κάνουν όλοι». Σήμερα -που έχουμε αφήσει πίσω την επιλογή του να πούμε ότι αυτό δεν μας αφορά- όχι μόνο βαριόμαστε, όχι μόνο ζούμε υπό πίεση, αλλά επίσης πρέπει να παραδεχθούμε ότι έχουμε άδικο

εάν ζούμε έτσι. Φυσικά, όλες οι προϋποθέσεις πληρούνται ώστε να πάρουμε τον έλεγχο στα χέρια μας.

Και ο καλύτερος τρόπος για να το κάνουμε είναι να το κάνουμε συλλογικά, να μετατρέψουμε αυτό το αίσθημα της δυσφορίας, την αίσθηση του κόσμου που είναι άνω-κάτω, σε μια συλλογική ενέργεια συστηματικής αμφισβήτησης όσων υπάρχουν.

Στα τελευταία νέα τώρα, το κίνημα βρίσκεται καθ' οδόν.

Η Γαλλική Εξέγερση¹

Αντόνιο Νέγκρι

Μετάφραση: Νίκος Χριστόπουλος

Ας σκεφτούμε σχετικά με αυτό που συνέβη τις τελευταίες τρεις εβδομάδες στη Γαλλία. Μπορεί να ονομαστεί εξέγερση;

Εξαρτάται από το πώς εννοείται η λέξη εξέγερση - βέβαια, όπως και να εννοείται, κάτι τέτοιο συνέβη. Και μάλλον συνεχίζει. Και δεν το δείχνουν τόσο οι βιαιότατες συγκρούσεις που πραγματοποιούνται εδώ και δύο εβδομάδες στην παρισινή μητρόπολη. Δεν είναι τα οδοφράγματα, οι φωτιές στα αυτοκίνητα του παρισινού κέντρου που το αποδεικνύουν, κι ούτε επίσης οι *jacqueries*² εδώ κι εκεί στη Γαλλία και τα μπλόκα στους δρόμους, που εξαπλώνονται παντού. Το δείχνουν εκείνα τα δύο τρίτα των Γάλλων, που επιδοκιμάζουν το γενικό κίνημα, που προκάλεσε η αύξηση της τιμής των καυσίμων. Κι αυτή η επιδοκιμασία πηγαιίνει πολύ πέρα από την ενδεχόμενη καταδίκη των ταραχών που συνέβησαν. Ενδιαφέρουσες σχετικά με αυτό είναι οι ενδείξεις ανυπακοής στη συμπεριφορά των πυροσβεστών και των αστυνομικών σωμάτων.

Σίγουρα αυτή τη στιγμή στη Γαλλία υπάρχει ένα πλήθος το οποίο εξεγείρεται βίαια ενάντια στη νέα αθλιότητα που προκαλούν οι νεοφιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις. Ένα πλήθος το οποίο διαμαρτύρεται για την υποβάθμιση της εργασιακής δύναμης στην επισφαλή εργασία και για τον

1. [ΣτΕ] Το παρόν κείμενο δημοσιεύτηκε στα ιταλικά, στις 4 Δεκεμβρίου 2018, υπό τον τίτλο «L'insurrezione Francese». Διαθέσιμο στο <http://www.euronomade.info/?p=11351>.

2. [ΣτΜ] αγροτικές εξεγέρσεις

περιορισμό της κοινωνικής ζωής μέσα στην ανεπάρκεια των δημόσιων κοινωνικών υπηρεσιών, για την απαράδεκτη φορολόγηση κάθε υπηρεσίας κοινωνικής πρόνοιας, για τις γιγάντιες περικοπές στη χρηματοδότηση των δημοτικών αρχών και τώρα, ακόμη περισσότερο, για τα αποτελέσματα (που αρχίζουν να γίνονται ορατά) του *Loi Travail*³, και ανησυχεί για τις επερχόμενες επιθέσεις στο καθεστώς της σύνταξης και τη χρηματοδότηση της εθνικής εκπαίδευσης (πανεπιστήμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση). Υπάρχει, λοιπόν, στη Γαλλία, κάτι που εξεγείρεται βίαια ενάντια στην αθλιότητα και το οποίο συνοδεύεται από το σύνθημα “*Macron, démission!*”⁴ -μια επίθεση, δηλαδή, στις επιλογές του τραπεζίτη Μακρόν υπέρ των κυρίαρχων τάξεων. Τα αντικείμενα της εξέγερσης είναι ο Μακρόν και οι φόροι. Δεν είναι ένα παραδοσιακό κοινωνικό κίνημα, που δημιουργήθηκε γύρω από αυτά τα αιτήματα -δεν είναι κάτι τέτοιο τουλάχιστον στη μορφή που είχε στον εικοστό αιώνα, όπου ένα κίνημα παρουσιάζει στόχους, τους οποίους οι θεσμοί του Κράτους αποδέχονται ή αρνούνται αφού διαμεσολαβηθούν από ενδιάμεσα κοινωνικά σώματα. Αυτό είναι ένα κίνημα του πλήθους, το οποίο δεν επιθυμεί διαμεσολαβήσεις και αποτελεί έκφραση της τεράστιας συσσωρευμένης κοινωνικής ανέχειας.

Υπάρχει κάτι που χτυπάει στο μάτι σε αυτό το κίνημα και το διαφοροποιεί από τους πιο σκληρούς αγώνες που γνώρισε η Γαλλία τα τελευταία χρόνια, παραδείγματος χάρη από τον αγώνα του 2005 στα *banlieues*⁵. Εκείνος ήταν ένας αγώνας που είχε το σημάδι μιας απελευθέρωσης, αυτός του 2018 έχει ένα απελπισμένο πρόσωπο. Κι αν μη μιλήσουμε για το '68. Το '68 το φοιτητικό κίνημα βασιζόταν σε ένα *continuum* εργατικών αγώνων. Το '68 δέκα εκατομ-

3. [ΣτΜ] Νόμος για τα εργασιακά

4. [ΣτΜ] «Μακρόν, παραιτήσου!»

5. [ΣτΜ] γαλλικά προάστια

μύρια εργάτες βρίσκονται σε απεργία, μια χιονοθύελλα που λαμβάνει χώρα στην αιχμή της μεταπολεμικής ανάπτυξης και ανασυγκρότησης. Εδώ, σήμερα, η κατάσταση είναι κλειστή. Σε εμένα, έναν μικρό ερμηνευτή μεγάλων κινήματων, θυμίζει περισσότερο την εξέγερση στις φυλακές παρά τη χαρά του σαμποτάζ του εργάτη-μάζα. Εν πάση περιπτώσει, πρόκειται περί ενός κινήματος τεχνητού, αντιφατικού, με χωρικές, γενεαλογικές, ταξικές διαφορετικότητες κι ότι άλλο μπορεί κανείς να φανταστεί. Αυτό που το ενώνει είναι η άρνηση της διαπραγμάτευσης, της συμμετοχής στις υπάρχουσες πολιτικές δομές. Αναμφίβολα είναι μια εξέγερση και προς στιγμήν δεν μπορεί να προβλεφθεί η εξέλιξή της.

Αυτό το κίνημα έχει μπροστά του μια κυβέρνηση που δεν θέλει να υποχωρήσει, που δεν μπορεί να υποχωρήσει. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Μακρόν κινείται σε μια κλειστή κατάσταση. Έναντι μιας οικονομικής κρίσης, την οποία δεν καταφέρνει να σταματήσει, πόνταρε σε μια ευρωπαϊκή ηγεμονική συμμαχία με τη Μέρκελ, πάνω σε μια «δικέφαλη» διεύθυνση της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ενοποίησης, σκοπεύοντας να ξεφορτώσει σε αυτή τη συμμαχία τα κόστη μιας αναδόμησης και μιας οριστικής γαλλικής εξόδου από την οικονομική «μειονεξία» - δύσκολα συγκρίσιμη με την ακόμη ζωντανή εθνική και αποικιακή περηφάνια. Όμως αυτή η υπόθεση διαλύθηκε, όπως και να το κάνουμε έχει πάρα πολύ εξασθενήσει. Μπαίνουμε σε οικονομική ύφεση;

Ο Μακρόν και οι δικοί του γνωρίζουν ότι είναι πολύ πιθανό. Σίγουρα γνωρίζουν ότι η Μέρκελ έκλεισε τον κύκλο της και ότι η αρχική υπόθεση μιας γενικής αναδιάταξης της μορφής-Κράτους στη Γαλλία αναχαιτίστηκε. Τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα τους φτιάχνουν όλο και περισσότερο οι τραπεζίτες της βόρειας Ευρώπης και το κέντρο της ισορροπίας μετατίθεται σε εκείνες τις περιοχές. Για τον Μακρόν, θα μπορούσαν να υπάρχουν, και υπάρχουν, μερικές πιθανότητες εξόδου από το αδιέξοδο στο οποίο

μπήκε. Είναι λύσεις που προτείνονται γύρω από μια αλλαγή κατεύθυνσης: παραδείγματος χάρη η επανεισαγωγή του ISF (φόρος αλληλεγγύης επί της περιουσίας) κι άρα η επαναλειτουργία του προοδευτικού φόρου στους τίτλους εισοδήματος, και η κατάργηση του CSG (Γενικευμένη Κοινωνική Συνεισφορά) που αφαιρεί χρηματικά ποσά κι από τα κατώτερα εισοδήματα... για τη βοήθεια των φτωχών (παραδείγματος χάρη 50 ευρώ σε συντάξεις των 500 ευρώ!) -εκτός φυσικά από την κατάργηση των τωρινών και μελλοντικών αυξήσεων της τιμής των καυσίμων (ειδικότερα αναμένονται αυξήσεις όλων των τιμολογίων των δημόσιων υπηρεσιών -ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο, τηλέφωνο και πιθανόν των πανεπιστημικών διδασκτρων- από την αρχή του προσεχούς έτους). Δεν είναι δυνατότητες που ο Μακρόν μπορεί να πραγματοποιήσει χωρίς να έρθει σε ρήξη με το μπλοκ εξουσίας που τον υποστηρίζει. Μπορούν, λοιπόν, να υπάρξουν δραστηκές λύσεις όπως η εγκαθίδρυση ενός *état d'urgence*⁶ ή η διάλυση της Εθνοσυνέλευσης. Αρχίζουν να φιθυρίζονται φωνές προς αυτή την κατεύθυνση...

Όμως το αδιέξοδο για τη δράση του Μακρόν βρίσκεται αλλού. Πράγματι, αυτός κατέστρεψε κάθε ενδιάμεσο σώμα, κάθε άμεση σχέση με τους πολίτες και του είναι πολύ δύσκολο να αποκαταστήσει οποιαδήποτε σχέση. Θα αρκούσε λοιπόν λίγο, αν όχι για να σταματήσει το κίνημα με κάποια οπορτουניστική και δημαγωγική πρόταση, τουλάχιστον για να μετριάσει την αγανάκτηση (η οποία δεν είναι υποτιμήσιμη δύναμη): θα αρκούσε, όπως έχει λεχθεί, να επαναφέρει τον φόρο ενάντια στις μεγάλες περιουσίες και να ανακτήσει εκείνα τα τέσσερα εκατομμύρια που παραχωρήθηκαν στα αφεντικά των αφεντικών για να τα αναδιανείμει, στη θέση της επιβολής του φόρου των καυσίμων. Όμως δεν αρμόζει σε εμάς να δίνουμε συμβουλές στον Μακρόν. Έγκυρες πηγές επιμένουν, όπως λέγαμε, σε έναν νομικό ελιγμό: *état*

6. [ΣτΜ] κατάσταση έκτακτης ανάγκης

d'urgence για το μπλοκάρισμα των αγώνων, που θα συνοδεύεται από μια «γενική φορολογική διαβούλευση όλων των εμπλεκόμενων φορέων». Αναγνωρίζεται, λοιπόν, ότι μόνο η δύναμη μπορεί να αναχαιτίσει τους αγώνες, κι ότι μόνο ένα άνοιγμα σε φορολογικές μεταρρυθμίσεις υπέρ του πλήθους, μπορεί να αποτρέψει την επανάληψή τους. Όμως είναι ακριβώς αυτή η λύση που είναι αδύνατη.

Μιλήσαμε ήδη για την έλλειψη κοινωνικής διαμεσολάβησης που δημιούργησε (και θέλησε) η κυβέρνηση Μακρόν. Σε αυτήν ανταποκρίνεται, *in vitro*, σαν σε καθρέφτη, η συμπεριφορά των Κίτρινων Γιλέκων: κι εκείνοι αρνούνται την εκπροσώπηση και τη διαμεσολάβηση, τη Δεξιά και την Αριστερά, ως έδαφος πάνω στο οποίο θα επιτευχθεί μια μεσολάβηση της σύγκρουσης. Το αποδεικνύουν οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα κόμματα της αντιπολίτευσης να μπουν σε αυτό το παιχνίδι. Η Δεξιά, ως γνωστόν, ισχυρίζεται ότι έχει ισχυρή παρουσία σε αυτό το κίνημα. Όμως, αυτό μπορεί να είναι αλήθεια σχετικά με μερικές εξτρεμιστικές φράξιες, είναι λιγότερο αλήθεια σχετικά με το μεγάλο κόμμα της Λε Πεν. Και από τα Αριστερά γίνεται προσπάθεια να προσεγγιστεί το κίνημα, δυστυχώς όμως με τους παλιούς όρους της εργαλειοποίησης. Και στη Γαλλία είναι ζωντανή η ηλίθια φαντασία ότι είναι δυνατόν να «χρησιμοποιηθούν» κινήματα αυτού του είδους, χρησιμοποιώντας τα στον αγώνα ενάντια σε μια κυβέρνηση της Δεξιάς. Είναι το ασταμάτητο όνειρο της μεταχείρισης του Παπα-Γκαπόν!⁷ Όμως αυτό δεν συνέβη ποτέ στην ιστορία του εργατικού κινήματος, ή μάλλον, όταν συνέβη, ήταν επειδή η μάχιμη οργάνωση της εργατικής τάξης είχε περιβάλλει το αυθόρμητο και το είχε μεταμορφώσει σε ορ-

7. [ΣτΜ] Ιερέας της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην τσαρική Ρωσία των αρχών του 20^{ου} αιώνα. Υπήρξε λαοφίλης και αντιφατικός ηγέτης του εργατικού κινήματος (είχε ιδρύσει την «Οργάνωση των Ρώσων Εργοστασιακών Εργατών της Πετρούπολης») του οποίου η δράση συνέβαλε, άθελά του, στην επανάσταση του 1905. Αποδείχτηκε ότι είχε σχέσεις με την τσαρική μυστική αστυνομία 'Οχράνα' και εκτελέστηκε από σοσιαλεπαναστάτες.

γάνωση. Είναι μήπως αυτή η περίπτωση σήμερα; Όταν είναι μόνο μικρές ομάδες της Αριστεράς που οργανώνονται στις μητροπολιτικές συγκρούσεις κι όταν η CGT⁸, απολύτως ξένη προς αυτά τα κινήματα, επιμένει παθητικά σε μια αύξηση του μισθού;

Τελευταία σκέψη σχετικά με αυτά: σε αυτή την κατάσταση είναι δυνατή η γέννηση ενός κινήματος όπως των Πέντε Αστέρων; Είναι δυνατή, είναι μάλλον πιθανό ότι θα γίνονται ήδη προσπάθειες προς αυτήν την κατεύθυνση -αυτό δεν σημαίνει και ότι θα πετύχουν. Όμως θα έχουμε χρόνο να μιλήσουμε γι' αυτό. Κάθε λύση είναι δύσκολη εκεί όπου (όπως στο εργαστήριο-Ιταλία) η Δεξιά και η Αριστερά έγιναν κομμάτια γύρω από έναν «εξτρεμισμό του κέντρου», μεταμφιεσμένο με λίγο πολύ τεχνοκρατικούς ή «φιλανθρωπικούς» όρους.

Άρα λοιπόν; Ας περιμένουμε να δούμε τι θα συμβεί. Αν θα υπάρξει ένα τέταρτο Σάββατο αγώνων από τα Κίτρινα Γιλέκα. Είναι όμως ξεκάθαρο ότι ο αναστοχασμός πρέπει να προχωρήσει. Επιτρέψτε μου μια αφελή ερώτηση: πώς μπορεί ένα πλήθος, το οποίο αποκτάει τον χαρακτήρα του μέσα σε εξεγερτικά κινήματα, να αποτρέψει μια δεξιά έκβαση και να μεταμορφωθεί σε τάξη, σε δύναμη μετασχηματισμού των κοινωνικών σχέσεων; Μια πρώτη σκέψη: αν δεν μεταμορφωθεί σε οργάνωση, αυτό το κίνημα θα εξουδετερωθεί από το πολιτικό σύστημα, θα αποδυναμωθεί. Το ίδιο ισχύει για την αναγωγή του στη Δεξιά ή ακόμη και στην Αριστερά: είναι μόνο στην ανεξαρτησία του που αυτό το πλήθος μπορεί να λειτουργήσει. Και, λοιπόν, μια δεύτερη σκέψη: όταν λέμε οργάνωση δεν εννοούμε κομματική οργάνωση -σαν μόνο το κομματικό Κράτος να μπορούσε να δώσει οργάνωση στο πλήθος. Ένα αυτόνομο πλήθος μπορεί να λειτουργήσει ως αντι-εξουσία άρα, δηλαδή, ως ισχυρή και μακράς διάρκειας προοπτική με στό-

χο να εξαναγκάζει την «κυβέρνηση του κεφαλαίου» ώστε να παραχωρεί νέους χώρους και νέους πόρους για την κοινωνική ευημερία. Η οργανωτική δομή που προβλέπεται από τον δημοκρατικό-αμερικανικό «καταστατικό χάρτη των κομμάτων», δύσκολα τώρα πια αντιστέκεται στην ενσωμάτωσή της στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές. Κι αν, από την άλλη, δεν υπάρχει πια η δυνατότητα να οδηγηθεί το πλήθος στην εξουσία, υπάρχει παρ'όλα αυτά η δυνατότητα να κρατηθεί συστηματικά ανοικτό ένα εξεγερτικό κίνημα.

Κάποτε, η κατάσταση αυτή ονομαζόταν «δυσδική εξουσία»: εξουσία εναντίον εξουσίας. Τα γαλλικά γεγονότα δείχνουν ένα μόνο πράγμα: ότι δεν είναι πια δυνατό το κλεισμο αυτής της σχέσης, ότι η κατάσταση της «δυσδικής εξουσίας» θα σταθεί όρθια, θα είναι για μακρύ χρονικό διάστημα παρούσα κατά ρητό, σαφή τρόπο, όπως συμβαίνει σήμερα, ή με υπολανθάνοντα τρόπο. Η δράση, λοιπόν, των αγωνιστών θα πρέπει να επικεντρωθεί στην κατασκευή νέων μορφών αλληλεγγύης γύρω από νέα αντικείμενα που θα τροφοδοτούν την αντι-εξουσία. Έτσι μόνο μπορεί το πλήθος να γίνει τάξη.

Προϊστορία

Τι συμβαίνει στη Γαλλία; Υπάρχει μια εξέγερση ενός παράξενου λαού, ο οποίος σε ένα πρώτο Σάββατο (17 Νοεμβρίου) μπλόκαρε τις διασταυρώσεις και τους κόμβους της γαλλικής διοικητικής περιφέρειας, τις εισόδους των αυτοκινητοδρόμων, και η οποία εμφανίζεται το δεύτερο Σάββατο (24 Νοεμβρίου), αρκετά μαχητική, στα παρισινά Ηλύσια Πεδία, στήνοντας οδοφράγματα και ζητώντας να συναντήσει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Σε ένα τρίτο Σάββατο (1 Δεκεμβρίου) οι διαδηλωτές επιτίθενται στις πλούσιες συνοικίες της μητρόπολης, συγκρουόμενοι με μανία με την αστυνομία, αδειάζοντας *boutiques* και εστιατόρια... Είναι κάτι σοβαρό; Από πού έρχεται; Γιατί ο Μακρόν δεν καταφέρνει

8. [ΣτΜ] Γαλλική Συνομοσπονδία Εργασίας

να κλείσει αυτό το ζήτημα, το οποίο εξαπλώνεται όλο και περισσότερο από Σάββατο σε Σάββατο; Θα υπάρξει ένα τέταρτο Σάββατο;

Τα Κίτρινα Γιλέκα ξεκίνησαν απαντώντας με ένα εκατομμύριο υπογραφές σε ένα κάλεσμα για δραστηριοποίηση ενάντια στην αύξηση της τιμής των καυσίμων, που προβλήθηκε μέσω των κοινωνικών δικτύων. Στο εκατομμύριο των υπογραφών ακολούθησαν 250.000 άτομα τα οποία φόρεσαν κίτρινα γιλέκα, το πρώτο Σάββατο του αγώνα. Πρόκειται περί ενός πλήθους εν κινήσει: είναι υποκείμενα που συνδέονται οριζόντια, προέρχονται κυρίως από τους λιγότερο εκσυγχρονισμένους τομείς της χώρας, από τις περιφερειακές ζώνες ή από το ευρύ γεωγραφικό (και οικονομικά περιφερειακό) κέντρο της Γαλλίας. Πρόκειται για την εκπτώχου μέση τάξη, η οποία συνδέεται με παραδοσιακές παραγωγικές οργανώσεις, προσφάτως δυναμιτισμένες από τις νεοφιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις και οι οποίες, λοιπόν, είναι λιγότερο ικανές να παράγουν αξία όπως εκείνες των αστικών υπηρεσιών ή της «γνωσιακής» παραγωγής.

Έχει λεχθεί ότι η κινητοποίηση ξεκίνησε από τη διεκδίκηση μείωσης της τιμής των καυσίμων που επέβαλε προσφάτως ο Μακρόν και υποκριτικά συνδέθηκε με την αναγκαία κατανάλωση για να αντιμετωπιστεί η κλιματική αλλαγή. Εκείνη η διεκδίκηση αμέσως διευρύνθηκε στην απαίτηση μιας γενικότερης μείωσης των φόρων που αφορούν την εργασία και την κυκλοφορία, στην απαίτηση της αύξησης της αγοραστικής δύναμης απέναντι στην αύξηση του κόστους της ζωής, σε μια διαμαρτυρία ενάντια στη φορολογική αδικία και ειδικότερα ενάντια στον περιορισμό, εκ μέρους του Μακρόν, της φορολόγησης του μεγάλου πλούτου. «Μακρόν, τραπεζίτη! Μακρόν, παραιτήσου!». Εκπτώχου μέση τάξη, άρα, περιφερειακή σε σχέση με τη μητρόπολη, που ζει στην κεντρική Γαλλία, στους μεγάλους της χώρους και τις μικρές πόλεις. Κόσμος που αφήνει στο

Κράτος τα δύο τρίτα του μισθού, ανάμεσα στο δάνειο για το σπίτι, τους άμεσους φόρους, τα έξοδα στις δημόσιες υπηρεσίες και... την τιμή των καυσίμων. Γιατί το αυτοκίνητο είναι το βασικό μέσο εργασίας για να πάει κάποιος στη δουλειά, σε μια περιοχή όπου τα δημόσια μέσα επικοινωνίας είναι ανεπαρκή ή για να εργαστεί κανείς σε υπηρεσίες υψηλής κινητικότητας (τεχνίτες, νοσοκόμοι, εργαζόμενοι στις μεταφορές, κλπ).

Η κυβέρνηση όχι μόνο σου βάζει φόρους στο «μέσο της δουλειάς» αλλά σε καθιστά όμηρο λέγοντάς μας ότι πρόκειται για την πληρωμή ενός κοινωνικού χρέους: την προστασία της ζωής έναντι της οικολογικής αλλαγής. Η απάντηση: «ο Μακρόν μας μιλάει για το τέλος του κόσμου, το δικό μας πρόβλημα είναι το τέλος του μήνα». Θα αρκέσει το πάγωμα των φορολογικών μέτρων, ανάμεσα στα οποία βρίσκεται και ο φόρος στα καύσιμα, που αναγγέλθηκε αυτό το απόγευμα από τον πρωθυπουργό Εντουάρ Φιλίπ, ώστε να σβήσει αυτό το αναμμένο φιτίλι και να σταματήσει τη φωτιά;

Είναι ενδιαφέρον να αναλύσουμε το κίνημα... Ένα κίνημα, λοιπόν, «χωρίς κεφαλή» (το λένε οι αντίπαλοι), δηλαδή χωρίς διευθύνοντες, το οποίο δηλώνει «ούτε της Δεξιάς ούτε της Αριστεράς», που βρίσκεται σε πόλεμο με την πολιτική αντιπροσωπεία την οποία θεωρεί διεφθαρμένη, και κυρίως αυτοπροσδιορίζεται ως αντι-Μακρόν. Περίεργη μεταστροφή μεγάλων λαϊκών στρωμάτων τα οποία, μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα, πέρασαν από τη λαϊκιστική και κεντρικά εκλογή του Μακρόν (η οποία κατάφερε να «αδειάσει» τα κόμματα και τις αντίθετες ιδεολογίες) σε συμμετρική διαμαρτυρία απέναντι του -φαινόμενο «καθρέφτης» του λαϊκισμού.

Δεξιές διεισδύσεις; Είναι πιθανό. Πρέπει πάντα να θυμόμαστε ότι ανάλογα κινήματα στη Γαλλία είχαν τη δική τους άνοιξη στη Δεξιά, όπως παραδείγματος χάρη ο πουζαντισμός στη δεκαετία του '50. Δεν πρέπει όμως να

υπερβάλλουμε -αν και είναι βέβαιο ότι εξτρεμιστικές ομάδες της Δεξιάς κινούνται με ευχέρεια στις διαδηλώσεις. Επαφές με την Αριστερά; Όχι σαφείς μέχρι στιγμής... Παρ'όλα αυτά, δεν φαίνεται, αυτή τη στιγμή, ικανή καμία αριστερή πρωτοβουλία να συνδεθεί και/ή να διευθύνει το κίνημα. Είναι ανώφελο να επαναλάβουμε ότι στη Γαλλία το κίνημα ενάντια στους φόρους είχε πάντα περισσότερο δεξιά παρά αριστερά χαρακτηριστικά: δεν είναι αυτό το πρόβλημα. Είναι περισσότερο ότι το γενικό *ras-le-bol*⁹ που εκδηλώθηκε από αυτό το κίνημα και από την εν δυνάμει σύγκλιση των αγώνων -ενάντια στους φόρους, αλλά και γύρω από τη νοσοκομειακή πρόνοια, στο ζήτημα των συντάξεων: όλα ανοιχτά προβλήματα- που αρχίζει να σχηματίζεται, συνταράσσει τη χώρα από τα κάτω προς τα πάνω (ανάμεσα στο 60 και το 80% του πληθυσμού είναι ευνοϊκό απέναντι στα Κίτρινα Γιλέκα).

Ας έχουμε κατά νου ότι η σύγκλιση των αγώνων ήταν πλατύ αίτημα το οποίο προσπάθησαν να πετύχουν τα συνδικάτα στις δύο μακρές περιόδους αγώνα, πρώτα σχετικά με τον *Loi Travail* και κατόπιν γύρω από το ζήτημα των σιδηροδρομικών. Δεν επιτεύχθηκε. Θα γίνει τώρα από τη Δεξιά; Δεν πιστεύω ότι αυτό είναι τώρα το πρόβλημα. Η απάντηση θα αρχίσει να φαίνεται μετά το «τέταρτο Σάββατο».

9. [ΣΤΜ] ως εδώ και μη παρέχει

Η Εμπειρική Πολιτική & τα Κίτρινα Γιλέκα ως «Λαός»¹

Συνέντευξη με τον Κοινωνιολόγο Μιχάλη Λιανό

Μετάφραση: Χρήστος Καραγιαννάκης

Ο Μιχάλης Λιανός είναι καθηγητής στο παν/μιο της Ρουέν και αρχισυντάκτης του περιοδικού European societies της Ευρωπαϊκής Κοινωνιολογικής Εταιρείας.

Με το ξεκίνημα του κινήματος των Κίτρινων Γιλέκων, ο κοινωνιολόγος Μιχάλης Λιανός βρέθηκε στα Ηλύσια Πεδία προκειμένου να συλλέξει και να μελετήσει τα λεγόμενα μεγάλοι αριθμού διαδηλωτών. Στη συνέντευξη αυτή, μας δίνει τα πρώτα αποτελέσματα της έρευνάς του, μια ακατέργαστη για την ώρα ακτινογραφία του τρόπου με τον οποίο τα Κίτρινα Γιλέκα αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους, αναστοχάζονται τη δράση τους και εγγράφονται στην «κοινωνία». Μακριά απ' την αμπελοσοφούσα κοινωνιολογία των τηλεοπτικών στούντιο, ο Μιχάλης Λιανός μας δίνει μία οξυδερκή και πολυεπίπεδη ανάλυση ενός κινήματος που η εξουσία δεν έχει ακόμα καταφέρει να πιάσει.

1. Η συνέντευξη δημοσιεύθηκε στο περιοδικό *Lundimatin*, στις 19 Δεκεμβρίου 2018, με τίτλο «Une Politique Expérientielle - Les Gilets Jaunes en tant que Peuple». Διαθέσιμη στο <https://lundi.am/Une-politique-experientielle-Les-gilets-jaunes-en-tant-que-peuple>.

Καλημέρα κύριε Λιανέ, μόλις ξεκινήσατε μια έρευνα για το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων. Μπορείτε να μας εξηγήσετε τι σας έκανε να ενδιαφερθείτε γι' αυτό, καθώς και ποιο είναι το ερευνητικό πρωτόκολλο που χρησιμοποιείτε;

Μιχάλης Λιανός: Στόχος της έρευνάς μου είναι να παραμείνω εντός της επιστημονικής περιμέτρου των κοινωνικών επιστημών. Τα κύρια ερωτήματα της έρευνας αφορούν τον μετασχηματισμό της συνείδησης όσων συμμετέχουν στο κίνημα και τις συνέπειές του. Έχω ήδη συγκεντρώσει γύρω στις εκατό συνεντεύξεις -ατομικές, συλλογικές ή ομάδων ατόμων σε αλληλεπίδραση- εν μέσω διαδηλώσεων, οι οποίες κάποιες φορές διακόπτονταν από εκπυρσοκροτήσεις και εφόδους της αστυνομίας ή και μερικές σπάνιες βιαιοπραγίες, καταστροφές ή κλοπές. Η μεθοδολογική στάση είναι η συμμετοχική παρατήρηση που λαμβάνει πολλές αποχρώσεις.

Σκοπός είναι να εστιάσουμε τη σκέψη μας όχι στις φαντασιώσεις μας -συντηρητικές ή επαναστατικές- αλλά στις διαδικασίες συνείδησης και δράσης των πολιτών που ανήκουν σε ανίσχυρα στρώματα και δίνουν μορφή στις αβεβαιότητες, τους φόβους και τους θυμούς τους αλληλεπιδρώντας μεταξύ τους. Πρώτα απ' όλα, τα Κίτρινα Γιλέκα είναι μια συλλογικότητα που θέλει να κατανοήσει τον εαυτό της ως «τον λαό». Μέχρι σήμερα, το έχουν πετύχει εκπληκτικά, κυρίως μέσα από δύο δρόμους: τη μετατροπή της έντονης ποικιλομορφίας τους σε ενοποιητικό παράγοντα και την άρνηση να εγκαθιδρύνουν μια κεντρική ηγεσία.

Φανταζόμαστε πως απαιτείται χρόνος για να επεξεργαστείτε κοινωνιολογικά εκατό συνεντεύξεις αλλά προς στιγμήν έχετε την αίσθηση ότι τα δεδομένα σας επιβεβαιώνουν τις δημοσιογραφικές αναλύσεις; (Τα Κίτρινα Γιλέκα ανήκουν στην κατώτερη μεσαία τάξη, κατοικούν στην περιφέρεια, κινητοποιούνται για τη μείωση των

φόρων και όχι για την αύξηση των μισθών, κλπ.)

Μ. Λ.: Επικεντρώθηκα στους διαδηλωτές που ήθελαν και μπορούσαν να έρθουν στο Παρίσι, κυρίως γύρω απ' τα Ηλύσια Πεδία. Το κοινωνικό προφίλ της πλειονότητάς τους είναι σαφές, με την έννοια ότι πρόκειται για πολίτες που ανήκουν στο πρώτο στρώμα των «ενταγμένων». Φυσικά, δεν κατοικούν το εντός των τειχών Παρίσι, ούτε τα βολικά του προάστια. Μέχρι τις 8 Δεκέμβρη, ήταν πιο πιθανό να συναντήσεις κάποιον που ερχόταν απ' τη Σαράντ, την Αρντές, την Αλσατία ή τον Βορρά παρά κάποιον που ερχόταν απ' την Ιλ-ντε-Φρανς. Επίσης, παρότι υπάρχει διαφορά ανάμεσα σε αυτόν που παίρνει το επίδομα διαβίωσης και σε εκείνον που κερδίζει γύρω στα 1.500€, το εισόδημα δεν είναι η μοναδική αναφορά ως προς την ένταξη. Η παράδοση, το ενδιαφέρον για τη χώρα, η θέληση για σκληρή δουλειά -με λίγα λόγια, η σαφής ιδιοποίηση ορισμένων αξιών- παίζουν καθοριστικό ρόλο στην αίσθηση νομιμοποίησής τους. Κατά συνέπεια, η μεγαλύτερη διαφορά τους με τους κοινωνικά ομόλογούς τους, οι οποίοι διατηρούν μια πιο συμβατική σχέση με την κομματικοποιημένη πολιτική, είναι ότι αισθάνονται νομιμοποιημένοι να συνάπτουν άμεσες σχέσεις μεταξύ τους και με τη γαλλική κοινωνία. Χωρίς διαμεσολαβητές και χωρίς ηγέτες.

Δεν είμαι ακόμα σε θέση να επικυρώσω όλες τις αποχρώσεις αυτής της δόμησης, πάντως η συρρίκνωση του διαθέσιμου εισοδήματος είναι γι' αυτούς σημάδι φοβερής ταπείνωσης. Αυτό συμβαίνει, προφανώς, γιατί δεν είναι οι πλέον διεκδικητικοί σε επίπεδο κομματικοποιημένης πολιτικής, και ένα μεγάλο μέρος τους κινητοποιείται για πρώτη φορά. Επωμίζονται την κοινωνικοοικονομική τους συνθήκη και την ανοχή τους στις κοινωνικές ανισότητες. Έχουν μάθει να τις αντιμετωπίζουν χωρίς να παραπονιούνται και τώρα πια αυτό είναι αδύνατον. Είναι βαθιά πηγή αγανάκτησης το να βρίσκονται υποχρεωμένοι να ζητήσουν κάτι από άλλους, ενώ πάντα έκαναν τα αδύνατα δυνατά για

να τα φέρνουν βόλτα χωρίς να ζητούν τίποτα από κανέναν. Πρέπει να έχει κανείς κοινωνικοποιηθεί στο εσωτερικό των λαϊκών τάξεων για να κατανοήσει την κεφαλαιώδη σημασία αυτής της αυτονομίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ακόμα και οι κοινωνικές κατηγορίες με τη μικρότερη αντιπροσώπευση, για παράδειγμα οι φοιτητές/ριες ή τα πιο ευκατάστατα άτομα, τοποθετούνται ευρέως υπέρ του ίδιου υπόβαθρου σεβασμού και αξιοπρέπειας αναφερόμενοι σε γνωστούς του οικογενειακού ή φιλικού τους κύκλου.

Υπάρχει, επίσης, και μια μικρή μερίδα νέων που κατοικούν στα λαϊκά προάστια του Παρισιού και που συνήθως ανήκουν σε φυλετικές μειονότητες. Η οργή τους είναι συνήθως διαφορετική, κατευθύνεται ιδιαίτερα ενάντια στην αστυνομία, της οποίας θέλουν να αμφισβητήσουν τη χωροταξική και συμβολική επιβολή. Φυσικά, η νοσταλγία μιας ήρεμης και αξιοπρεπούς ζωής δεν είναι τόσο πρόδηλη σε αυτούς. Το να πάρουν εκδίκηση από την κοινωνική τάξη πραγμάτων είναι πιο πρόδηλο, εκδίκηση στην οποία δεν χρειάζεται να δώσουν ιδεολογική μορφή, αφού καταλαβαίνονται μεταξύ τους και κρατούν τις αποστάσεις τους από τις αλληλεπιδράσεις με τα Κίτρινα Γιλέκα, αυτά καθ' εαυτά. Και υπάρχουν και κάποιοι ελάχιστοι πιστοί της επανάστασης και της εξέγερσης, που έχουν σαστίσει μπροστά σε μια ισχυρή κοινωνικοπολιτική αμφισβήτηση που δεν τους έχει ανάγκη και ουσιαστικά αγνοεί την ύπαρξή τους.

Τι θα λέγατε για τις «διεκδικήσεις» τους και την ιδεολογική τους εγγραφή στις κυρίαρχες πολιτικές κατηγορίες;

Μ. Α.: Το γεγονός ότι δεν αισθάνονται ιδιαίτερα κοντά στο κομματικοποιημένο πολιτικό σύστημα ερμηνεύεται συχνά ως «απολίτικη» στάση, ακόμα κι απ' τους ίδιους. Βέβαια, ο όρος τούς έχει εσφαλμένα αποδοθεί απ' τους επαγγελματίες πολιτικούς και τα μίντια, κι εκείνοι τον

υιοθέτησαν. Η στάση τους δεν έχει τίποτα το απολιτικό, έστω κι αν πολλοί από αυτούς διεκδικούν ευθέως το ότι «δεν κάνουν πολιτική». Διότι, έχουν μια πραγματικά συστηματική και βαθιά πολιτικοποιημένη πρόσληψη των πολιτικών θεσμών, κυρίως θεωρώντας ότι δεν χαίρουν νομιμοποίησης, όχι από φασιστική σκοπιά αλλά από τη σκοπιά της εμπειρικής απόστασης. Είναι σημεία που εκφράστηκαν με ασύλληπτη λεπτότητα υπό την ηχώ των χειροβομβίδων κρότου-λάμψης και μες στην ομίχλη των δακρυγόνων, στην οποία δεν είναι συνηθισμένοι/ες. Η άποψή τους είναι, συνήθως, ότι οι «ελίτ» βρίσκονται «εκτός εδάφους» οπότε δεν μπορούν να αντιληφθούν μια εμπειρία στην οποία δεν έχουν πλέον πρόσβαση. Με μια λόγια και παραδόξη γλώσσα, θα λέγαμε ότι η κατανόηση της ακατανοησίας, της οποίας οι ίδιοι είναι το αντικείμενο, είναι οξύτατη. Αυτό ανακαλύπτεις ψάχνοντας στο βάθος των κλασικών φράσεων όπως ο Μακρόν/τα πολιτικά κόμματα/οι ελίτ/οι βουλευτές κλπ. «μας κοροϊδεύουν».

Ταυτόχρονα, στην πλειονότητά τους δεν ήθελαν, στην αρχή του κινήματος, να κυβερνήσουν τη χώρα, ήθελαν να κυβερνώνται σωστά διατηρώντας μια «κανονική» ζωή, ικανή να συντηρήσει μια κοινωνική ταυτότητα που τους φαίνεται αρμόζουσα. Η «αγοραστική δύναμη» σημαίνει ζω από τη δουλειά μου χωρίς να χρειάζεται να στερούμαι τη θέρμανση, πηγαίνω στο σινεμά με τα παιδιά μου μια φορά το μήνα και μετά σ' ένα φτηνό εστιατόριο, χωρίς να χρεώνομαι και να βάζω σε κίνδυνο το σπίτι ή το μαγαζί μου. Ωστόσο, οι ίδιοι εξελίχθηκαν μέσα σε αυτόν τον μήνα κινητοποιήσεων και σκέφτονται όλο και περισσότερο ότι είναι αδύνατον να κάνουν κατανοητή την κατάστασή τους σε όσους βρίσκονται σε μια άλλη κατάσταση, πράγμα που ενισχύει τους «αντικειμενικούς» δεσμούς μεταξύ τους. Η αμοιβαία κατανόηση της κοινωνικοοικονομικής τους συνθήκης αρκεί, δεν έχουν ανάγκη να την αναπαραστήσουν μέσα από ένα δίπολο Αριστεράς-Δεξιάς για να την μοιραστούν. Γι' αυτό

και δεν συγκινούνται από τον εσπευσμένα εμπαθή λόγο των πολιτικών. Θα λέγαμε ότι πρόκειται για ένα κίνημα με εκ των πραγμάτων θέση.

Αυτό που διαφαιίνεται στα λόγια τους, ολοένα και περισσότερο, είναι η αναζήτηση της άμεσης δημοκρατίας χωρίς προκαθορισμένες θέσεις και χωρίς ηγέτες. Ακούγεται με διάφορους τρόπους ότι το σύστημα αυτό από την εποχή της Γαλλικής Επανάστασης «έχει δώσει το καλύτερο που μπορούσε και τώρα δίνει το χειρότερο». «Είναι σάπιο, πρέπει να το αλλάξουμε». Αυτό ακριβώς επιτρέπει τη συνύπαρξη ανθρώπων που διεκδικούν την παροχή αλληλεγγύης καταρχήν στους Γάλλους κι έπειτα στους μετανάστες, με ανθρώπους που πριν την έναρξη του κινήματος, θεωρούσαν τους πρώτους φασίστες. Συζητώντας τώρα από μία θέση και μία εμπειρία τις οποίες μοιράζονται, αρχίζουν να πιστεύουν ότι μπορούν, όχι να ξεπεράσουν, αλλά να διατηρήσουν τις διαφωνίες τους βαδίζοντας παράλληλα. Με άλλα λόγια, αντιλαμβάνονται το έλλειμα μιας εξουσίας που επιβάλλει μια «συνεκτική» εκδοχή της πραγματικότητας. Η απουσία συνοχής τους προκαλεί λιγότερο φόβο απ' ό,τι η αδικία και η ξύλινη γλώσσα.

Από καθαρά εμπειρική σκοπιά, θα λέγαμε ότι αρχικό συνδετικό στοιχείο των Κίτρινων Γιλέκων είναι οι κοινές τους πρακτικές. Καταρχήν, το μπλοκάρισμα των δρόμων, των εμπορικών κέντρων, των λίγο ή πολύ νευραλγικών σημείων κυκλοφορίας του κεφαλαίου ή των εμπορευμάτων, και αμέσως μετά, οι συγκρούσεις με την αστυνομία στα σημεία των μπλόκων και οι σαββατιάτικες ταραχές στα κέντρα των πόλεων. Ένα ολόκληρο λεξιλόγιο της κλασικής Αριστεράς μοιάζει να κλονίζεται, η «γενική απεργία» δεν φαίνεται να ενδιαφέρει κανέναν, ο διαχωρισμός μεταξύ πασιφισμού και βίας διαρρηγνύεται σε κάθε στιγμή έντασης και κανείς δεν φαίνεται να θέλει να μπει σε κάποιο κόμμα

που θα εκπροσωπούσε τα «συμφέροντά» του. Υπάρχει, ωστόσο, μεγάλη συνοχή στους στόχους των Κίτρινων Γιλέκων, η οποία αντικατοπτρίζεται στις πραγματικές δυσχέρειες που έχουν προκληθεί στην οικονομία, χωρίς μάλιστα να χρειαστούν προκαταρκτικές διαβουλεύσεις, και στην επιθυμία της πολιτικής εξουσίας να γίνει πάση θυσία διάλογος, ενώ παράλληλα καταστέλλει με τρόπο πρωτόγνωρο. Πώς τα Κίτρινα Γιλέκα, που συμμετείχαν στην έρευνά σας, αναστοχάζονται και αναπαριστούν τις πρακτικές τους;

Μ. Α.: Δεν καταλήγουμε στην κριτική της οικονομίας μόνο μέσα από μια πολιτική ιδεολογία με εκπροσώπηση στη δημόσια σφαίρα. Καταλήγουμε -κι αυτός είναι ο δρόμος των Κίτρινων Γιλέκων- μέσα από την ασυμφωνία μεταξύ πρόσληψης και πρακτικής της ελεύθερης αγοράς. Θα παρατηρήσατε πως ζητούν «οι μεγάλοι να πληρώνουν πολλά και οι μικροί λίγα». Πίσω απ' αυτή τη φράση, βρίσκεται μια θέαση της οικονομίας αρκετά κοντά στη σκέψη του Καρλ Πολάνυι, σύμφωνα με την οποία το οικονομικό παιχνίδι πρέπει να υπηρετεί μια αξιοπρεπή κοινωνική ζωή, της οποίας είναι αναπόσπαστο μέρος. Η μεγάλη συσσώρευση πλούτου δεν τους ενοχλεί, υπό τον όρο να είναι αρκετά λειτουργική στο κοινωνικό πεδίο. Αντίθετα, αν στόχος της είναι να ελέγχει την κοινωνία, ως εξουσία δηλαδή, θεωρούν ότι είναι νοσηρή και πολιτικά επιβλαβής.

Πάραυτα, οι «μεγάλοι» είναι ανύπαρκτοι στο πεδίο. Δεν μπορείς να μιλήσεις με τους μετόχους των πολυεθνικών. Μπορείς, όμως, να μιλήσεις με τους όμοιούς σου και να επιβραδύνεις το οικονομικό παιχνίδι έως ότου να χτυπηθεί η ομαλή λειτουργία της αγοράς. Εδώ, το σημαντικό σημείο είναι ότι τα Κίτρινα Γιλέκα θεωρούν τον εαυτό τους καρδιά της γαλλικής κοινωνίας. Έχουν συνείδηση πως χωρίς αυτούς τίποτα δεν μπορεί να λειτουργήσει, πράγμα που τους κάνει να αντιληφθούν ότι δεν πρέπει να σταματήσουν τη δουλειά και να υποστούν τις συνέπειες -όπως συμβαίνει

σε μια απεργία- αλλά να εμποδίσουν αυτό που καθιστά δυνατή τη συγκέντρωση εξουσίας και πλούτου από «τις ελίτ» και «τους πλούσιους», ο αποτελεσματικός δηλαδή συντονισμός όλων των υπόλοιπων. Ανακάλυψαν ότι εμποδίζοντας ο ένας τον άλλον στον οικονομικό του ρόλο, επιδεικνύουν τη δύναμη και τη νομιμότητά τους! Είναι ένας αναστοχασμός που προκύπτει απ' την αλληλεπίδρασή τους και που, ακόμη μια φορά, δεν έχει ανάγκη από κάποιο συγκεκριμένο κέντρο που θα μετατρέψει τους συμμετέχοντες στο κίνημα σε εκτελεστικά όργανα.

Ορίστε πώς καταλήγουμε στα αστικά κέντρα των πόλεων και πιο συγκεκριμένα στα Ηλύσια Πεδία, το συμβολικό σημείο στέψης των νικητών: στρατιωτικών, πολιτικών, οικονομικών, αθλητικών, διεθνών καταναλωτών... Αντίθετα από μια αριστερή λογική που διεκδικεί την απόστασή της από τα ισχυρά στρώματα, υπάρχει εδώ η δήλωση ότι τα στρώματα αυτά υπάρχουν επειδή «ο λαός» επιτρέπει το ανταγωνιστικό παιχνίδι που τους διατηρεί στην προνομιά τους θέση. Όταν τα Κίτρινα Γιλέκα λένε ότι «έδωσαν στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας τα κλειδιά της χώρας», δεν τοποθετούνται ως προς την πάλη των τάξεων αλλά ως προς έναν συσχετισμό λειτουργικού εντάλματος: λογικά προνόμια έναντι καλής διακυβέρνησης. Είναι ξεκάθαρο στα λόγια τους ότι προσφέρουν στις ελίτ την εξουσία έναντι μιας «κανονικής» ζωής, δηλαδή αξιοπρεπούς, δίκαιης, σεβαστής. Θα είναι πολύ ενδιαφέρουσα η εμπάθουση της ανάλυσης του συγκεκριμένου πολιτικού συσχετισμού.

Πολλά ειπώθηκαν σχετικά με το μίσος που τρέφουν για τους «επιδοματίες». Πρόκειται για απόρριψη των αστικών περιφερειών, ή και περιφρόνηση προς ένα ολόκληρο κομμάτι της γαλλικής κοινωνίας;

Μ. Α.: Μία πρώτη ανάγνωση των δεδομένων μου συνηγορεί εδώ την αθώωση. Η σχέση τους με την εργασία είναι πρωτίστως μια σχέση διατήρησης της αυτονομίας τους

και τροφοδότησης μιας κατάλληλης, και δη περήφανης, κοινωνικής ταυτότητας. Όταν σου λένε «εγώ, κύριε, δουλεύω. Δεν είμαστε επιδοματίες, μπεκρούλιακες, ναρκομανείς, μηδενικά, όπως θέλουν να μας παρουσιάσουν», αναπτύσσουν τη σκέψη τους στα πλαίσια μιας πολύ ξεκάθαρης τοποθέτησης, με τα παρακάτω σημεία κορύφωσης. Πρώτον, πρέπει να κάνεις τα πάντα για να μην εξαρτάσαι από τη βοήθεια των άλλων, της κοινωνίας, του κράτους... Πρόκειται για το κεντρικό πιστεύω όσων θεωρούν ότι δικαιούσαι να μην παραγκωνίζεσαι, δεδομένου ότι το να μην μπορείς να συμμετέχεις με τις δικές σου δυνάμεις σε μία ανταγωνιστική κοινωνία αποτελεί εκ των πραγμάτων παραγκωνισμό. Τα Κίτρινα Γιλέκα απορρίπτουν, επομένως, με τρόπο κατηγορηματικό τη στάση του αποκλεισμένου, του θύματος, εκείνου που είναι αντικείμενο εκμετάλλευσης, που χάνει.

Έπειτα, αυτό που τους αποδίδει την κοινωνική τους ταυτότητα, είναι η σχέση με την εργασία ως αποκλειστική πηγή εισοδήματος -οι άνθρωποι αυτοί δεν έχουν εισόδημα από ακίνητη περιουσία. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να είσαι έτοιμος να δουλέψεις σκληρά, έστω και για να ανταπεξέρχεσαι απλώς στα απαραίτητα και να τροφοδοτείς την κοινωνική ταυτότητα της αυτονομίας. Τρίτον, επειδή στην πλειονότητά τους δεν έχουν γνωρίσει ρατσιστικές διακρίσεις, δεν βλέπουν το σύστημα ως φορέα αποκλεισμού. Το κεντρικό αξίωμα της κοινωνικοποίησής τους είναι ότι όλοι πρέπει να μπορούν να τα καταφέρουν αν πραγματικά το θέλουν. Έως τη στιγμή που γεννήθηκε το κίνημά τους, αρνούσαν να αποδεχτούν ότι η κατάστασή σου μπορεί και να μην σου επιτρέπει να παλέψεις, ότι δομικά δεν υπάρχει θέση για εσένα. Αυτό είναι που τους απομακρύνει από τις δύο άλλες κατηγορίες: από τα στρώματα, τα οποία έχουν σαφή συνείδηση του ότι οι διακρίσεις που υφίστανται εμποδίζουν την κοινωνική τους αυτονομία, και από τα τμήματα των λαϊκών και μικροαστικών στρωμάτων,

τα οποία ανέπτυξαν μια κριτική πολιτική ιδεολογία λίγο ή πολύ προσανατολισμένη στην πάλη των τάξεων. Οι δύο αυτοί πληθυσμοί έχουν δομήσει τρόπους που εξουδετερώνουν το στίγμα του «επιδοματία». Αντίθετα, τα αμέσως κατώτερα στρώματα διατηρούν πάση θυσία το υπόβαθρο της κοινωνικής τους επάρκειας, του ότι δηλαδή το «σύστημα» δεν μπορεί να τους υποβαθμίζει καθιστώντας τους «εξαρτώμενους».

Να, λοιπόν, γιατί τα Κίτρινα Γιλέκα επιμένουν τόσο σε αυτό το σημείο. Δεν πρόκειται για ηθελημένη άρνηση αλληλεγγύης, αλλά για αντανakλαστικό κοινωνικής άμυνας. Εξάλλου, η αλληλέγγυα οργάνωσή τους μέσα από πολιτικές, εθνικές, διεμφυλικές και ηλικιακές συνισταμένες αποδεικνύει ότι το πρόβλημα δεν έγκειται στην ικανότητά τους για ένα αμοιβαίο δούναι και λαβείν. Τα μπλόκα, σε όλη τη Γαλλία, δεν λειτουργούν από μόνα τους. Ο καθένας συμμετέχει ανάλογα με τις ικανότητές του και σύμφωνα με τις ανάγκες του, αν αυτό σας θυμίζει κάτι.

Τώρα, λοιπόν, βρίσκονται αντιμέτωποι με την τρομερή συνειδητοποίηση ότι μπορεί να έχεις κάνει τα πάντα, να έχεις προσπαθήσει τα πάντα μέσα από τη δουλειά, και να μην τα φέρνεις πια βόλτα. Εδώ βγάζει νόημα η ακατανόητη για πολλούς παρατηρητές στάση, η οποία συνοψίζεται στην επωδό «δεν θέλουμε περισσότερα λεφτά, θέλουμε λιγότερους φόρους». Αυτό που λένε είναι ότι οι ίδιοι δεν είναι ελλειμματικοί, καταφέρνουν να κερδίζουν αρκετά ώστε να μην έχουν ανάγκη τα επιδόματα. Το έλλειμμα είναι από την πλευρά των ελίτ και της φορολογικής τους πολιτικής, που επίπλαστα μεταμορφώνει απόλυτα κατάλληλους πολίτες σε ανθρώπους που χρειάζονται βοήθεια.

Έχουμε την εντύπωση ότι τα Κίτρινα Γιλέκα ήρθαν από το πουθενά, ότι δεν έχουν καμία πολιτική ιστορία, καμία ιδεολογική κληρονομιά, πράγμα που αντικειμενικά μοιάζει αδύνατο. Τι είναι αυτό που μας διαφεύγει από

το ιδεολογικό τους αρχιτεκτόνημα και που τους κάνει τόσο απροσδιόριστους ως κίνημα;

Μ. Α.: Αρκετές πλευρές που αυτή τη στιγμή προσπαθώ να καταλάβω σ' ένα πρώτο επίπεδο. Για παράδειγμα, είτε ως τώρα ήταν δεξιοί, αριστεροί ή απολιτικοί, συστηματικά αναφέρονται στους προγόνους, στους απογόνους, στους φίλους και τους γνωστούς τους. Ο λόγος τους είναι διάσπαρτος από παρατηρήσεις σε σχέση με την αξιολύπητη κατάσταση των γονιών τους, τη δική τους αδυναμία να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους απέναντι στις γενιές που προηγούνται ή έπονται, και την αγωνία για το ότι δεν μπορούν πια να προφυλάξουν τα παιδιά τους από το ενδεχόμενο εξάρτησης, αβεβαιότητας, παραγκωνισμού. Μιλούν για τους φίλους και τις φίλες τους που έχουν άρρωστους ή ανάπηρους γονείς, συνταξιούχους με εισόδημα κάτω από τα όρια της αξιοπρεπούς διαβίωσης. Οι πιο ευκατάστατοι αναφέρονται σχεδόν πάντα σε συγκεκριμένα παραδείγματα του οικογενειακού ή φιλικού τους περιβάλλοντος.

Η επιμονή αυτή είναι πολύ ιδιαίτερη και μου φαίνεται ότι αντιπροσωπεύει μία κριτική πολιτική ανάλυση που έχει το καλούπι του ατομικού. Δεν επιδιώκουν την ανατροπή της σημερινής κοινωνίας στο σύνολό της, θέλουν αντίθετα να αποδείξουν ότι μπορεί εύκολα να κατευθυνθεί σε δίκαιες και ορθολογικές λύσεις. Αρκεί να πάψουμε να αγνοούμε όσους επιζητούν να ζήσουν αξιοπρεπώς από την εργασία τους. Κατά συνέπεια, το πρόβλημα δεν είναι το κοινωνικοοικονομικό σύστημα, το οποίο θεωρούν ελαστικό, το πρόβλημα είναι το πολιτικό σύστημα!

Θα μπορούσαμε να κάνουμε λόγο για μια πολιτική ιδεολογία την οποία θα ονόμαζα «εμπειριακή». Η πληθώρα ατομικών εμπειριών φέρνει στην επιφάνεια -με τη βοήθεια του ίντερνετ- μια πολιτική ιδεολογία νευρωνικής αρχιτεκτονικής, όπου τα άτομα μπορούν να προσαρμόσουν τη συνεισφορά τους, χωρίς να εμποδίζεται η ανάδυση μιας

συλλογικής δομής που όλοι/ες αναγνωρίζουν ως κοινή δημιουργία. Αν η έρευνά μου το επιβεβαιώσει, θα χαρώ πολύ να εισηγηθώ ότι η αυθόρμητη άμεση δημοκρατία κάνει τα πρώτα της βήματα σ' ένα ξέσπασμα πολιτικής ωριμότητας, που το χαρακτηρίζει η ηρεμία και η εμπιστοσύνη.

Τι σημαίνει για εσάς ο όρος «εμπειριακή πολιτική»;

Μ. Α.: Έχω παρακολουθήσει, στο πεδίο ή μέσα από ερευνητικές εργασίες, αρκετά κινήματα, κυρίως το Κίνημα των Πλατειών στην Ελλάδα. Η διασύνδεση μεταξύ κοινής λαϊκής εμπειρίας και πολιτικής ιδεολογικοποίησης δεν επιτελούνταν. Η «συστημική» κατανόηση, για την οποία διαβεβαίωναν στρατευμένοι και διανοητές, δεν συγχωνευόταν με την ανάλυση των καθημερινών απτών προβλημάτων. Ήταν λυπηρό να παρατηρείς ένα κομμάτι του Συντάγματος να ασχολείται αιωνίως με τα ιδεολογικά προαπαιτούμενα του νέου κοινωνικοπολιτικού κόσμου και ένα άλλο να επικεντρώνεται στους πλειστηριασμούς που είχαν ξεκινήσει οι τράπεζες ενάντια σε πολίτες και χρεωμένες επιχειρήσεις, ένα άλλο στις διακρίσεις που υφίστανται διάφορες κοινωνικές κατηγορίες, κοκ.

Οι συμμετέχοντες ήταν υπερβολικά κολλημένοι στα προβλήματά τους, αν μπορεί να μου επιτραπεί η ασεβής αυτή παρατήρηση, γιατί βίωναν τα συγκεκριμένα προβλήματα σαν ξαφνικές αλλαγές που δεν αποτελούσαν στοιχείο της «κανονικής» τους συνθήκης. Απέδιδαν, λοιπόν, την ανωμαλία αυτή στις παρεκτροπές της επαγγελματικής πολιτικής τάξης, επιζητώντας την επιστροφή στην προηγούμενη συνθήκη. Όσοι και όσες για καιρό είχαν ζήσει δυσκολίες και «η κρίση» δεν είχε αλλάξει τη δική τους συνθήκη, δεν εισακούονταν καθόλου μέσα στο κίνημα και συνήθως δεν συνέπασχαν με τον πόνο της τάξης εκείνης που είχε μόλις καθαιρεθεί και που πάση θυσία ήθελε να είναι από πάνω και να συνεχίσει να τους αγνοεί.

Αντίθετα, με τα Κίτρινα Γιλέκα, βλέπουμε την ιδιοποίη-

ση αυτής της μακρόχρονης «κανονικής» συνθήκης η οποία φθείρει και σιγά-σιγά χειροτερεύει, ακόμα και σε διαγενεακό επίπεδο. Δεν πρόκειται για μία αναγνωρίσιμη πτώση, αλλά για μία αναλλοίωτη συνθήκη του Εγώ. Εδώ βρίσκεται και το νόημα κάποιου που είναι 25 χρονών και σου λέει ότι ήταν καλύτερα την εποχή του φράγκου γιατί μπορούσαμε να αγοράσουμε «δύο φορές περισσότερα πράγματα από ό,τι με το ευρώ» ή σου μιλάει για το δημοψήφισμα για τη συνθήκη του Μάαστριχτ, όπου δεν είχε καν γεννηθεί. Όλα αυτά ανήκουν σε ένα μακρό συνεχές, η ουσία του οποίου είναι «δουλεύω και δεν ενοχλώ κανέναν». Θέλουν, λοιπόν, να δείξουν την κατάστασή τους, τον πόνο τους, τη δυσκολία τους, αυτό το οποίο στερούνταν μέσα στην επιθυμία τους να τα καταφέρουν. Να, λοιπόν, πώς ένα κίτρινο γιλέκο πίσω από ένα παμπρίζ μεταδίδει χρόνια ολόκληρα κοινής εμπειρίας που ως σήμερα δεν είχε κοινοποιηθεί. Σε μεγαλύτερη κλίμακα, είναι η συνθήκη της ομάδας αλληλοβοήθειας που σε καθησυχάζει ότι δεν είσαι παράτατος και ότι δεν είσαι υποχρεωμένος να σιωπάς διακριτικά προκειμένου να διατηρήσεις τον αυτοσεβασμό σου.

Η πολιτικοποίηση έρχεται στο πλαίσιο αυτής της κοινής πηγής εμπειρίας, χωρίς διανοητικοποίηση ή ιδεολογική διαμεσολάβηση. Δεν χρειάζεται να αποφασίσεις αν ο κόσμος είναι δίκαιος ή άδικος, αν η ελεύθερη αγορά είναι κάτι καλό, αν το λάθος είναι του τάδε πολιτικού κόμματος, αν η Ευρώπη μπορεί ή όχι να υποδεχθεί περισσότερους μετανάστες, αν πρέπει να εθνικοποιηθούν οι μεγάλες εταιρείες... εν ολίγοις το να «είσαι μέσα στα σκατά» γεννά στο εσωτερικό του κινήματος μία πολιτική συνείδηση που διαχέεται από την αφετηρία της κοινής εμπειρίας και επιστρέφει σε αυτήν. Οι δεσμοί δεν χρειάζεται να χτιστούν ή να συντηρηθούν ιδεολογικά κυνηγώντας τις ασυνέχειες. Οι δεσμοί είναι εκεί από την αρχή και θα είναι εκεί και στο τέλος, έστω κι αν υπάρχει εναντίωση στις προτάσεις των ομοιών τους.

Βέβαια αυτό ισχύει και σε μία οικογένεια ή σε μία παρέα φίλων, πριν το ίντερνετ όμως κάτι τέτοιο ήταν αδύνατο. Δεν μπορούσες να κοινοποιήσεις ευθέως την κατάστασή σου σε αγνώστους/ες, και μάλιστα σε εκατομμύρια αγνώστους/ες. Η δυνατότητα αυτή μας οδήγησε στη συνειδητοποίηση ότι το μοίρασμα της εμπειρίας σε μεγάλη κλίμακα είναι εκ των πραγμάτων φαινόμενο πολιτικό και ισχυρή διεκδίκηση αλλαγής. Η εμπειρία έγινε το συνδετικό υλικό, η ιδεολογική αντιπαράθεση δεν είναι παρά ένα εργαλείο.

Τελικά, τι πιστεύετε για τη δυναμική του κινήματος; Οι μιντιακοί σχολιαστές δεν διακρίνουν καμία άλλη προοπτική πέρα από το ξεφούσκωμα ή τον σχηματισμό μιας συνήθους μορφής πολιτικής δύναμης. Υπάρχουν κι άλλες δυνατότητες που θα μπορούσαν να διαφυλάξουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα των Κίτρινων Γιλέκων;

Μ. Α.: Το νόημα της εξέλιξης είναι ακριβώς ότι δεν είναι προβλέψιμη. Αν αυτές οι καθησυχαστικές, για τις εδραιωμένες εξουσίες, πιθανότητες είναι αληθινές, δεν αποκλείεται να γίνει το κίνημα μόνιμος πόρος της πολιτικής ζωής και να επανεμφανίζεται κατά καιρούς ανάλογα με τη συγκυρία. Δύο παράγοντες είναι κεφαλαιώδους σημασίας. Πρώτον, η σχέση με τη βία και την αστυνομική καταστολή. Τα Κίτρινα Γιλέκα πρέπει να βρουν τρόπους να αποφύγουν τόσο την οριοθέτησή τους από την αστυνομία όσο και την αντιπαράθεσή τους με αυτήν. Το ζητούμενο, δηλαδή, είναι να την καταστήσουν ασύνδετη και αναποτελεσματική. Έχουν ήδη απόλυτη συνείδηση του ότι απορρίπτουν τη βία, έστω και αν αναγνωρίζουν -με λύπη- ότι οι θεσμοί δεν αντιδρούν παρά μόνο στις συγκρούσεις. Είναι, λοιπόν, πιθανό άλλες ομάδες να υπηρετήσουν αυθόρμητα τη διατήρηση της εντυπωσιακής άσκησης πίεσης, ενώ τα Κίτρινα Γιλέκα ισχυροποιούνται ως διαρκές δίκτυο επιρροής που διαπερνά τη γαλλική κοινωνία.

Ο δεύτερος παράγοντας είναι η αποφυγή σχηματισμού

εκπροσώπησης και ηγεσίας. Θα ήταν προφανώς μια τραγική αφομοίωση που δεν θα επέφερε παρά περιθωριακές διευθετήσεις στο πολιτικό μας σύστημα, απονεκρώνοντας γοργά όλες τις δυναμικές του κινήματος για ολόκληρη την Ευρώπη, ή και πέρα από αυτήν. Τέτοια είναι σίγουρα η βαθύτερη και σχεδόν απροκάλυπτη επιθυμία των θεσμικών εδραιωμένων οργάνων: να δουν τα Κίτρινα Γιλέκα να «ωριμάζουν», μπαίνοντας στους αθόρυβους διαδρόμους των υπουργείων και τα τραπέζια των συνδικαλιστικών διαπραγματεύσεων. Θα παρατηρήσατε ότι το κίνημα αρνήθηκε να μην μεταδίδονται απευθείας στο ίντερνετ όλες οι επαφές με την εξουσία, πράγμα που δείχνει τη βαθιά πολιτική του ωριμότητα. Η ύψιστη μορφή δικαιοσύνης είναι η απόλυτη δημοσιότητα, η μόνη ικανή να εμποδίσει την οριοθέτηση των διακυβεύσεων από συγκεκριμένους χώρους. Αν τα Κίτρινα Γιλέκα καταφέρουν να κρατήσουν τη σωστή απόσταση από τις εδραιωμένες εξουσίες παραμένοντας ορατά από καιρό εις καιρό, το κίνημά τους θα έχει μεγάλες πολιτικές συνεισφορές.

Σε κάθε περίπτωση, εκείνο το οποίο έχει συντελεστεί ήδη από τα Κίτρινα Γιλέκα θα αφήσει ανεξίτηλο ίχνος στον πολιτικό μετασχηματισμό των μετα-βιομηχανικών κοινωνιών.

Οι Αρετές του μη Εξηγήσιμου - Σχετικά με τα Κίτρινα Γιλέκα¹

Ζακ Ρανσιέρ

Μετάφραση: Στέφανος Μπατσής

Να εξηγήσουμε τα Κίτρινα Γιλέκα; Μα τι υποτίθεται ότι πρέπει να εξηγήσουμε; Να διατυπώσουμε τους λόγους για τους οποίους συμβαίνουν πράγματα τα οποία δεν περιμέναμε; Στην πραγματικότητα, σπάνια λείπουν τέτοιου είδους λόγοι. Και μάλιστα υπάρχουν άφθονοι λόγοι ώστε να εξηγήσει κανείς το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων: η ζωή στις περιοχές της περιφέρειας, τις εγκαταλειμμένες από τη συγκοινωνία και τις δημόσιες υπηρεσίες και στερημένες από τοπικά μαγαζιά, η κούραση από τις μακρές μετακινήσεις από και προς τη δουλειά, η εργασιακή ανασφάλεια, οι ανεπαρκείς αμοιβές ή οι μη αξιοπρεπείς συντάξεις, η χρεωμένη ύπαρξη, η δυσκολία να τα βγάξεις πέρα...

Υπάρχουν, σίγουρα, πολλοί λόγοι που κάποιος υποφέρει. Αλλά το να υποφέρεις είναι ένα πράγμα, ενώ το να πάψεις πια να υποφέρεις είναι κάτι εντελώς διαφορετικό. Είναι μάλλον το αντίθετο. Έτσι οι πλευρές του πόνου, του να υποφέρει κανείς, οι οποίες σημειώνονται για να εξηγήσουν την εξέγερση, θα μπορούσαν εξίσου να παρατεθούν για να εξηγήσουν την απουσία του: τα άτομα που υπόκεινται σε τέτοιες συνθήκες ύπαρξης δεν έχουν κανονικά τον χρόνο ή την ενέργεια για να εξεγερθούν.

1. [ΣτΕ] Το παρόν κείμενο δημοσιεύτηκε στα γαλλικά, στις 8 Ιανουαρίου 2019, υπό τον τίτλο «Les vertus de l'inexplicable - à propos des gilets jaunes». Διαθέσιμο στο <https://aoc.media/opinion/2019/01/08/vertus-de-linexplicable-a-propos-gilets-jaunes/>. Μεταφράστηκε από την αγγλική πηγή: <https://www.versobooks.com/blogs/4237-jacques-ranciere-on-the-gilets-jaunes-protests>.

Αυτό το κίνημα, το οποίο διέψευσε όλες τις προσδοκίες, δεν συνδέεται με διαφορετικούς λόγους από ό,τι με εκείνους που τροφοδοτούν τη φυσιολογική τάξη των πραγμάτων. Οι λόγοι πίσω από το κίνημα ήταν, επίσης, λόγοι που εξηγούσαν την ακινησία.

Οι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι κινητοποιούνται αποτελούν εξίσου λόγους για τους οποίους δεν κινητοποιούνται. Το γεγονός αυτό δεν αποτελεί μια απλή αντίφαση αλλά, πολύ περισσότερο, την καρδιά της ερμηνευτικής λογικής. Δεν συνέβη τίποτα που δεν ήταν ήδη γνωστό, κάτι το οποίο οδηγεί εκείνους που κλίνουν προς τη Δεξιά να συμπεραίνουν πως αυτό το κίνημα δεν είχε λόγο ύπαρξης, ενώ εκείνους που κλίνουν προς την Αριστερά να θεωρούν πως είναι απολύτως δικαιολογημένο -αλλά ότι δυστυχώς συνέβη σε κακή χρονική στιγμή και καθοδηγείται από τους λάθος ανθρώπους με λάθος τρόπο. Όπως πάντα, υπάρχουν οι ίδιες δύο σχολές σκέψης: εκείνοι οι οποίοι δεν γνωρίζουν γιατί οι άνθρωποι κινητοποιούνται και εκείνοι οι οποίοι γνωρίζουν για λογαριασμό τους.

Ορισμένες φορές θα έπρεπε να κοιτάμε τα πράγματα από την ανάποδη πλευρά: ξεκινώντας ακριβώς από το γεγονός ότι εκείνοι οι οποίοι εξεγείρονται δεν έχουν περισσότερο λόγο να το κάνουν απ' όσο να μην το κάνουν -και συχνά ακόμη λιγότερο. Κι από αυτό το σημείο εκκίνησης, να μην φάχνουμε τους λόγους εκείνους που μας επιτρέπουν να φέρνουμε τάξη σε αυτή την αταξία, αλλά περισσότερο να φάξουμε τι μας λείπει αυτή η αταξία για την κυρίαρχη τάξη των πραγμάτων και την τάξη των επεξηγήσεων, που συνήθως τη συνοδεύει.

Περισσότερο από κάθε άλλο κίνημα τα τελευταία χρόνια, το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων είναι η δράση των ανθρώπων που κανονικά δεν κινητοποιούνται: ούτε αντιπρόσωποι συγκεκριμένων κοινωνικών τάξεων ούτε ομάδες γνωστές που παραδοσιακά αγωνίζονται. Άντρες και γυναίκες μέσης ηλικίας σαν αυτούς που συναντούμε κάθε μέρα στον δρό-

μο, στα εργοτάξια και στα πάρκινγκ, που το μόνο διακριτικό τους σημάδι είναι ένα ένδυμα που κάθε οδηγός είναι απαραίτητο να κατέχει. Αυτό που τους έθεσε σε κίνηση ήταν το πιο πεζό, το πιο γειωμένο από όλα τα ζητήματα, η τιμή των καυσίμων: ένα σύμβολο της αφοσίωσης αυτής της μάζας στην κατανάλωση που ανακατεύει το στομάχι των διακεκριμένων διανοούμενων· επίσης, ένα σύμβολο της κανονικότητας στην οποία βασίζεται ο ήρεμος ύπνος των ηγεμόνων μας: αυτή η σιωπηλή πλειοψηφία, φτιαγμένη από διασκορπισμένα άτομα χωρίς καμία μορφή συλλογικής έκφρασης, χωρίς άλλη φωνή ή ψήφο εκτός από αυτό που μετράται κατά καιρούς στις δημοσκοπήσεις ή στα εκλογικά αποτελέσματα.

Οι εξεγέρσεις δεν έχουν λόγους· έχουν όμως λογική. Κι αυτή συνίσταται ακριβώς στο σπάσιμο των πλαισίων, μέσα στα οποία οι λόγοι για τάξη ή αταξία -και οι άνθρωποι που βρίσκονται σε μια θέση να τα κρίνουν αυτά- γίνονται κανονικά αντιληπτοί. Αυτά τα πλαίσια είναι πρώτα και κύρια χρήσεις του χώρου και του χρόνου. Ιδιαίτερα, τα «απολίτικα» αυτά Κίτρινα Γιλέκα, των οποίων η ακραία ιδεολογική ποικιλομορφία υπερτονίζεται, έχουν υιοθετήσει τη μορφή δράσης των αγανακτισμένων νέων του κινήματος των «Πλατειών», μια μορφή την οποία οι ίδιοι οι εξεγεραμένοι φοιτητές έχουν δανειστεί από τους απεργούς εργάτες: την κατάληψη.

Η πράξη της κατάληψης σημαίνει το να επιλέγει κανείς να διεκδικεί την παρουσία του ως μια κοινότητα που αγωνίζεται σε έναν συνηθισμένο τόπο, που έχει εκτραπεί όμως, από τη συνηθισμένη χρήση του: τη διαδικασία της παραγωγής, την κυκλοφορία ή οτιδήποτε άλλο. Τα Κίτρινα Γιλέκα διάλεξαν τους οδικούς κόμβους, αυτούς τους μητόπους τους οποίους διασχίζουν καθημερινά οι ανώνυμοι οδηγοί. Εκεί εγκαθιστούν το προπαγανδιστικό τους υλικό και αυτοσχέδιες καλύβες, όπως ακριβώς έκαναν οι ανώνυμες ομάδες ανθρώπων στις κατελιγμένες πλατείες τα

τελευταία δέκα χρόνια.

Ακόμη, η πρακτική της κατάληψης σημαίνει τη δημιουργία μιας συγκεκριμένης χρονικότητας: ενός χρόνου επιβραδυσμένου σε σχέση με τη συνηθισμένη δραστηριότητα, και άρα, ενός χρόνου που έχει αφαιρεθεί από την καθιερωμένη τάξη των πραγμάτων· αλλά παράλληλα, ενός χρόνου που έχει επιταχυνθεί από τις δυναμικές μιας δραστηριότητας, η οποία αναγκάζει σε συνεχείς απαντήσεις σε προκλήσεις για τις οποίες οι άνθρωποι δεν είναι προετοιμασμένοι. Αυτή η διπλή εναλλαγή του χρόνου αλλάζει τις κανονικές ταχύτητες της σκέψης και της πράξης. Την ίδια στιγμή, μετασχηματίζει την ορατότητα των πραγμάτων και την αίσθηση του τι είναι δυνατό. Πράγματα τα οποία υπομένονταν παθητικά αποκτούν μια νέα ορατότητα ως αδικίες. Η απόρριψη ενός ορισμένου φόρου γίνεται συνείδηση ενός άδικου φορολογικού συστήματος κι έπειτα συνείδηση της παγκόσμιας αδικίας μιας πλανητικής τάξης. Όταν μια συλλογικότητα ίσων διακόπτει τη συνήθη πορεία του χρόνου και ξεκινάει να τραβά ένα συγκεκριμένο νήμα -σήμερα ο φόρος στο πετρέλαιο, στο πρόσφατο παρελθόν η επιλογή των πανεπιστημίων, οι συντάξεις ή οι μεταρρυθμίσεις στον εργατικό νόμο- ολόκληρος ο στενός ιστός των αδικιών, που δομούν την παγκόσμια τάξη ενός κόσμου που κυβερνάται βάσει του νόμου του κέρδους, αρχίζει να ξηλώνεται.

Δύο κόσμοι αντιτίθενται ο ένας στον άλλον, διευρύνοντας το χάσμα μεταξύ συγκεκριμένων αιτημάτων και της ίδιας της λογικής του κινήματος. Το διαπραγματεύσιμο γίνεται μη διαπραγματεύσιμο. Η διαπραγμάτευση συνεπάγεται αποστολή αντιπροσώπων. Αλλά τα Κίτρινα Γιλέκα, τα οποία προέρχονται από τη «βαθιά Γαλλία», για την οποία ακούμε συχνά ότι είναι ευαίσθητη στις αυταρχικές σειρήνες του «λαϊκισμού», έχουν υιοθετήσει τις αξιώσεις της ριζοσπαστικής οριζοντιότητας, η οποία θεωρείται χαρακτηριστική μεταξύ των νέων, ρομαντικών αναρχικών του κινήματος

Occupy και της ZAD². Δεν μπορεί να υπάρξει καμία διαπραγμάτευση μεταξύ των συνελεύσεων ίσων ανθρώπων και των διευθυντών μιας ολιγαρχικής εξουσίας. Αυτό σημαίνει πως μια συγκεκριμένη διεκδίκηση θριαμβεύει απλώς και μόνο εξαιτίας του φόβου των τελευταίων, αλλά επίσης ότι η ικανοποίησή της αντιμετωπίζεται ως κοροϊδία σε σχέση με το τι «επιθυμεί» η εξέγερση βάσει της παρούσας ανάπτυξής της: ένα τέλος στην εξουσία των «αντιπροσώπων», αυτών που σκέφτονται και δρουν για τους άλλους.

Είναι αλήθεια ότι η επιθυμία αυτή μπορεί από μόνη της να λάβει τη μορφή ενός αιτήματος: το γνωστό δημοψήφισμα με «πρωτοβουλία πολιτών»³. Αλλά και μια λογική διεκδίκηση σαν αυτή, στην πραγματικότητα κρύβει τη ριζική αντίθεση μεταξύ δύο ιδεών περί δημοκρατίας. Από τη μία πλευρά, η επικρατούσα ολιγαρχική αντίληψη: το μέτρομα ψήφων υπέρ και κατά σε απάντηση ενός τιθέμενου ερωτήματος. Από την άλλη, η δημοκρατική αντίληψη: η συλλογική δράση που διακηρύσσει και επιβεβαιώνει την ικανότητα του καθενός να διατυπώνει τα ερωτήματα μόνος του. Διότι δημοκρατία δεν σημαίνει απλώς την πλειοψηφική επιλογή των ατόμων. Είναι η δράση που υλοποιεί την ικανότητα του καθενός, την ικανότητα αυτών που δεν έχουν «αρμοδιότητα», να νομοθετεί και να κυβερνά.

2. [ΣτΕ] Κίνηση που αρχικά εναντιώθηκε στη δημιουργία ενός αεροδρομίου στη Νορ Νταμ ντε Λαντ στη Γαλλία, αλλά στη συνέχεια εξελίχθηκε προς την κατεύθυνση της μόνιμης δημιουργίας μιας κοινότητας. Το αρχιτεκτονικό αρχικά προέκυπτε από τον χαρακτηρισμό της περιοχής εκ μέρους του κράτους ως Zone d'Aménagement Différé (ζώνη ανάπτυξης που έχει αναβληθεί). Ο τεχνικός αυτός όρος χρησιμοποιείται στο διοικητικό λεξιλόγιο για να προσδιορίσει περιοχές που εντάσσονται σε ένα σχέδιο μελλοντικής αστακής ανάπλασης. Στη συνέχεια, όμως, τα μέλη του κινήματος οικειοποιήθηκαν τον όρο, κάνοντάς τον να σημαίνει Zone A Défendre (ζώνη προς υπεράσπιση).

3. Το δημοψήφισμα με λαϊκή πρωτοβουλία αποτελεί κεντρικό αίτημα που αναδύθηκε από το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων.

Οι εξεγέρσεις πάντοτε μένουν στη μέση

Μεταξύ της εξουσίας των ίσων και των ανθρώπων που είναι «αρμόδιοι» να κυβερνούν ίσως θα υπάρχουν πάντα συγκρούσεις, διαπραγματεύσεις και συμβιβασμοί. Αλλά πίσω από αυτά, παραμένει η άβυσσος μιας μη διαπραγματεύσιμης σχέσης μεταξύ της λογικής της ισότητας κι εκείνης της ανισότητας. Γι' αυτόν τον λόγο, οι εξεγέρσεις μένουν πάντοτε ημιτελείς προς μεγάλη δυσαρέσκεια ή μεγάλη ικανοποίηση των ακαδημαϊκών που διακηρύσσουν ότι είναι καταδικασμένες να αποτύχουν επειδή στερούνται «στρατηγικής». Όμως η στρατηγική είναι απλώς ένας τρόπος δράσης μέσα σε έναν δεδομένο κόσμο. Καμία στρατηγική δεν μας διδάσκει πώς να γεφυρώσουμε το κενό μεταξύ δύο κόσμων. «Θα πάμε μέχρι τέλους», λένε κάθε φορά. Αλλά αυτό το τέλος της διαδρομής δεν μπορεί να ταυτιστεί με κανέναν συγκεκριμένο σκοπό, ειδικά από τη στιγμή που τα αποκαλούμενα Κομμουνιστικά Κράτη έπνιξαν την επαναστατική ελπίδα στο αίμα και τη λάσπη.

Ίσως μ' αυτόν τον τρόπο πρέπει να καταλάβουμε το σύνθημα του 1968: «Αυτή είναι μόνο η αρχή, ας συνεχίσουμε τον αγώνα». Τα ξεκινήματα δεν φτάνουν ποτέ στο τέλος τους, μένουν κάπου στη μέση. Εντούτοις, αυτό σημαίνει επίσης ότι δεν σταματούν ποτέ να ξεκινούν ξανά και ξανά, ακόμη κι αν αυτό σημαίνει πως οι πρωταγωνιστές αλλάζουν. Αυτός είναι ο ρεαλισμός της εξέγερσης, ένας ανεξήγητος ρεαλισμός, το να ζητά κανείς το αδύνατο. Γιατί το δυνατό έχει ήδη αφαιρεθεί από την ίδια τη μέθοδο της εξουσίας: «δεν υπάρχει εναλλακτική».

Τα Κίτρινα Γιλέκα & η Ανάγκη να πάρουμε πάλι τον Χρόνο μας¹

Serge Quadruppani

Μετάφραση: Χρήστος Καραγιαννάκης

Ο Serge Quadruppani είναι γάλλος ριζοσπάστης, συγγραφέας και μεταφραστής.

Απ' την οπτική που μας ενδιαφέρει, δηλαδή απ' την οπτική της αντικαπιταλιστικής κριτικής, το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων αποτελεί ένα ιδιαίτερης σημασίας γεγονός: η εμφάνισή του αιφνιδίασε τους πάντες, τους κοινούς ανθρώπους και τους εξειδικευμένους στον στοχασμό. Μπορούμε, φυσικά, να ερμηνεύσουμε τις αντικειμενικές αιτίες του -μια υπόθεση φορολόγησης καυσίμων-, να το εντάξουμε με έναν λίγο ή πολύ πειστικό τρόπο σε μια ιστορική γενεαλογία, να ερευνήσουμε και να επιχειρηματολογήσουμε σχετικά με την κοινωνική του σύνθεση, ωστόσο κάτι τέτοιο θα παραμείνει μια εκ των υστέρων ερμηνεία και ουδείς μπορεί να ισχυριστεί ότι το είχε προβλέψει. Το γεγονός αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, αλλά ποια είναι αυτή; Για να απαντήσουμε, θα προσπαθήσουμε, πρώτα απ' όλα, να το τοποθετήσουμε στην ευρύτερη χρονικότητα των κοινωνικών αγώνων στον γαλλικό (και συνεπώς παγκόσμιο) καπιταλισμό απ' το 1968 και έπειτα.

Ο μακρονισμός είναι μια προσπάθεια ολοκλήρωσης της αναγκαστικής πορείας υιοθέτησης, από τη γαλλική κοινωνία, των υπερφιλελεύθερων προτύπων, ο θατσερισμός της

1. [ΣτΕ] Το κείμενο δημοσιεύθηκε στο τεύχος 181 του ηλεκτρονικού περιοδικού Lundimatin, στις 4 Μαρτίου 2019, με τίτλο «Les gilets jaunes et la nécessité de reprendre le temps». Διαθέσιμο στο: <https://lundi.am/Les-gilets-jaunes-et-la-necessite-de-reprendre-le-temps>.

οποίας επιβραδυνόταν διαρκώς στη Γαλλία λόγω του φαντάσματος του Μάη του '68. Εκείνο το κίνημα ανυπακοής της κοινωνίας, παρά τις αφηγήσεις των κλαψιάρηδων που μόνο ένα άνοιγμα νέων αγορών κατανάλωσης βλέπουν, είχε κάποια θετικά αποτελέσματα με τις συμφωνίες της Γκρενέλ και την αποχώρηση του Ντε Γκωλ έναν χρόνο αργότερα. Ακόμη κι αν στη συνέχεια τα πραγματικά οφέλη της συμφωνίας χάθηκαν και ο στρατηγός αντικαταστάθηκε από εξίσου επιβλαβείς πολιτικούς, τόσο ο λαός όσο και οι κυβερνώντες είχαν επίγνωση ότι, κατεβαίνοντας στον δρόμο, το κράτος μπορεί να κλωνιστεί και να αντικρουστούν τα σχέδιά του.

Ενάντια στον νόμο 'Devaquet' το 1986, ενάντια στη σύμβαση επαγγελματικής ένταξης το 1994, ενάντια στη μεταρρύθμιση των ειδικών συνταξιοδοτικών καθεστώτων το 1995, ενάντια στη συμφωνία μεταξύ του συνδικάτου CFDT και των εργοδοτών για την κατάργηση του ταμείου ανεργίας το 1997-1998, ενάντια στη Σύμβαση Πρώτης Εργασίας (CPE) το 2006: πολλά κινήματα κατάφεραν την οπισθοχώρηση διαδοχικών κυβερνήσεων. Το 2008, όμως, το κίνημα ενάντια στη μεταρρύθμιση των συντάξεων, παρά τις μαζικές διαδηλώσεις και τα μπλοκαρίσματα γύρω από τα οποία συγκεντρώνονταν φοιτητές, επισφαλείς εργαζόμενοι και εργάτες, κατέληξε σε ήττα. Η φράση του Σαρκοζί «Ο Μάης του '68 έλαβε τέλος» στόχευε στην πραγμάτωση της εξάλειψης του φαντάσματος. Το ανανεωμένο πνεύμα πάλης που έκανε την εμφάνισή του στον αγώνα ενάντια στον εργασιακό νόμο δεν απέτρεψε την ήττα, που ενορχηστρώθηκε με τη βοήθεια των κεντρικών γραφείων των συνδικάτων. Μόνο ο αγώνας της ZAD στην Νοτρ Νταμ ντε Λαντ στέφθηκε με νίκη (πικρή σίγουρα, αλλά νίκη πάραυτα): εάν σήμερα δεν υπάρχει αεροδρόμιο, όλοι ξέρουν ότι αυτό οφείλεται στη συνεργασία των ετερογενών αντιπάλων του αεροδρομίου από τη μία, κι από την άλλη στην άμεση και θαρραλέα αντιπαράθεση με την αστυνομία. Όσο μακρινά

κι αν είναι αυτά, απ' όσα εμφανώς απασχολούν τα Κίτρινα Γιλέκα, τα επεισόδια της εν λόγω πάλης έδωσαν ένα μάθημα που δεν πήγε χαμένο.

Εάν σήμερα, 40 χρόνια μετά την ανάδυση του ρηγκανο-θατσερικού μοντέλου, η νεοφιλελεύθερη αντεπανάσταση δεν έχει εντελώς ολοκληρωθεί, παρά τη φανατική στήριξη από τους επιφυλλιδοκράτες και τα κυρίαρχα μέσα ενημέρωσης, το χρωστάμε στη «γαλλική καθυστέρηση», στην «απεργοκουλτούρα» που κάνει τον Μακρόν να επεμβαίνει σε μια στιγμή όπου η κατάσταση έχει παγκοσμίως αλλάξει: μετά την κρίση του 2008, και τα τραύματά της, και σε μια εποχή γεωστρατηγικού χάους, ο Μακρόν δεν μπορεί να στηρίζεται, σε αντίθεση με τη Θάτσερ, σε υποσχέσεις λαϊκής συμμετοχής, ούτε να ελπίζει σε μια έκρηξη πατριωτικού ζήλου με την εμπλοκή στις υπο-σαχάριες επιχειρήσεις, αντίστοιχη με τον πατριωτισμό που προκάλεσε ο πόλεμος των Νήσων Φώκλαντ.² Ακόμα και η πάλη ενάντια στην τρομοκρατία ή τον αντισημιτισμό μόνο εφήμερα και μόνο για ένα συγκεκριμένο τμήμα του πληθυσμού λειτουργούν ως φορείς ιερής συμμαχίας.

Η κατανόηση του νοήματος του γεγονότος «Κίτρινα Γιλέκα» προϋποθέτει το ξεπέραςμα των τρόπων ανάλυσης που εδώ και κάποιες δεκαετίες έχουν αποδειχθεί ακατάλληλοι ως προς την κατανόηση της πραγματικότητας και που, εν προκειμένω, είναι μη-λειτουργικοί.

Για εμένα, που προέρχομαι απ' αυτό το κοινωνικό περιβάλλον, το να πάω να ακούσω τι λένε για το κίνημα ομάδες και άτομα μιας ακρο-αριστεράς, προερχόμενης από τη μαρξιστική κριτική του λενινισμού, ήταν μια εμπειρία ενδιαφέρουσα και καταθλιπτική: πέρα από ελάχιστες εξαι-

2. [ΣτΜ] Το 1982, ενώ Πρωθυπουργός της Αγγλίας ήταν η Θάτσερ, ξεκίνησε ο Πόλεμος των Φώκλαντ μεταξύ της Αγγλίας και της Αργεντινής με αντικείμενα τα Νησιά Φώκλαντ και τις Νήσους Νότια Γεωργία και Νότιες Σάντουιτς. Η σύγκρουση διήρκεσε 74 ημέρες και έληξε με την παράδοση της Αργεντινής. Η κυβέρνηση του Συντηρητικού Κόμματος, ενισχυμένη από το επιτυχές αποτέλεσμα, επανεκλέχθηκε το επόμενο έτος.

ρέσεις (συγκεκριμένα, το περιοδικό *Temps Critiques*), είχα την εντύπωση ότι ήμουν σ' ένα γηροκομείο της σκέψης με στρεβλές συνήθειες. Ο ένας έχει περάσει τη ζωή του καταγράφοντας και την παραμικρή απεργία προκειμένου να αποδείξει ότι υπάρχει μία μόνο αγωνιζόμενη τάξη στον κόσμο και επιμένει «ότι δεν έγινε και τίποτα τρομερό», ενώ πρόκειται για ένα κίνημα που ήδη μετά από 3 μήνες ζωής έχει απλωθεί σ' ολόκληρη τη Γαλλία, έχει επηρεάσει δραστικά την οικονομική και κοινωνική ζωή και το οποίο, για πρώτη φορά μετά την Κομμούνα, έκανε τις καλές γειτονιές να φλέγονται. Ο άλλος απεφάνθει αμέσως: μα αυτό δεν είναι προλεταριάτο, άρα δεν μπορεί να νικήσει το Κεφάλαιο -και έπειτα επινοεί την κοινωνική σύνθεση του κινήματος: πρόκειται για την «τάξη της πλαισίωσης». Μία άλλη ομάδα έχει αποφασίσει ότι το κίνημα δεν είναι παρά μια προσπάθεια για να διαμορφωθεί ένας λαός που θα συνομιλεί αποκλειστικά με το κράτος, άρα και ξένος προς την εργατική αυτονομία, τον μόνο δρόμο που οδηγεί στην παγκόσμια χειραφέτηση. Η ουσία όλων αυτών είναι η ενοχλητική κοινωνική σύνθεση του κινήματος, που είναι υπερβολικά ανομοιογενής.

Πρέπει να το καταπιείτε, φίλοι μου, έχουμε μπει στην εποχή των μη καθαρών ξεγεράσεων. Αντί να λυπάστε που δεν αναδεικνύεται η «τάξη ως τάξη», ίσως να έχετε να κερδίσετε περισσότερα εάν αναρωτηθείτε γιατί υπάρχουν τόσοι εργάτες, ολοένα και περισσότεροι, στους κυκλικούς κόμβους και στις διαδηλώσεις και γιατί διάλεξαν να αγωνιστούν εκεί και όχι στον τόπο εργασίας τους. Και να συνεχίσετε αναλογιζόμενοι τι σημαίνει σήμερα «τόπος εργασίας» και μήπως, όλως τυχαίως, η διαδρομή μέχρι το εργοστάσιο είναι πλέον μέρος του εν λόγω τόπου εργασίας. Γιατί, άραγε, οι εργάτες που βλέπουν τα εργοστάσια να κλείνουν απ' τη μια μέρα στην άλλη, ανάλογα με τις διακυμάνσεις ενός κεφαλαίου που κυκλοφορεί όλο και πιο γρήγορα, έχουν την τάση να εγκαταλείπουν αυτό που εξακο-

λουθείτε να αποκαλείτε «τόπο παραγωγής» και πάνε να δώσουν αλλού τη μάχη; Μήπως επειδή η «παραγωγή» εκτείνεται πλέον σ' ολόκληρη την κοινωνία και είναι κάπως βολικό να της προσδίδουμε έναν αποκλειστικό «τόπο»;

Για να αντιληφθούμε όλες τις δυνατότητες αυτού του ανομοιογενούς αναβρασμού χρειάζεται, επίσης, να μετρήσουμε τον σφυγμό της παρουσίας εθνικιστικών, ρατσιστικών και αντισημιτικών στοιχείων στους κόλπους τους κινήματος. Χωρίς να τα παραβλέψουμε ή να τα υποτιμήσουμε, πρέπει να έχουμε συνείδηση του πραγματικού κινδύνου που αποτελούν για το μέλλον, δηλαδή την αναδίπλωση μέρους των δυνάμεών τους σε αντιδραστικές, λαϊκίστικες-εκλογικές μορφές. Γιατί, ακόμη κι αν τα απεχθή ξενοφοβικά και αντισημιτικά φαινόμενα παρέμειναν μεμονωμένα και περιθωριοποιήθηκαν απ' τις αμέτρητες συλλογικές αντιρατσιστικές ανακοινώσεις, ακόμη κι αν οι οργανωμένες φασιστικές ομάδες δεν πήραν ποτέ, σύμφωνα και με την ίδια την Υπηρεσία Εσωτερικών Πληροφοριών, κυρίαρχη θέση, είναι αλήθεια πως η ψυχή του κινήματος, η επιθυμία δημιουργίας ενός λαού που θα όρθωνε την τεράστια πλειοψηφία ενάντια στις κακές κυβερνήσεις, είναι διφορούμενη. Το ότι στην αρχή τραγουδούσαμε πολύ τη Μασσαλιώτιδα και ότι την τραγουδάμε ακόμα, ανάλογα με τον χώρο και την κατάσταση (πέραν του ότι το κίνημα δημιούργησε και δικά του τραγούδια) μπορεί εύκολα να γίνει κατανοητό. Όπως είπε ένα κίτρινο γιλέκο: «Όταν είμαστε απέναντι σ' έναν μπάτσο, η μόνη μας δύναμη είναι να μείνουμε ενωμένοι και για να μείνουμε ενωμένοι έχουμε ανάγκη να τραγουδήσουμε το μόνο τραγούδι που όλοι ξέρουν». Η αναφορά στη Γαλλική Επανάσταση είναι πράγματι συνολική. Για ποια πολιτεία όμως μιλάμε; Η Μασσαλιώτιδα μπορεί να είναι ο ύμνος της Οικουμενικής Πολιτείας του Ανάχαρσις Κλουτς της οποίας τον ερχομό εύχεται το *Temps Critiques* σε μια αφίσα του: η πολιτεία όσων επιθυμούν να γίνουν μέλη της, ανεξαρτήτως εθνικότητας.

Μπορεί, επίσης, να είναι εκείνο που κυρίως υπήρξε μέσα στην ιστορία: το τραγούδι των δήμιων που έκαναν να χύνεται το βρώμικο αίμα. Η παγίδα του Δημοψηφίσματος Λαϊκής Πρωτοβουλίας (RIC) μπορεί να επανεμφανιστεί με το ερώτημα: «Ποιος είναι πολίτης;». Όπως κάποιος παρατήρησε: «Πρέπει να θυμήσουμε ότι μοιάζει δύσκολο να βρεθείς σ' ένα οδόφραγμα ή σε έναν κυκλικό κόμβο δίπλα με έναν “ξένο” που αγωνίζεται μαζί σου ενάντια στη φορολογική αδικία και να του πεις ότι το δημοψήφισμα θα τον αποκλείει!».

Αυτού του είδους η οπισθοδρόμηση μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με την εμβάθυνση και τη ριζοσπαστικοποίηση των πιο θετικών τάσεων. Σ' αυτό το σημείο, αποδεικνύεται γόνιμη η αντιπαραβολή με τους τελευταίους χρονολογικά αγώνες (οι αγώνες εδαφών ενάντια στα Μεγάλα Έργα, ο αγώνας ενάντια στον εργασιακό νόμο και το φαινόμενο της κεφαλής της πορείας³). Τα Κίτρινα Γιλέκα διαφέρουν απ' τους αγώνες αυτούς ως προς το ότι, εν αντιθέσει μ' αυτούς, δεν αμφισβητούν ούτε τους τρόπους παραγωγής του πλούτου, ούτε την ίδια τη φύση του πλούτου, αλλά αγωνίζονται σχεδόν αποκλειστικά για τη διανομή του. Τα Κίτρινα Γιλέκα, η ZAD και οι πολέμιοι του εργασιακού νόμου έχουν, εντούτοις, ένα βασικό κοινό στοιχείο: την άρνηση της εκμετάλλευσης. Όπως δείχνει ο αγώνας κατά των Μεγάλων Έργων και τα κοινά που έχει με το φαινόμενο της κεφαλής της πορείας (σλόγκαν, συμμετέχοντες, φαντασιακό), η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, η εκμετάλλευση της γυναίκας απ' τον άντρα και η εκμετάλλευση της φύσης αποτελούν ένα και το αυτό. Είναι η κυριαρχία επί του άλλου για την ιδιοποίηση όσων παράγει, αφήνοντάς του μόνο όσα χρειάζεται για να επιβιώσει σύμφωνα με

3. [ΣτΜ] Από τις Όρθιες Νύχτες το 2016 και το κίνημα ενάντια στον νέο εργασιακό νόμο συνέβαινε το εξής πρωτοφανές: στις διαδηλώσεις, τα συνδικάτα και οι αντιπροσωπείες των κομμάτων είχαν εξοστρακιστεί από την κεφαλή της πορείας, την οποία καταλάμβαναν πλέον πολύ αποφασισμένα άτομα που δεν ανήκαν σε καμία οργάνωση.

τους κανόνες που ορίζει ο κυρίαρχος. Οι κανόνες αυτοί κατασκευάστηκαν με αιώνες πολέμων και ξεριζωμών: διαχωρισμός φύσης-πολιτισμού, επιτήδευση της αντρικής κυριαρχίας, επιβολή του χρόνου εργασίας ως τρόπου μέτρησης της αξίας.

Η κοινωνικότητα που γεννήθηκε στους κυκλικούς κόμβους, η οποία διαφεύγει του χρόνου της οικονομίας και των κοινωνικών ρόλων (των έμφυλων κυρίως), είναι ήδη ένας δρόμος προς την καταπολέμηση των κανόνων αυτών. Επιτρέπει, εξάλλου, την ανταλλαγή εμπειριών προκειμένου να ξεπεραστεί η αντιπαράθεση μεταξύ τέλους του κόσμου και τέλους του μηνιάτικου. Για να έχουμε χρόνο να βαδίσουμε σ' αυτόν τον δρόμο, πρέπει να βασιστούμε στα δυνατά σημεία του κινήματος: την υπέροχη αλληλεγγύη του απέναντι στην καταστολή και την πεισματική άρνηση αντιπροσώπευσης (παρά τις αντιπροσωπίες που τα μέσα ενημέρωσης κατασκευάζουν). Αντί να ενδώσουμε στον πειρασμό του Εθνικού, δήθεν, Διαλόγου, του διαλόγου που υποχρεωτικά διεξάγεται με τις αρχές, λες και είναι αυτονόητο ότι τους έχουμε παραχωρήσει το δικαίωμα να αποφασίζουν τελικά για τα πάντα, οφείλουμε να συνεχίσουμε να προχωράμε με τον δικό μας ρυθμό. Να συνεχίσουμε να παίρνουμε τον χρόνο μας. Η ίδια η φύση του γεγονότος μας υποχρεώνει να επανεξετάσουμε τόσο τα εργαλεία στοχασμού όσο και τις προτεραιότητες δράσης αλλά και, γενικότερα, σε επίπεδο ομάδας αλλά και κοινωνίας, τον τρόπο που χρησιμοποιούμε τον χρόνο μας.

Η Κριστίν Ρος στο Roundabout του Κομερσύ

Στέφανος Μπατσής

Νομικός,

μέλος της συντακτικής ομάδας της *Βαβυλωνιάς*.

Από τις 17 Νοεμβρίου του 2018 οπότε κι έλαβε χώρα η πρώτη πράξη του συναρπαστικότερου θεατρικού έργου των ημερών μας, δεν έχει περάσει ούτε μία ημέρα που τα δυτικά καθεστώτα να μην αναλογιστούν την εύθραυστη φύση τους, οι πάσης φύσεως επαναστάτες να μην μετακινήθούν από τις παγιωμένες τους βεβαιότητες και οι απλοί άνθρωποι να μην χαμογελάσουν στη θέα κάποιων κίτρινων γιλέκων γύρω από μια φωτιά σε ένα από τα εκατοντάδες μπλόκα που στήθηκαν στην ενδοχώρα της Γαλλίας.

Για τα Κίτρινα Γιλέκα γράφονται αδιάκοπα χιλιάδες λέξεις, εκατοντάδες αναλύσεις, πολιτικά κείμενα και βιωματικά οδοιπορικά, ανακοινώσεις υποστήριξης και κείμενα κριτικής και πολεμικής. Δικαίως φυσικά, εφόσον θυμίζουν, όπως συνηθίζουν να το κάνουν οι Γάλλοι φίλοι μας πού και πού, πως από μία κατάσταση στην οποία φαίνεται πως τίποτα δεν μπορεί να συμβεί, τίποτα να μετακινηθεί, ξαφνικά τα πάντα μοιάζουν πιθανά κι από ένα μικρό γεγονός οι κοινωνίες τίθενται σε κίνηση.

Στο σύντομο αυτό σημείωμα θα σταθούμε σε ορισμένα μόνο από τα πολιτικά χαρακτηριστικά των Κίτρινων Γιλέκων, σε αυτά που θεωρούμε πως κυρίως συνέχουν το κίνημα και το κάνουν μέχρι και σήμερα να οργανώνεται, να συνομιλεί, να συγκρούεται. Σε μια προσπάθεια ερμηνείας όσων θαυμαστών παρατηρούμε να συμβαίνουν μέχρι τις ημέρες που γράφονται αυτές οι γραμμές, θα συνομιλήσουμε με τη σκέψη της Αμερικανίδας φιλοσόφου Κριστίν Ρος,

που χωρίς πρόβλημα τη φανταζόμαστε παρούσα σε ένα από τα χιλιάδες μπλόκα. Όπως άλλοτε στη ZAD¹.

Κατ' αρχάς, και γι' αυτό νομίζω δεν χωράει καμία αμφιβολία, τα Κίτρινα Γιλέκα εξηγείρονται ενάντια στον νεοφιλελευθερισμό και μάλιστα ενάντια στον νεοφιλελευθερισμό όχι μόνο ως ένα οικονομικό μοντέλο διαίωσις των συστημικών αδικιών αλλά και ως έναν ιδιαίτερο τρόπο διακυβέρνησης.

Είναι ευτυχές -για τις ανάγκες μιας περιεκτικής ανά-
λυσης- και καθόλου συμπτωματικό ότι στο πρόσωπο του Εμμανουέλ Μακρόν η τάση αυτή του νεοφιλελευθερισμού συμπυκνώνεται ευχρινώς. Ο Μακρόν δεν είναι μόνο το όμορφο και ικανό πρόσωπο των τραπεζιτών και του μεγάλου κεφαλαίου της Γαλλίας. Δεν είναι μόνο το εκτελεστικό όργανο που υλοποιεί μια σειρά αντεργατικών μεταρρυθμίσεων, μια σειρά μέτρων που ξεθάβουν το τσεκούρι του ταξικού πολέμου από την πλευρά του κράτους και του καπιταλισμού.

Στη δυναμική που οδήγησε στην εκλογή του, στον λόγο του και στην πρακτική του, εκφράζεται η τάση διακυβέρνησης του πληθυσμού με λογικές και μεθόδους που αντλούνται από τα εγχειρίδια του νέου μάνατζμεντ και τις λογικές της νέας άυλης οικονομίας των δυτικών ακτών των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο Μακρόν θέλησε και θέλει να μετατρέψει τους Γάλλους πολίτες σε ακόλουθους ενός start-up έθνους, διοικώντας το κράτος και καθοδηγώντας τις κυβερνητικές πολιτικές σαν να είναι το μεγάλο αφεντικό, ο CEO, μιας μεγάλης πολυεθνικής εταιρείας με την κυβέρνησή του να έχει τον ρόλο μιας οιονεί εκτελεστικής επιτροπής.

Για τον Μακρόν δεν αρκεί η ραγδαία απομείωση του

1. Οδηγός μας σε αυτό το εγχείρημα θα είναι το βιβλίο «Ένας καφές με την Κριστίν Ροζ. Για τις συνέχειες του Μάη του '68», το οποίο εκδόθηκε τον Δεκέμβριο του 2018 από τη Βαβυλωνία και περιέχει την ομιλία της φιλοσόφου στο Διεθνές Αντιεξουσιαστικό Φεστιβάλ «B-Fest 7» αλλά και μια εκτεταμένη συνέντευξη που έδωσε σε μέλη της Βαβυλωνίας και του περιοδικού Kaboom.

εργατικού κόστους. Αυτά ήταν παλιά νέα. Πλέον, οι νεοφιλελεύθερες, τεχνοκρατικές λογικές πρέπει να εισχωρήσουν παντού, το γαλλικό κράτος πρόνοιας πρέπει να αντλήσει τεχνικές και μεθόδους από τους άσπονδους φίλους της γειτονικής Αγγλίας και να εκσυγχρονιστεί, οι διοικητικές υπηρεσίες να γίνουν πιο «έξυπνες», πιο αποδοτικές, οι ίδιοι οι πολίτες να αποβάλλουν τις εναντιωματικές λογικές του παρελθόντος και να συνταυτιστούν με τα νέα ήθη.

Ωστόσο, οι Γαλάτες αποδείχθηκαν απρόθυμοι και απείθαργοι.

Μάλιστα, κι αυτό έχει μεγάλη σημασία, τα Κίτρινα Γιλέκα, οι άνθρωποι που για το καθεστώς είναι αγράμματοι και αόρατοι, εναντιώθηκαν κι εναντιώνονται στο νεοφιλελεύθερο παράδειγμα, ξεγλιστρώντας -έστω και παρατρίχα- από τον σκόπελο του οικονομισμού. Η ανοιχτή τους σύγκρουση με τη, διαχωρισμένη από την κοινωνία, πολιτική εξουσία καταδεικνύει πως κάθε οικονομικός εξαναγκασμός είναι βαθιά πολιτικός, πως η οικονομία πρέπει να υποτάσσεται στην πολιτική και στη μετασχηματιστική βούληση των πολιτών.

Πέραν πάσης αμφιβολίας, τα Κίτρινα Γιλέκα κατόρθωσαν εκεί που απέτυχαν τα μεγάλα συνδικάτα και οι παραδοσιακές, θεσμικές δυνάμεις της Αριστεράς εδώ και αρκετές δεκαετίες: να θέσουν στο επίκεντρο του δημοσίου διαλόγου το ζήτημα της κοινωνικής δικαιοσύνης, χωρίς να αφυδατώνονται σε ένα παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος όπου το τέλος του μπορεί να είναι μόνο η κατάληψη της εξουσίας ή η αποτυχία κατάληψής της.

Με τα λόγια των Κίτρινων Γιλέκων του Κομερσύ, που κάλεσαν και πέτυχαν τη συγκρότηση μιας δημοκρατικής «Συνέλευσης των Συνελεύσεων» του κινήματος: «Πάνω απ' όλα, υπάρχει ένα πολύ σημαντικό πράγμα που τα Κίτρινα Γιλέκα με διάφορους τρόπους απαιτούν παντού, πολύ περισσότερο από την αύξηση της αγοραστικής δύναμης των ανθρώπων. Αυτό είναι η εξουσία να βρίσκεται

στους ανθρώπους, να ασκείται από αυτούς και γι' αυτούς. Πρόκειται για ένα νέο σύστημα όπου αυτοί που είναι ένα τίποτα, όπως λέγεται με περιφρόνηση, παίρνουν πίσω την εξουσία από όλους αυτούς που έχουν σκάσει από το πολύ φαΐ, από τους ηγέτες, από τις δυνάμεις του χρήματος. Είναι η δικαιοσύνη. Είναι η ισότητα. Είναι η ελευθερία. Αυτό είναι που θέλουμε και ξεκινάει από τη βάση²».

Το απόσπασμα αυτό είναι χαρακτηριστικό και μας οδηγεί στο δεύτερο βασικό χαρακτηριστικό του κινήματος των Κίτρινων Γιλέκων: την εναντίωση σε κάθε είδους αντιπροσώπευση. Γνωρίζουμε πολύ καλά πως κατά την πρώτη φάση του κινήματος τα Κίτρινα Γιλέκα αρνήθηκαν σε πολύ υψηλούς τόνους τη δυνατότητα συγκεκριμένων μελών τους να αντιπροσωπεύσουν το κίνημα και να μιλήσουν εξ ονόματός του, να συνομιλήσουν με την κυβέρνηση του Εντουάρ Φιλίπ.

Αυτό που παρουσιάστηκε από τον πανικόβλητο γαλλικό τύπο και τη βαριεστημένη και γερασμένη Αριστερά των δυτικών μητροπόλεων ως το μεγαλύτερο μειονέκτημα του κινήματος, η αδυναμία του δηλαδή να εκπροσωπηθεί, αποτελεί το πιο αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό του. Φυσικά, υπό το δικό μας πρίσμα, δεν πρόκειται για κανενός είδους αδυναμία, αλλά για μια συνειδητή επιλογή: την άρνηση κάθε αντιπροσώπευσης.

Το κίνημα βασίστηκε εξ αρχής στις δικές του συλλογικές δυνάμεις και αυτοοργάνωσε όχι μόνο τις δράσεις του, τους διαρκείς ακτιβισμούς με τα μπλοκαρίσματα των δρόμων και των δημοσίων υπηρεσιών αλλά και τον τρόπο με τον οποίο διαμόρφωσε τον πολιτικό του λόγο, τα αιτήματά του, τη συλλογική του εικόνα μέσα από πολυάριθμες συναντήσεις και συνελεύσεις. Ανέδειξε μια συγκλονιστική συλλογική επινοητικότητα και αντοχή που το έκαναν απολύτως ορατό, το έκαναν να ακουστεί από άκρη σε άκρη στη Γαλλία και τον πλανήτη χωρίς να διαμεσολαβηθεί ούτε

2. Βλ. αναλυτικά στη σελίδα των Κίτρινων Γιλέκων του Κομερσύ στο facebook, «Gilets Jaunes Commercys».

η πρακτική ούτε ο λόγος του μέσα από τους παραδοσιακούς διαύλους των εργατικών συνδικάτων, των πολιτικών κομμάτων ή των μεγάλων οργανώσεων της γαλλικής Αριστεράς.

Υπό αυτό το πρίσμα, μπορούμε να σημειώσουμε πως στην περίπτωση των Κίτρινων Γιλέκων βρίσκει εφαρμογή μια πολιτική ιδέα, μία κοινωνική δυναμική που έκανε την εμφάνισή της, σε διαφορετική ένταση και με διαφορετική κατάληξη, πριν από μερικά χρόνια εδώ κοντά μας, στην πλατεία Συντάγματος αλλά και στις πλατείες της Αραβικής Άνοιξης και του Occupy Wall Street. Δηλαδή, το να αρθρώνεται μια συλλογική πολιτική αφήγηση εκτός αντιπροσώπευσης και εκλεκτορικών διαδικασιών.

Πρόκειται για κοινωνικές κινήσεις που αναπτύχθηκαν και θα τις δούμε να αναπτύσσονται ακόμη περισσότερο στα διάκενα που σχηματίζει η προϊούσα κρίση αντιπροσώπευσης, η αποεπένδυση της δημοκρατίας και η πλήρης αδυναμία των παραδοσιακών δυνάμεων να ερμηνεύσουν και να ενσωματώσουν.

Με λίγα λόγια: «να συνομιλήσουμε μεταξύ μας, όχι με την εξουσία». Μεταξύ άλλων είναι και σαφώς πιο διασχεδαστικό.

Πάλι μέσα από τα λόγια του πολύ σημαντικού καλέσματος της συνέλευσης του Κομερσύ: «Εάν διορίσουμε κάποιους αντιπροσώπους ή κάποιους να μιλήσουν στο όνομά μας, το κίνημά μας θα καταλήξει να παθητικοποιηθεί. Ακόμη χειρότερα, θα καταλήξουμε να αναπαράγουμε το σύστημα, τη λογική από τα πάνω προς τα κάτω σαν τα καθάρματα που μας κυβερνούν. (...) Ας μην εγκλωβιστούμε στη σπείρα της αντιπροσώπευσης και της κανονικοποίησης. (...) Εάν πρέπει να υπάρξουν εκπρόσωποι του κινήματος, θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν εγγύτερα σε κάθε τοπική επιτροπή των Κίτρινων Γιλέκων, όσο πιο κοντά γίνεται στη φωνή των ανθρώπων. Η εντολή που θα τους δίνεται να εκπροσωπήσουν θα πρέπει υποχρεωτικά να είναι ανακλητή και κυλιόμενη. Με διαφάνεια. Με εμπιστοσύνη».

Συνοψίζοντας, παρατηρούμε πως τα δύο κεντρικά χαρακτηριστικά που συνέχουν το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων, που διαμορφώνουν την ενότητά του, που το θέτουν σε κίνηση και που το έχουν μετατρέψει σε μια ανοιχτή πληγή για τα δυτικά συστήματα κρατικής και οικονομικής εκμετάλλευσης είναι, από τη μία πλευρά, η βίαιη απόρριψη των κοινωνικών αδικιών, των ανισοτήτων που μεγαλώνουν και απειλούν υλικά και ψυχικά τη μεσαία τάξη. Η σύγκρουση με το νεοφιλελεύθερο μοντέλο διακυβέρνησης. Από την άλλη πλευρά, είναι η άρνηση κάθε αντιπροσώπευσης, κάθε διαμεσολάβησης, η διάσταση μεταξύ κράτους και κοινωνίας, η ριζική ιδέα της δημοκρατίας που επανέρχεται ενάντια στον διαχωρισμό της πολιτικής εξουσίας από την κοινωνία.

Για να διανοίξουμε σημεία ερμηνείας από και προς τη σκέψη της Κριστίν Ρος, οφείλουμε να σημειώσουμε ακόμη μία διάσταση των Κίτρινων Γιλέκων.

Το κίνημα βαδίζει, έχοντας ήδη συμπληρώσει τέσσερις μήνες ζωής και πυκνής κινητοποίησης, ακτιβισμών και διαδηλώσεων. Κι αν οι μαζικές διαδηλώσεις και οι συγκρούσεις με τους μπάτσους στην καρδιά του Παρισίου, στις περιοχές γύρω από το Σανζ Ελυζέ και στις κεντρικές πλατείες της γαλλικής πρωτεύουσας δημιούργησαν την εικόνα της απροσδιόριστης απειλής που έκανε αποφασιστικά και τελεσίδικα ορατό το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων, υπάρχει κάτι ακόμη, εξίσου ή και περισσότερο σημαντικό.

Μιλάμε φυσικά για την καθημερινή πολιτική πράξη, τη συλλογική ζωή που συγκροτείται γύρω από τις φωτιές στους μπλοκαρισμένους δρόμους, στις ατελείωτες συζητήσεις και συνελεύσεις στα γκρίζα πάρκινγκ των αντιτουριστικών επαρχιακών πόλεων, στις μικρές ή μεγαλύτερες πράξεις αυτοοργάνωσης και αλληλεγγύης. Τα Κίτρινα Γιλέκα αναδημιουργούν τον δημόσιο χώρο και χρόνο, αρχίζουν να θολώνουν τα όρια μεταξύ καθημερινής ζωής και πολιτικού αγώνα.

Αυτή η συνέχεια, αυτή η διαφοροποίηση από τα παραδοσιακά κινήματα που υπάρχουν ως τέτοια μόνο σε συ-

γκεκριμένες στιγμές οργάνωσης ή κορύφωσης, μας οδηγεί σε μια πρακτική που εντοπίζει η Κριστίν Ρος, στοχαζόμενη πάνω σε μια σειρά σπουδαίων κινήματων, προεξεχούσης της ZAD. Αντιπαραβάλλει στην πιο παραδοσιακή ιδέα της αντίστασης αυτή της υπεράσπισης, θεωρώντας πως η δεύτερη γεννά περισσότερη αλληλεγγύη.

Μας λέει η Κριστίν Ρος στο κείμενο της ομιλίας της στο B-Fest πως «αντίσταση σημαίνει ότι η μάχη, αν υπήρχε ποτέ, έχει ήδη χαθεί και μπορούμε μόνο να προσπαθήσουμε να αντισταθούμε στην υπερβολική δύναμη που κατέχει η άλλη πλευρά. Υπεράσπιση, από την άλλη, σημαίνει ότι υπάρχει ήδη από τη δική μας πλευρά κάτι το οποίο έχουμε, το οποίο αγαπάμε και για το οποίο αξίζει να αγωνιστούμε».

Έτσι, όταν μιλάμε για τη ZAD, μπορεί αυτό που οι άνθρωποι υπερασπίζονταν αρχικά εκεί να ήταν ένα κομμάτι γης το οποίο ήθελαν να περισώσουν από την κρατική λεηλασία, με το βάθεμα του αγώνα η υπεράσπιση περιλαμβάνει πλέον τις σχέσεις αλληλεγγύης, τη βιωμένη εμπλοκή στον αγώνα, τις κοινωνικές επαφές που γεννήθηκαν με τον καιρό.

Νομίζω πως μπορούμε να δούμε πλέον και το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων μέσα από την ενδιαφέρουσα αυτή οπτική. Να κατανοήσουμε καλύτερα τη διάρκεια και την επιτυχία του αλλά και να αναλογιστούμε τη σημασία που μπορεί να έχει η κοινή δημιουργία, η σωματικότητα, οι σχέσεις αλληλεγγύης για τους αγώνες του παρόντος και του μέλλοντος.

Όπως γνωρίζουμε πολύ καλά, τα Κίτρινα Γιλέκα είναι ένα πραγματικά πολύμορφο κίνημα, οι άνθρωποι που το απαρτίζουν δεν προέρχονται από τους ίδιους πολιτικούς χώρους, δεν έχουν τις ίδιες εμπειρίες εμπλοκής με την πολιτική πράξη, πιθανώς να εμφορούνται ακόμη κι από αντιθετικές ιδέες και πεποιθήσεις. Μπορούμε με σχετική ασφάλεια να σημειώσουμε πως εκτός του κεντρώου φιλε-

λεύθερου χώρου, που αντιπροσωπεύει ο Εμμανουέλ Μακρόν και ο Φρανσουά Φιγιόν, όλοι οι άλλοι πολιτικοί χώροι υπάρχουν λιγότερο ή περισσότερο μέσα στο κίνημα.

Το πραγματικά ενδιαφέρον είναι ότι οι διάφορες πολιτικές ιδεολογίες και διαφορετικές αντιλήψεις για τα πράγματα δεν συνυπάρχουν απλώς ως συνιστώσες ενός οιονεί πολυτασιακού, μετωπικού κινήματος. Τουναντίον συντίθενται σε μια «ενεργή συμμαχία, η οποία συνεπάγεται αμοιβαίες μετατοπίσεις και απο-ταυτίσεις», για να χρησιμοποιήσουμε τα λόγια της Κριστίν Ρος.

Η Ρος, η οποία έχει περάσει εκτεταμένα χρονικά διαστήματα στην κατάληψη της ZAD, δανείζεται από τη συγγραφική κολεκτίβα «Mauvaise Troupe» την έννοια της σύνθεσης, την οποία θεωρεί ως μια πτυχή των κινήματων που μελετά στο έργο της. Συγκεκριμένα για τη ZAD, θεωρεί πως με την «πολύχρωμη ποικιλία της από παλιούς ή ιστορικούς αγρότες, νέους αγρότες από την περιοχή, μικροαστούς καταστηματαρχες σε κοντινά χωριά, εκλεγμένους αξιωματούχους, καταληψίες και νατουραλιστές, είναι ίσως το καλύτερο παράδειγμα μια ανοιχτής σύγκρουσης» διαφορετικών κόσμων που τελικά συντίθενται.

Στην περίπτωση των Κίτρινων Γιλέκων η ταυτοτική φύσκα φαίνεται πως έχει σκάσει. Οι συμμετέχοντες έχουν κάνει βήματα πίσω, έχουν μετατοπιστεί για να συναντηθούν, να συνδεθούν για να εργαστούν για κοινούς πόθους, για να δημιουργήσουν κάτι μεγαλύτερο και σημαντικότερο από το απλό άθροισμα των εαυτών τους, για να αναδυθεί μια διαφορετική συλλογικοποίηση με την υπέρβαση κι όχι την ενίσχυση των επιμέρους συστατικών.

Παρατηρεί πολύ εύστοχα η Ρος, και νομίζουμε συναφώς και με την ιδιοτυπία των Κίτρινων Γιλέκων, ότι «στόχος δεν είναι να μετατρέψει κανείς το σύνολο της επικράτειας κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσή του ή να καταστήσει τους γείτονές του πανομοιότυπες αντανακλάσεις του εαυτού του, γιατί τότε θα απέμενε να ζει σε μια φτωχή, ξεδοντιασμένη όαση».

Όσο περισσότερο διαβάζουμε, όσα περισσότερα μαθαίνουμε για τα Κίτρινα Γιλέκα από φίλους και συντρόφους στη Γαλλία, τόσο θεωρούμε πως η μαγική αυτή σύνθεση φαίνεται όχι μόνο να επιτυγχάνεται αλλά να αποδεικνύει και τη σημασία της, σε μια εποχή που οι κάθε λογής εκκλησίες της Αριστεράς και της Αναρχίας καταρρέουν με πάταγο.

Ο Φρέντρικ Τζέιμσον, στις «Αντινομίες του Μεταμοντέρου» αναφερόμενος στην κουλτούρα του ύστερου, μεταφορντικού καπιταλισμού, παρατηρεί πως από τη μία, είναι μια κουλτούρα που οφείλει μόνο το παροντικό, το άμεσο, εκχιζώνοντας θεμελιακά το μακροπρόθεσμο, ενώ από την άλλη πρόκειται για μια κουλτούρα νοσταλγική, ανασκοπική, που αδυνατεί να δημιουργήσει κάτι πρωτότυπο. Αναφέρει πως «καθώς τα πάντα υποτάσσονται στη συνεχή αλλαγή της μόδας και των εικόνων του θεάματος, αυτό που αισθανόμαστε είναι ότι τελικά τίποτα δεν μπορεί να αλλάξει». Συναφώς, ο Μαρκ Φίσερ περιέγραψε το σημερινό αδιέξοδο ως την αδυναμία δημιουργίας νέων αναμνήσεων, καθώς το καινούριο παραμονεύει ως κάτι επικίνδυνο, ως κάτι που πρέπει να αποφύγουμε για να επιστρέψουμε στην ασφάλεια του παλιού³.

Θεωρώ γόνιμο και εύστοχο τον προβληματισμό, αλλά όχι απροσπέλαστο. Το συνεχές παράδειγμα της ZAD, όπως καταγράφεται και μέσα στο πλούσιο έργο της Κριστίν Ρος, μας υπενθυμίζει τη δυνατότητα δημιουργίας μιας διαφορετικής συλλογικής χρονικότητας, του τι θα μπορούσε να συμβαίνει όταν εξοβελίζεται από την κοινή ζωή ο καταναγκασμός της μισθωτής εργασίας. Από την άλλη, επιστρέφοντας στα Κίτρινα Γιλέκα και στην αρχή αυτού του κειμένου, αντιλαμβανόμαστε ότι και το μικρότερο γεγονός μπορεί να ραγίσει τον ορίζοντα του κράτους και του καπι-

3. Βλ. Mark Fischer, *Καπιταλιστικός ρεαλισμός. Υπάρχει άραγε εναλλακτική;*, Αθήνα: Futura, 2015, σελ. 87-89.

ταλισμού, να γιγαντωθεί, να μεταλλαχθεί, να πάρει τροχιές που δεν μπορούμε να προβλέψουμε και να προδικάσουμε. Τα Κίτρινα Γιλέκα, η «επαρχιώτικη και άγαρμπη» αντίδραση σε έναν σημαντικό αλλά όχι τόσο σημαντικό φόρο, θα μας υπενθυμίζουν πάντα έναν δρόμο αποστοίχισης από το κράτος και τον «καπιταλιστικό ρεαλισμό».

Κλείνουμε αυτό το σημείωμα με την ευχή να χτίσουμε σύντομα τις δικές μας νέες αναμνήσεις.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κάλεσμα της 1^{ης} Συνέλευσης των Συνελεύσεων στο Κομερσύ (Μιούς, Γαλλία)¹

Μετάφραση: Αναστάσης Ταραντίλης

Εμείς, τα Κίτρινα Γιλέκα των κόμβων, των χώρων στάθμευσης, των πλατειών, των συνελεύσεων, των διαδηλώσεων, συγκεντρωθήκαμε στις 26 και 27 Ιανουαρίου 2019 σε μια «Συνέλευση των Συνελεύσεων», η οποία συνένωσε πάνω από εκατό εκπροσώπους των Κίτρινων Γιλέκων από όλη τη Γαλλία, αποδεχόμενοι όλοι το κάλεσμα των Κίτρινων Γιλέκων του Κομερσύ.

Από τις 17 Νοεμβρίου 2018, από τα μικρότερα χωριά που βρίσκονται βαθιά στην επαρχία μέχρι τις μεγαλύτερες πόλεις της Γαλλίας, ξεσηκωθήκαμε ενάντια σε αυτή τη βαθιά βίαιη, άδικη και ανυπόφορη κοινωνία.

Δεν θα μας συμπεριφέρονται πλέον με αυτόν τον τρόπο! Εξεγειρόμαστε ενάντια στο κόστος ζωής, την επισφάλεια και τη μιζέρια. Θέλουμε οι συγγενείς, οι φίλοι, οι οικογένειες και τα παιδιά μας να ζουν με αξιοπρέπεια. Σήμερα, 26 δισεκατομμυριούχοι κατέχουν όσα χρήματα κατέχει μαζί το ήμισυ του παγκόσμιου πληθυσμού, αυτό είναι εντελώς απαράδεκτο.

Ας μοιραστούμε τον πλούτο και όχι τη μιζέρια! Κάτω οι κοινωνικές ανισότητες! Απαιτούμε την άμεση αύξηση των

1. [ΣτΕ] Το περιεχόμενο του παρόντος κειμένου αποφασίστηκε από την 1^η «Συνέλευση των Συνελεύσεων» των Κίτρινων Γιλέκων, στις 27 Ιανουαρίου 2019, η οποία αποτέλεσε την πρώτη προσπάθεια ομοσπονδικοποίησης του κινήματος. Διαθέσιμο στο <https://resistance71.wordpress.com/2019/01/30/yellow-vests-call-of-the-first-assembly-of-assemblies-in-commercy-meuse-france/>.

μισθών, των κοινωνικών επιδομάτων, των επιδοτήσεων και των συντάξεων. Απαιτούμε το άνευ όρων δικαίωμα στη στέγαση, υγεία, εκπαίδευση και δωρεάν δημόσιες υπηρεσίες για όλους!

Για όλα αυτά τα δικαιώματα καταλαμβάνουμε καθημερινά τους κόμβους σε ολόκληρη τη χώρα, διοργανώνουμε άμεσες δράσεις, διαδηλώσεις και διοργανώνουμε δημόσιες συζητήσεις παντού. Με τα κίτρινα γιλέκα μας, παίρνουμε πίσω τη δύναμη του λόγου, όπως ποτέ δεν την είχαμε.

Ποια είναι, λοιπόν, η απάντηση της κυβέρνησης; Καταστολή, ύβρις, άρνηση. Θάνατοι, χιλιάδες τραυματίες, μαζική χρήση όπλων που έχουν σχεδιαστεί για να ακρωτηριάζουν, να βγάζουν μάτια, να πληγώνουν και να τραυματίζουν. Πάνω από 1.000 άτομα συνελήφθησαν αυθαίρετα, καταδικάστηκαν και φυλακίστηκαν. Τώρα ο νέος νόμος, ο λεγόμενος «νόμος κατά των εμπρησμών», έχει σχεδιαστεί ακριβώς για να μας στερήσει το δικαίωμα να διαδηλώνουμε. Καταδικάζουμε κάθε βία εναντίον των διαδηλωτών, είτε από τις αστυνομικές δυνάμεις είτε από βίαιες ομάδες. Τίποτα από αυτά δεν θα μας σταματήσει! Η εκδήλωση της δυσσέκειας αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα. Κάτω η ατιμωρησία των αστυνομικών δυνάμεων. Αμνηστία σε όλα τα θύματα της καταστολής!

Και τι απάτη είναι, επίσης, αυτή η ιδέα του «Μεγάλου Εθνικού Διαλόγου». Πρόκειται μόνο για μια τεράστια επικοινωνιακή και PR εκστρατεία από την κυβέρνηση, που χρησιμοποιεί και σφετερίζεται την επιθυμία μας να συνδιαλεγόμαστε και να αποφασίσουμε για τον εαυτό μας!

Η πραγματική δημοκρατία βρίσκεται στην πράξη μέσα στις λαϊκές και δημόσιες συνελεύσεις μας, στους κόμβους. Δεν βρίσκεται ούτε στη σκηνή των τηλεοπτικών καρέ ούτε στη λεγόμενη πολιτική στρογγυλή τράπεζα που οργανώνει ο Μακρόν.

Αφού μας προσέβαλαν και μας συμπεριφέρθηκαν σαν να μην είμαστε τίποτα περισσότερο από σκουπίδια, τώρα

μας παρουσιάζουν ως ένα αποτρόπαιο, ρατσιστικό και φασιστικό πλήθος. Αλλά είμαστε το απολύτως αντίθετο: ούτε ρατσιστές, ούτε σεξιστές, ούτε ομοφοβικοί, είμαστε υπερήφανοι που είμαστε μαζί, με όλες μας τις διαφορές, για να οικοδομήσουμε μια αλληλέγγυα κοινωνία.

Είμαστε τόσο δύνατοι όσο η ποικιλομορφία των συνομιλιών μας, αυτή τη στιγμή, εκατοντάδες συνελεύσεις επεξεργάζονται και προτείνουν τα δικά τους αιτήματα. Αυτές οι συνελεύσεις είναι, ό,τι πραγματικά είναι η δημοκρατία, προσεγγίζουν την κοινωνική δικαιοσύνη, τα φορολογικά ζητήματα, τις συνθήκες εργασίας, την οικολογική δικαιοσύνη και το τέλος όλων των διακρίσεων. Μεταξύ των πιο στρατηγικών αιτημάτων και προτάσεων που συζητήθηκαν, βρίσκουμε: το τέλος της μιζέριας σε όλες τις μορφές της, τη μετατροπή των θεσμών (με έργα όπως τα Δημοψηφίσματα Λαϊκής Πρωτοβουλίας, τη συντακτική συνέλευση, το τέλος των προνομίων των εκλεγμένων αντιπροσώπων), την οικολογική μετάβαση (ενεργειακή έλλειψη, βιομηχανική ρύπανση), την ισότητα και την αναγνώριση του ατόμου ανεξάρτητα της εθνικότητάς του (άτομα με ειδικές ανάγκες, ισότητα των φύλων, τέλος στην απομόνωση των πυκνοκατοικημένων προαστίων, του αγροτικού κόσμου και των υπερπόντιων περιοχών).

Εμείς, τα Κίτρινα Γιλέκα, προσκαλούμε τον οποιονδήποτε με τις δικές του δυνατότητες και ικανότητες να έρθει μαζί μας. Καλούμε σε συνέχιση των δράσεων (με την Πράξη 12 κατά της αστυνομικής βίας μπροστά στα αστυνομικά τμήματα και τις Πράξεις 13, 14, κλπ...). Καλούμε σε συνέχιση της κατάληψης των κόμβων και του μπλοκαρίσματος της οικονομίας, την εμπλοκή σε μια μαζική απεριορίστη γενική απεργία που ξεκινάει στις 5 Φεβρουαρίου 2019. Καλούμε στη δημιουργία λαϊκών επιτροπών στους χώρους εργασίας, στους χώρους μελέτης και οπουδήποτε αλλού, ώστε αυτή η απεργία να μπορεί να διεξαχθεί από τα κάτω, από τους ίδιους τους απεργούς και όχι από τα

συνδικάτα. Ας πάρουμε την υπόθεση στα χέρια μας! Μη μένετε μόνοι, ελάτε με εμάς!

Ας οργανωθούμε δημοκρατικά, ανεξάρτητα και αυτόνομα! Αυτή η «Συνέλευση των Συνελεύσεων» είναι ένα πολύ σημαντικό ορόσημο που μας επιτρέπει να συζητήσουμε για τα αιτήματά μας και τα μέσα δράσης μας. Ας ομοσπονδοποιηθούμε για να μεταμορφώσουμε την κοινωνία!

Προτείνουμε όλα τα Κίτρινα Γιλέκα να διακηθήσουν αυτό το κάλεσμα και αν, ως Κίτρινο Γιλέκο και ομάδα, συμφωνείτε μαζί μας, να στείλετε την υπογραφή σας στο Κομερσό (assembleedesassemblees@gmail.com). Μη διστάσετε να συζητήσετε και να διατυπώσετε προτάσεις για την επόμενη «Συνέλευση των Συνελεύσεων», την οποία ετοιμάζουμε ήδη.

Μακρόν, παραιτήσου! Ζήτω η εξουσία του λαού, για τον λαό και από τον λαό.

Κάλεσμα, που προτάθηκε, από τη «Συνέλευση των Συνελεύσεων» στο Κομερσό.

Το κάλεσμα αυτό θα προταθεί για συμφωνία σε όλες τις τοπικές συνελεύσεις.